

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
dla Gminy Kałuszyn
na lata 2026-2036**

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
1. Wprowadzenie	6
1.1. Metodologia opracowania Strategii	9
1.2. Podstawy prawne.....	11
1.3. Spójność z dokumentami strategicznymi	14
1.3.1. Dokumenty krajowe	14
1.3.2. Dokumenty regionalne.....	15
1.3.3. Dokumenty lokalne	15
1.4 Metodologia badań społecznych.....	16
1.4.1. Wybór metod i technik badawczych.....	16
1.4.2. Dobór próby i narzędzie badawcze	17
2. Charakterystyka gminy Kałuszyn.....	18
2.1. Położenie	18
2.2. Sytuacja demograficzna	19
2.3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	22
2.4. Edukacja i wychowanie.....	25
2.5. Kultura, sport i rekreacja	29
2.6. Opieka zdrowotna	31
2.7. Bezpieczeństwo publiczne.....	32
2.8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	33
2.9. Gminny system pomocy społecznej	39
2.10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	44

3. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców.....	45
3.1. Struktura badanej próby.....	45
3.2. Problemy społeczne.....	47
3.3. Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	50
3.4. Problem alkoholowy.....	52
3.5. Problem nikotynowy	54
3.6. Problem narkotykowy	55
3.7. Problem przemocy	57
3.8. Uczestnictwo w grach hazardowych.....	62
3.9. Inne uzależnienia behawioralne.....	64
3.10. Rynek pracy.....	65
3.11. Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.....	69
3.12. Zdrowie psychiczne	72
4. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów.....	74
4.1. Struktura badanej próby.....	74
4.2. Problem alkoholowy.....	76
4.3. Problem nikotynowy	77
4.4. Problem narkotykowy	78
4.5. Problem przemocy	81
4.6. Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	86
4.7. Uczestnictwo w grach hazardowych.....	88
4.8. Zdrowie psychiczne.....	88
4.9. Zaburzenia odżywiania	89

5. Sytuacja społeczna gminy Kałuszyn.....	91
5.1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	91
5.2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	96
5.3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	100
5.4. Przeciwdziałanie przemocy domowej	107
5.5. Aktywność i integracja społeczna seniorów	110
5.6. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	113
5.7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	117
5.8. Zdrowie psychiczne	121
6. Część programowa	122
6.1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	123
6.2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	124
6.2.1. Cel strategiczny nr 1	125
6.2.2. Cel strategiczny nr 2	129
6.2.3. Cel strategiczny nr 3	132
6.2.4. Cel strategiczny nr 4	136
6.2.5. Cel strategiczny nr 5	139
6.2.6. Cel strategiczny nr 6	142
6.3. Ramy finansowe Strategii	143
6.4. System wdrażania Strategii	144
6.5. System aktualizacji Strategii	145
6.6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	146
6.7. Monitoring i ewaluacja	147

6.8. Wnioski i podsumowanie	151
7. Bibliografia	154
8. Spis rysunków, tabel, wykresów	156
8.1. Spis rysunków	156
8.2. Spis tabel	156
8.3. Spis wykresów	158

Wykaz skrótów

b.d. – brak danych

BP – Biblioteka Publiczna w Kałuszynie

DK – Dom Kultury w Kałuszynie

DPS – dom pomocy społecznej

FEPŻ – Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

KS – Klub Senior+ w Kałuszynie

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

NK – procedura „Niebieskie Karty”

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PIK – Punkty Informacyjno-Konsultacyjne

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności

POZ – podstawowa opieka zdrowotna

pp. – punkt procentowy

PP – Posterunek Policji w Kałuszynie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UM – Urząd Miejski w Kałuszynie

UTW – Uniwersytet III Wieku

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

1. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze oraz społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, uwydatniając stare i generując nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka społeczna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036⁴ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych

² N. G. Piкуła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020, s. 9-16.

³ E. Bendyk, P. Buras, Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7.

⁴ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- zdrowie psychiczne.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1.1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcie w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie misji i wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Ich identyfikacja i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego w trakcie i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

1.2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.), do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej,
6. ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka:

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,

6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom:

1. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego:

1. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Akty prawne normujące aspekty finansowe:

1. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju:

1. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa,
5. ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

1.3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

1.3.1. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia⁵.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

1.3.2. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2023-2030.

1.3.3. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla Gminy Kałuszyn jest Strategia Rozwoju Gminy Kałuszyn na lata 2021-2030. Wyznacza on następującą wizję Gminy:

Gmina Kałuszyn to dynamicznie rozwijająca się i atrakcyjna przestrzeń do życia i inwestowania, oferująca dobre warunki dla mieszkańców oraz przedsiębiorców. Gmina posiada urozmaiconą ofertę spędzania czasu wolnego oraz sprzyja aktywności społecznej. Rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i społecznej sprzyja rozwojowi społecznemu i procesowi uczenia się przez całe życie różnych grup mieszkańców. Wszystkie Gmina poprzez odpowiedzialną politykę dba o zrównoważony i ekologiczny rozwój Centrum

Gminy oraz sołectw, systematycznie dążąc do poprawy stanu środowiska. Gmina podąża za nowoczesnymi trendami, czerpiąc ze swojego dziedzictwa kulturowego.

1.4 Metodologia badań społecznych

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁶. Niniejsza diagnoza realizowana przez gminę Kałuszyn ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów.

1.4.1. Wybór metod i technik badawczych

W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców gminy Kałuszyn zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań. Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do którego się świadomie zmierza⁷. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów zostały wykonane zgodnie z metodą ilościową za pomocą techniki **CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interview*), zakładającej przeprowadzenie

⁶ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

⁷ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

badania za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych** (ang. *Desk Research*), czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej w gminie Kałuszyn.

1.4.2. Dobór próby i narzędzie badawcze

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby objąć działaniami jej wszystkich członków, dlatego wybiera się grupę reprezentatywną. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Badania zostały przeprowadzone na przełomie września i października 2025 roku i wzięło w nich udział **122 dorosłych mieszkańców** oraz **182 uczniów** z terenu gminy Kałuszyn. Kwestionariusze ankiet użyte do zebrania danych, składały się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o +/- 1,0 pp. od 100%.

2. Charakterystyka gminy Kałuszyn

2.1. Położenie

Kałuszyn to gmina miejsko-wiejska położona w powiecie mińskim, w województwie mazowieckim. Zajmuje powierzchnię 94,4 km², co stanowi 8,0% Powiatu oraz 0,04% całego Województwa. Graniczy ona z gminami: Grębków, Wierzbno (powiat węgrowski), Dobrze, Mrozy, Cegłów, Jakubów (powiat miński) oraz Kotuń (powiat siedlecki).

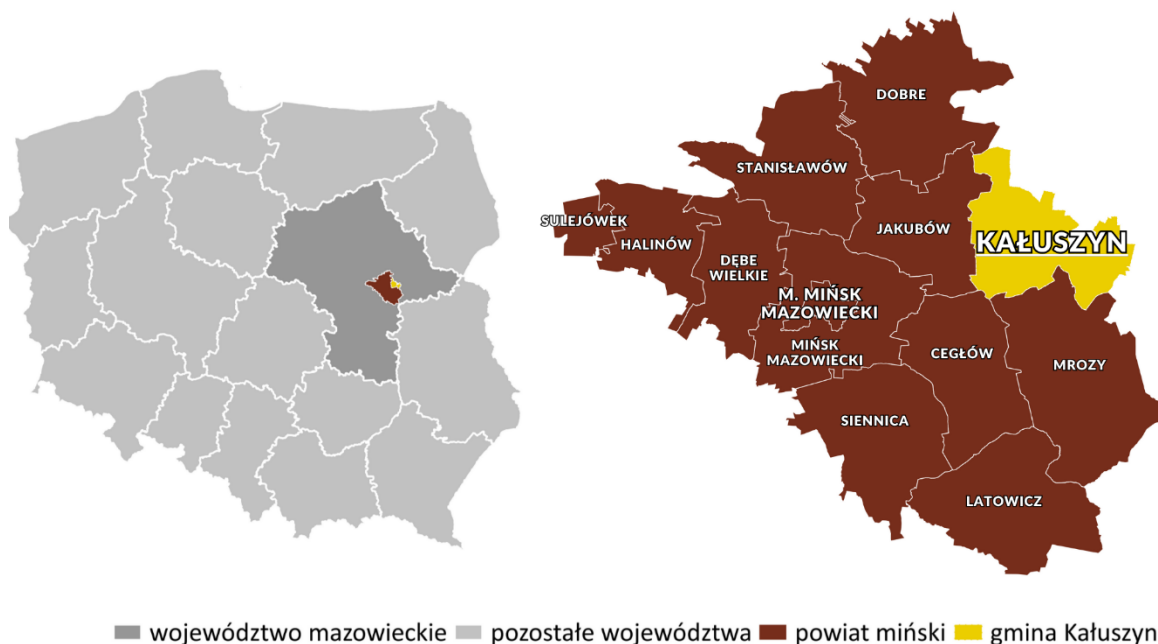
Na sieć osadniczą Gminy składa się miasto Kałuszyn oraz 28 sołectw: Abramy, Budy Przytockie, Chrościce, Falbogi, Garczyn Duży, Garczyn Mały, Gołębiówka, Kazimierzów, Kluki, Leonów, Marianka, Milew, Mroczy, Nowe Groszki, Olszewice, Patok, Piotrowina, Przystań, Ryczałek, Sinołęka, Stare Groszki, Szembory, Szymony, Wąsy, Wity, Wólka Kałuska, Zimnowoda, Żebrówka.

Gmina Kałuszyn wyróżnia się dogodnym położeniem komunikacyjnym – znajduje się przy drodze krajowej nr 2 Świecko-Terespol, w odległości około 68 km od Warszawy. Przez teren Gminy przebiega autostrada A2. Układ komunikacyjny Gminy kształtowany jest głównie przez sieć dróg o znaczeniu lokalnym oraz drogę krajową nr 2, która stanowi kluczowe połączenie międzynarodowe w kierunku wschodnim.

Gmina charakteryzuje się znaczącą powierzchnią gruntów rolnych, które stanowią 68,9% jej powierzchni, natomiast lasy i grunty przeznaczone pod zalesienie zajmują 22,8% obszaru. Teren Gminy odznacza się cennymi walorami krajobrazowymi, w tym rozwiniętą siecią hydrograficzną – przepływają tutaj rzeczki Witówka, Gawroniec i Rządza, tworzące tzw. „kałuszyński węzeł wodny”. Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody „Przełom Witówki” oraz zbiornik wodny „Zalew Karczunek” służący celom rekreacyjnym i będący siedliskiem ptactwa wodnego. Ponadto południowa część gminy objęta jest ochroną prawną – Miński Obszar Chronionego Krajobrazu. Na terenie gminy występują również liczne pomniki przyrody ożywionej (lipy drobnolistne, dąb szypułkowy) oraz nieożywionej (głazy narzutowe), a także parki zabytkowe przy dworach w Sinołęce i Gołębiówce.

Rysunek 1. Położenie gminy Kałuszyn

Źródło: opracowanie własne

2.2. Sytuacja demograficzna

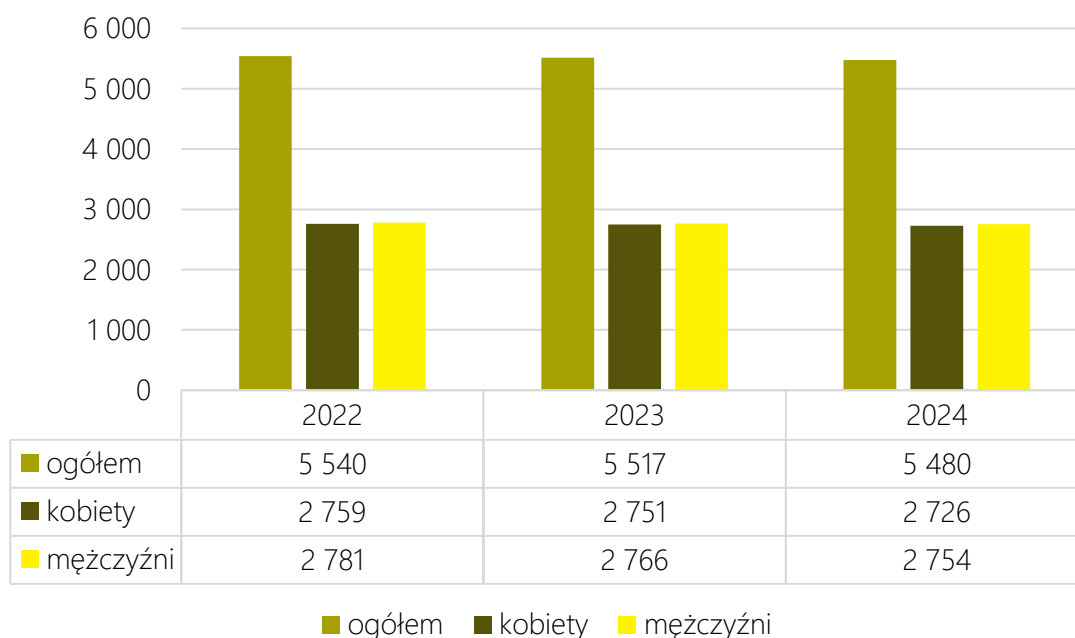
Aktualna struktura demograficzna, będąca efektem procesów społeczno-demograficznych z przeszłości, w istotny sposób wpływa na kształtowanie się zjawisk i wyzwań społecznych w przyszłości. Wnikliwa analiza kluczowych cech demograficznych, procesów migracyjnych oraz zmian w strukturze wieku i liczby ludności dostarcza podstaw do oceny skuteczności dotychczasowych działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych. W kontekście obecnych trendów, takich jak starzenie się społeczeństwa, szczególnie istotne staje się planowanie działań ukierunkowanych na aktywizację lokalnej społeczności, wspieranie młodych rodzin oraz integrację międzypokoleniową.

W 2024 roku gminę Kałuszyn zamieszkiwało 5 480 osób, z czego 2 726 to kobiety, a 2 754 – mężczyźni. Analizując sytuację demograficzną Gminy, w omawianym okresie zauważalny jest stopniowy spadek liczby mieszkańców, kształtujący się na poziomie 1,6%. Biorąc pod uwagę podział na płeć, w omawianym okresie widoczna jest niewielka

przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Kałuszyn w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Kałuszyn w 2024 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -3,27 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą wartość w porównaniu do powiatu mińskiego (-3,04) oraz województwa mazowieckiego (-2,78). Na przestrzeni ostatnich lat w gminie Kałuszyn przyrost naturalny na 1 000 ludności ulegał wahaniom. W 2022 roku wynosił on -3,42, w 2023 roku odnotowano poprawę do poziomu -2,89, natomiast w 2024 roku wskaźnik ten ponownie pogorszył się, osiągając wartość -3,27. Należy zaznaczyć, że negatywny trend w zakresie przyrostu naturalnego jest charakterystyczny dla całego regionu – zarówno w powiecie mińskim, jak i w województwie mazowieckim obserwuje się systematyczne pogorszenie tego wskaźnika w analizowanym okresie.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Kałuszyn w porównaniu do powiatu mińskiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
gmina Kałuszyn	-3,42	-2,89	-3,27
powiat miński	-1,88	-1,67	-3,04
województwo mazowieckie	-2,24	-2,35	-2,78

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Kałuszyn według ekonomicznych grup wieku w roku 2024 przedstawiała się następująco:

- 18,8% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia – w 2022 roku odsetek ten wyniósł 19,5%, a w 2023 roku – 19,3%;
- 56,5% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia – dla porównania w roku 2022 stanowili oni 56,9% ludności, zaś w 2023 roku 56,8%;
- 24,7% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej – rok wcześniej odsetek ten kształtował się na poziomie 23,9%, a w roku bazowym osiągnął wartość 23,5%.

Na przestrzeni analizowanych lat można dostrzec postępujący proces starzenia się społeczeństwa Gminy. W przeciągu ostatnich 3 lat systematycznie malał udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a różnica wynosi 0,7 pp. Równocześnie zauważalny jest wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, który na przestrzeni analizowanych lat wyniósł 1,2 pp.

Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w województwie mazowieckim i w całym kraju. W 2024 roku w Województwie było to 19,1% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,5% w wieku produkcyjnym oraz

22,4% w wieku poprodukcyjnym, natomiast w Polsce – 18,0% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,2% w wieku produkcyjnym oraz 23,8% w wieku poprodukcyjnym⁸.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy Kałuszyn w latach 2022-2024 (w procentach)

wyszczególnienie	2022	2023	2024
wiek przedprodukcyjny	19,5	19,3	18,8
wiek produkcyjny	56,9	56,8	56,5
wiek poprodukcyjny	23,5	23,9	24,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

2.3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Istotnym miernikiem stanu rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która wyraża procentowy udział liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo. Wskaźnik ten pozwala na ocenę skali problemu bezrobocia w danej społeczności oraz identyfikację obszarów wymagających interwencji w zakresie polityki zatrudnienia i aktywizacji zawodowej.

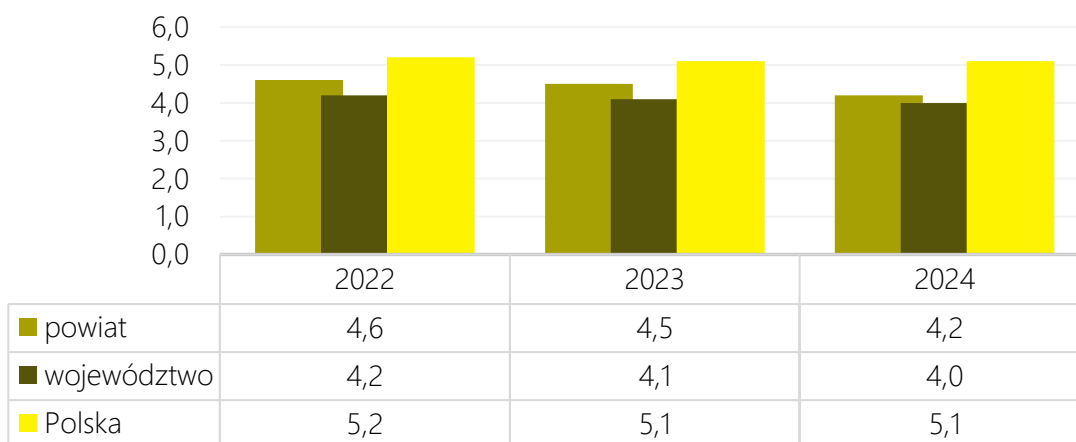
Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, w związku z tym wskaźnik przedstawia dane dla powiatu mińskiego. W 2024 roku stopa bezrobocia w Powiecie wynosiła 4,2%, a więc była nieznacznie wyższa w porównaniu do Województwa (4,0%) i niższa w porównaniu do kraju (5,1%). W omawianym okresie w powiecie mińskim stopa bezrobocia rejestrowanego uległa niewielkiemu spadkowi – w 2022 roku wyniosła ona 4,6%, a w 2023 roku kształtowała się na poziomie 4,5%. Oznacza to, że na przestrzeni 3 analizowanych lat doszło do jej spadku o 0,4 pp. Podobne tendencje dostrzegalne są w województwie mazowieckim oraz w przypadku całego kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres⁹.

⁸ <https://bdl.stat.gov.pl/>

⁹ <https://minskmazowiecki.praca.gov.pl/>

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie mińskim na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

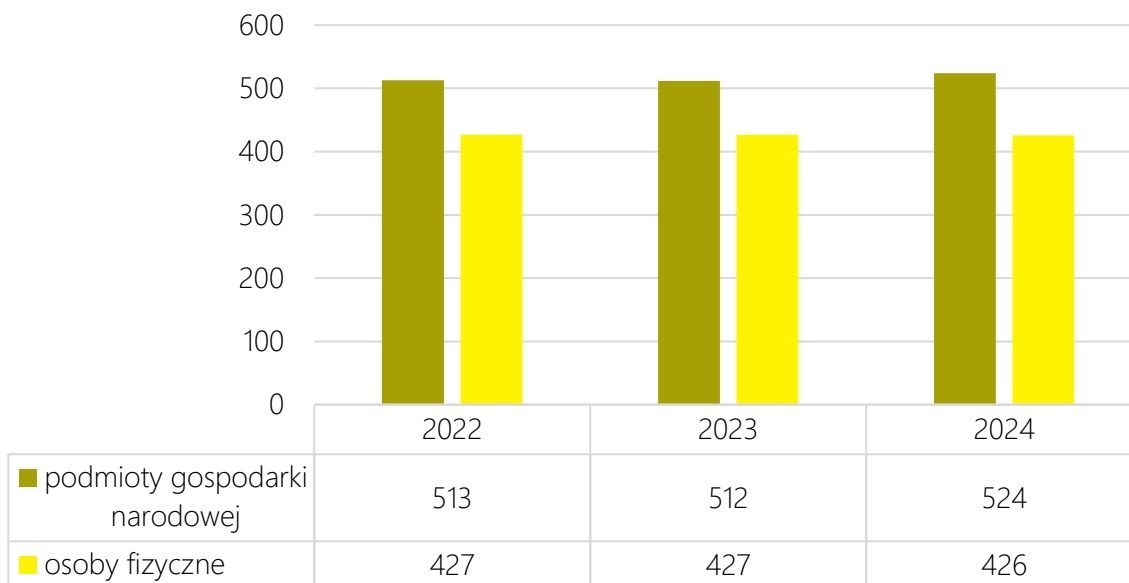

Źródło: <https://minskmazowiecki.praca.gov.pl/>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Kałuszyn na koniec 2024 roku według grup sekcji PKD zarejestrowane były łącznie 524 podmioty gospodarki, gdzie większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 423 (80,7%). Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do grup sekcji PKD w gminie Kałuszyn uległa wzrostowi, który kształtował się na poziomie 2,1%. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

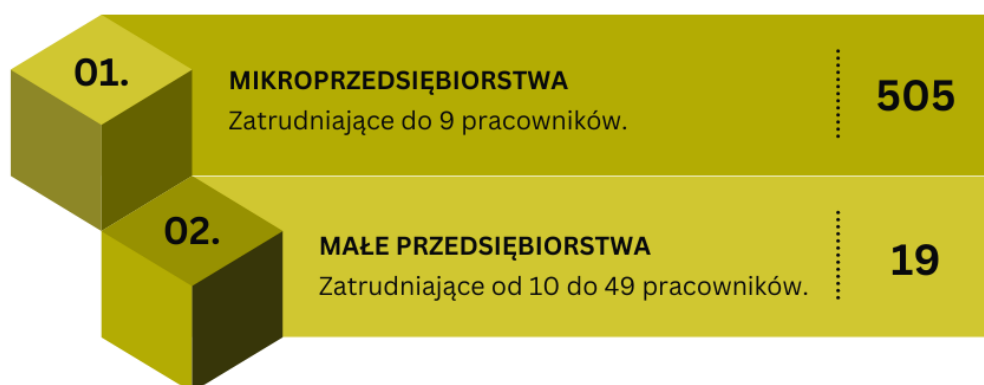
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do grup sekcji PDK oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Kałuszyn według klas wielkości to mikro przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 505 (stan na koniec 2024). Działalność prowadziło również 19 małych przedsiębiorstw zatrudniających po 10-49 pracowników.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Kałuszyn według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku)

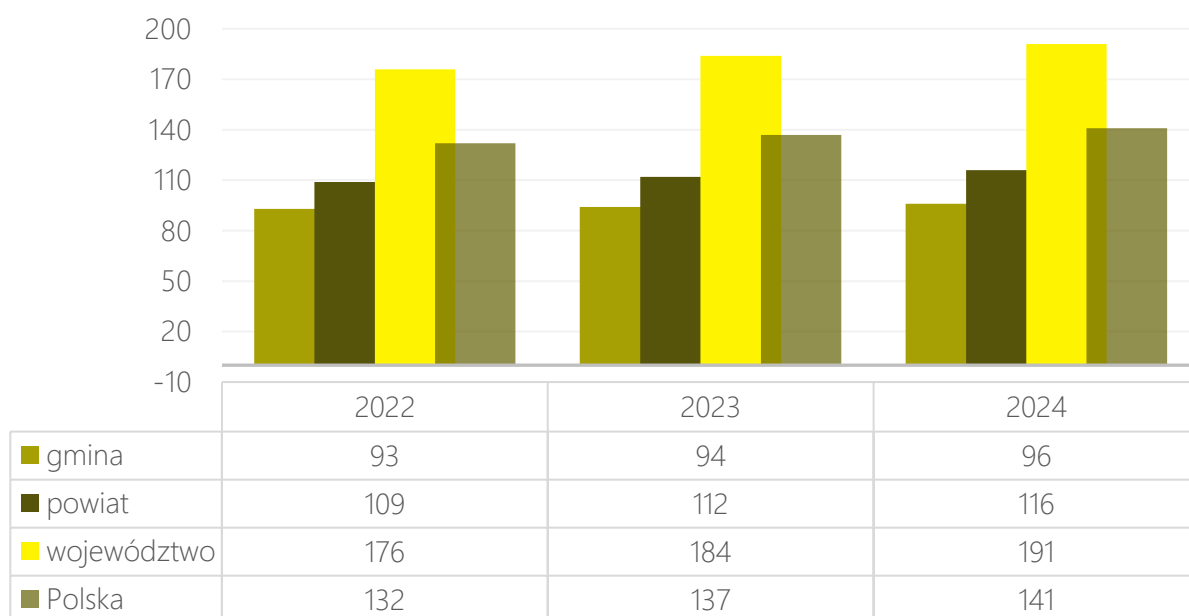

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Porównując wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, sytuacja w Gminie wypada mniej korzystnie niż na poziomie Powiatu, Województwa i kraju. Analizując zaprezentowane dane można zauważyć, że w 2024 roku wskaźnik dla gminy Kałuszyn wynosił 96 podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności, w powiecie mińskim było to 116 podmiotów, w przypadku województwa mazowieckiego – 191, natomiast w kraju – 141. Na przestrzeni analizowanych lat zauważalny jest jego stopniowy wzrost we wszystkich analizowanych jednostkach.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim, województwie mazowieckim oraz Polsce w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

2.4. Edukacja i wychowanie

Edukacja stanowi fundament rozwoju społeczności lokalnej, kształtując kompetencje i możliwości młodego pokolenia. Placówki oświatowe w Gminie pełnią nie tylko funkcję edukacyjną, ale także wspierają rozwój społeczny i kulturalny uczniów. Współczesne wyzwania w obszarze edukacji wymagają efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów, modernizacji infrastruktury oraz wdrażania nowoczesnych metod nauczania, aby zapewnić każdemu dziecku równy start i wsparcie w jego ścieżce rozwoju.

W 2024 roku na analizowanym terenie funkcjonowały następujące publiczne jednostki oświatowe, dla których organem prowadzącym była gmina Kałuszyn:

- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Prusa w Kałuszynie ze Szkołą Filialną w Chrościcach,
- Przedszkole Publiczne w Kałuszynie.

Kolejna tabela przedstawia liczbę uczniów w placówkach oświatowych działających na terenie gminy Kałuszyn (bez oddziałów przedszkolnych i oddziałów „0”). Z prezentowanych danych wynika, iż w 2024 roku do szkół uczęszczało ogółem 520 uczniów. W omawianym okresie łączna liczba utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Należy zauważyć, że w 2024 roku w porównaniu do roku bazowego liczba uczniów w Szkole Podstawowej im. Bolesława Prusa w Kałuszynie uległa zmniejszeniu. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024 (bez oddziałów przedszkolnych)

wyszczególnienie	2022	2023	2024
Szkoła Podstawowa im. Bolesława Prusa w Kałuszynie	577	554	520

Źródło: Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 r.

Szkoła proponuje bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych – uczniowie mogą zapisać się do zespołu ludowego „Kasaniecka”, zespołu tanecznego „Eksplodzja”, zespołu instrumentalno-wokalnego „Fleciki”, grupy teatralnej „Skrzaciki”, gazetki szkolnej „Tornister”, koła historycznego lub na zajęcia SKS-u.

Warto zaznaczyć, że Szkoła Podstawowa w Kałuszynie może się również pochwalić osiągnięciami swoich podopiecznych w różnego rodzaju konkursach oraz zawodach. Wśród nich wyróżnić można:

- Pierwsze, drugie i trzecie miejsce w Powiatowym Konkursie Poetyckim,
- Pierwsze miejsce w XI Konkursie Piosenki Anglojęzycznej,
- Pierwsze i drugie miejsce w IV Ogólnopolskiej Olimpiadzie Antysmogowej,

- Pierwsze miejsce w Powiatowym Konkursie Wiedzy i Umiejętności Ekonomiczno-Społecznych,
- Pierwsze miejsce w XVII Powiatowym Plastycznym Przeglądzie Patriotycznym.

W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonował także Gminy Żłobek w Kałuszynie - placówka zapewniająca opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.

W 2024 roku nauczaniem przedszkolnym objętych było łącznie 200 dzieci, z czego zdecydowaną większość stanowili wychowankowie Przedszkola Publicznego w Kałuszynie (137). Do Oddziału Przedszkolnego w Szkole Filialnej w Chrościcach uczęszczało 12 dzieci, a w przypadku Oddziałów „0” w Szkole Podstawowej w Kałuszynie było to 51 wychowanków. Na przestrzeni omawianych lat łączna liczba dzieci uczęszczających do przedszkola i oddziałów przedszkolnych uległa zmniejszeniu: w 2022 roku było to 221 podopiecznych, w 2023 roku – 225, z kolei w 2024 roku – 200.

Tabela 5. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola i poszczególnych oddziałów przedszkolnych w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
Przedszkole Publiczne w Kałuszynie	133	136	137
Oddział Przedszkolny w Szkole Filialnej	0	0	12
Oddziały „0” w Szkole Podstawowej	88	89	51
SUMA	221	225	200

Źródło: Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 r.

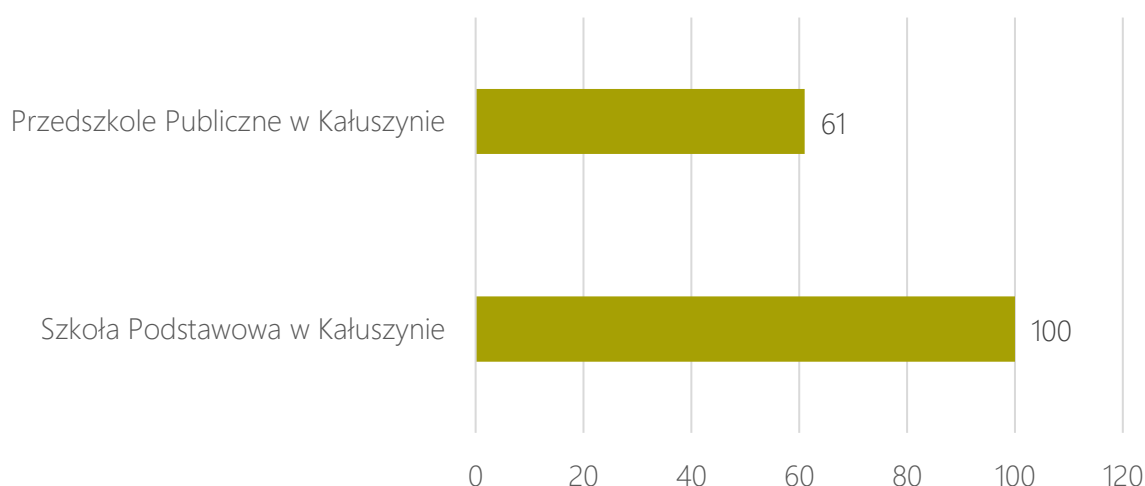
Warto podkreślić, że Szkoła Podstawowa w Kałuszynie aktywnie wspiera dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dla uczniów posiadających opinie lub orzeczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej, a także dla tych, u których szkoła zdiagnozowała trudności w funkcjonowaniu, organizowane są zajęcia obejmujące pomoc psychologiczno-pedagogiczną. W 2024 roku w placówce byli zatrudnieni nauczyciele specjaliści – pedagog, logopeda, psycholog, terapeuta pedagogiczny oraz pedagog specjalny.

W roku szkolnym 2024/2025 do Szkoły Podstawowej w Kałuszynie uczęszczało 100 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub posiadających opinie i orzeczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Korzystali oni z różnych form pomocy oferowanych przez placówkę – średnio 75 z nich uczestniczyło w terapii pedagogicznej, 25 w zajęciach rewalidacyjnych oraz 100 w zajęciach logopedycznych. Oprócz tego 3 młodych mieszkańców miało zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia, a 1 osoba – nauczanie indywidualne. Opisane formy wsparcia pozwalają na wyrównanie szans edukacyjnych wśród uczniów wykazujących trudności.

Podobne działania realizuje także Przedszkole Publiczne w Kałuszynie. Dzieci wymagające dodatkowego wsparcia mogą korzystać z zajęć prowadzonych przez logopedę, terapeutę pedagogicznego, pedagoga specjalnego oraz terapeutę integracji sensorycznej. W 2024 roku pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęto 61 podopiecznych placówki. 7 z nich uczestniczyło w terapii pedagogicznej, 2 w zajęciach rewalidacyjnych, 57 dzieci brało udział w zajęciach logopedycznych, a z zajęć z integracji sensorycznej skorzystało 6 wychowanków.

Wykres 5. Liczba dzieci w Przedszkolu i Szkole posiadających orzeczenia i opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym 2024/2025

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w gminie Kałuszyn w roku szkolnym 2024/2025

2.5. Kultura, sport i rekreacja

Głównymi instytucjami działającymi w zakresie kultury na analizowanym terenie są: Dom Kultury w Kałuszynie i Biblioteka Publiczna w Kałuszynie, będące samorządowymi instytucjami kultury, których głównym celem jest tworzenie, upowszechnienie, zaspokajanie i zapewnienie dostępu do dóbr kultury, stwarzając bogatą ofertę zajęć zarówno dla dzieci i młodzieży, dorosłych, jak i osób starszych.

Przy DK w Kałuszynie działa Zespół Międzypokoleniowy „Razem”, Kreatywny Uniwersytet Dziecięcy, Uniwersytet III Wieku oraz Orkiestra Dęta im. Jana Pawła II. Do zajęć stałych organizowanych przez Dom Kultury należą: nauka gry na instrumentach, rytmika dla dzieci w ramach Kreatywnego Uniwersytetu Dziecięcego, zajęcia dla słuchaczy UTW, warsztaty muzyczne Zespołu Międzypokoleniowego „Razem”, Kałuszyńskiej Orkiestry Dętej im. Jana Pawła II, zespołów „VENEFICA”, „Maki Chłopaki”, Muzyka Końca Lata, warsztaty tematyczne Uniwersytetu III Wieku oraz spotkania integracyjne i okolicznościowe. Do wydarzeń kulturalnych zorganizowanych przez Dom Kultury należą: okolicznościowe koncerty muzyczne, programy artystyczne z okazji świąt patriotycznych, koncerty letnie w Parku Miejskim, Letnie Kino plenerowe oraz festyn dożynki gminno-parafialne.

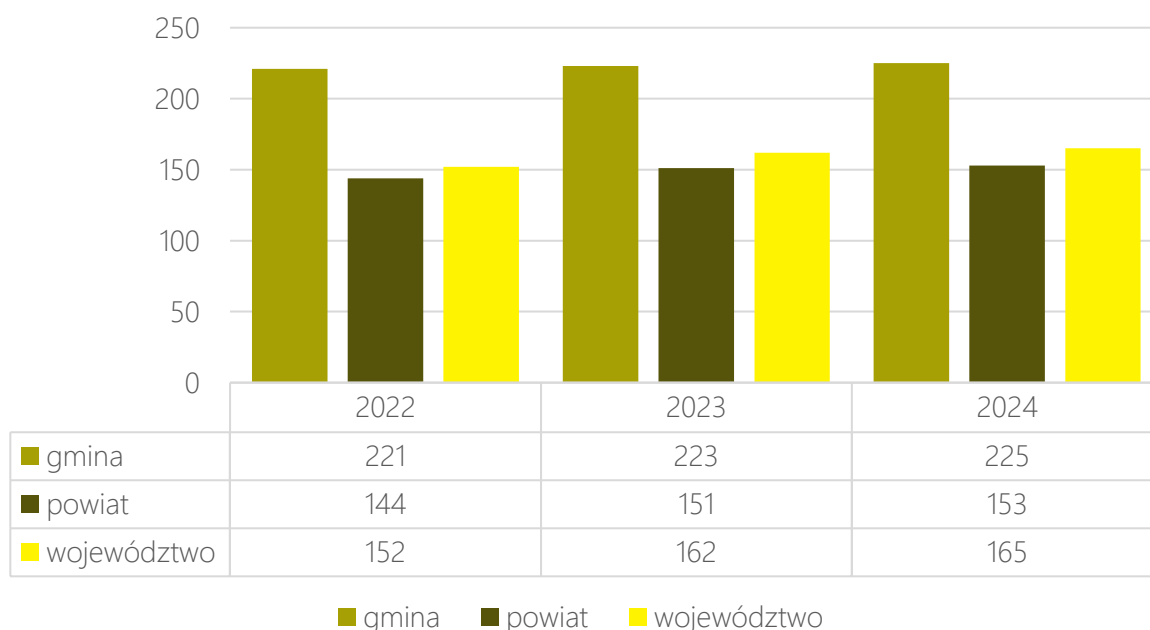
Biblioteka Publiczna w Kałuszynie jest samorządową instytucją kultury, której głównym celem jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców, a także realizacja podstawowych działań statutowych w zakresie gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów oraz promocji książki, biblioteki i czytelnictwa wśród lokalnej społeczności. Placówka ze szczególnym uwzględnieniem gromadzi materiały dotyczące własnego regionu, prowadzi działalność informacyjno-bibliograficzną i niezmiennie służy mieszkańcom miasta i gminy Kałuszyn, realizując wiele ciekawych inicjatyw. Biblioteka Publiczna w Kałuszynie aktywnie organizuje liczne wydarzenia na terenie Gminy, promując kulturę, czytelnictwo i tradycje lokalne. Dzięki różnorodnym inicjatywom, mieszkańcy mogą uczestniczyć w wydarzeniach o charakterze edukacyjnym i rozrywkowym, które integrują społeczność lokalną

i wzbogacają życie kulturalne Gminy. Różnorodna działalność kulturalna Biblioteki obejmuje m.in. konkursy: eliminacje miejsko-gminne do Konkursu Recytatorskiego „Warszawska Syrenka”, „Wakacyjny Mistrz Czytelnictwa” oraz konkurs na Najaktywniejszego czytelnika w projekcie „Mała książka – Wielki człowiek”.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim oraz województwie mazowieckim w latach 2022-2024. Na podstawie danych statystycznych można dostrzec, że liczba czytelników w Gminie w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na przestrzeni analizowanych lat uległa wzrostowi z 221 w 2022 roku do 225 w 2024 roku. Należy jednak podkreślić, że zarówno w porównaniu do Województwa, jak i Powiatu, wskaźnik dla Gminy przyjmował wyższe wartości w każdym analizowanym roku.

Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim oraz województwie mazowieckim w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gmina Kałuszyn dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą sportowo-rekreacyjną. Na terenie przyszkolnym w mieście funkcjonuje kompleks obejmujący boisko "Orlik" z zapleczem szatniowym, boiska do koszykówki i siatkówki, kort tenisowy, boisko wielofunkcyjne oraz hala sportowa. Obiekty te służą uczniom w czasie zajęć lekcyjnych,

a po ich zakończeniu są dostępne także dla mieszkańców. W Kałuszynie działają dwie organizacje sportowe: KS VICTORIA oraz Uczniowski Ludowy Klub Sportowy. Ważnym miejscem rekreacji i wypoczynku jest „Zalew Karczunek” o powierzchni lustra wody 7,5 ha z wydzielonym kąpieliskiem dla dzieci. Teren wokół zbiornika obejmuje plażę, boisko do siatkówki plażowej, przebieralnie, plac zabaw, grillowiska, amfiteatr, ścieżki, zewnętrzne urządzenia sportowe, budynek sauny oraz miejsca parkingowe dla samochodów i rowerów. W bezpośrednim sąsiedztwie zalewu funkcjonuje boisko do piłki nożnej wraz z zapleczem socjalnym.

2.6. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy w zakresie opieki zdrowotnej funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie – Przychodnia Opieki Zdrowotnej, zapewniający mieszkańcom dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej w zakresie kardiologii, leczenia stomatologicznego, rehabilitacji leczniczej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w zakresie ginekologii¹⁰.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Kałuszyn w 2024 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 24 303 porady. Oznacza to, że na 1 mieszkańca Gminy udzielono wówczas 4,4 porad. Jest to wartość nieco niższa w stosunku do liczby porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca powiatu mińskiego, która w omawianym roku wynosiła 4,6.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Kałuszyn w porównaniu do powiatu mińskiego w 2024 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie ogółem	12	1
liczba porad w ramach POZ	734 830	24 303
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,6	4,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

¹⁰ Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2024 rok

2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W Gminie bezpieczeństwo i porządek zapewniają funkcjonariusze Posterunku Policji w Kałuszynie, jednostka podlega Komendzie Powiatowej Policji w Mińsku Mazowieckim. Poniższa tabela dotyczy liczby przestępstw popełnionych na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024. W omawianym okresie łączna liczba odnotowanych przypadków wzrosła z 64 w roku 2022 do 88 w roku 2024. Przestępstwa o charakterze kryminalnym, takie jak kradzieże czy pobicia, utrzymują się na względnie stabilnym poziomie – wzrastając nieznacznie z 30 przypadków w 2022 roku do 34 w 2024 roku. Znaczący wzrost odnotowano natomiast w kategorii pozostałych zdarzeń, do których zaliczają się m.in. przypadki nietrzeźwych kierujących pojazdami. Liczba tego typu zdarzeń zwiększyła się z 34 w 2022 roku do 54 w 2024 roku, co stanowi wzrost o 37,0%.

Tabela 7. Liczba przestępstw w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
przestępstwa o charakterze kryminalnym	30	33	34
pozostałe zdarzenia	34	35	54
razem	64	68	88

Źródło: Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2024 rok

W 2024 roku w ruchu drogowym odnotowano 105 kolizji oraz 8 wypadków¹¹.

Ochronę przeciwpożarową w gminie zapewnia 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: Ochotnicza Straż Pożarna w Kałuszynie, Ochotnicza Straż Pożarna w Sinołęce, Ochotnicza Straż Pożarna w Falbogach, Ochotnicza Straż Pożarna w Gołębiówce, Ochotnicza Straż Pożarna w Nowych Groszkach, Ochotnicza Straż Pożarna w Olszewicach, Ochotnicza Straż Pożarna w Wąsach oraz Ochotnicza Straż Pożarna

¹¹ Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2024 rok

w Zimnowodzie. W podstawowy zakres działalności OSP wchodzi ochrona przeciwpożarowa i usuwanie skutków klęsk żywiołowych. W latach 2022-2024 na terenie Gminy wystąpiły 574 zdarzenia, do których potrzebne były jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych funkcjonujących na terenie Gminy, przy czym w 2024 roku liczba ta przyjęła najwyższą wartość.

Tabela 8. Ilość zdarzeń na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024, do których dysponowane były jednostki OSP

rodzaj zdarzeń	2022	2023	2024
pożary	28	27	23
inne	163	149	184
razem	191	176	207

2.8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Wzrost nierówności społecznych przyczynił się do podejmowania inicjatyw oddolnych przez społeczności najbardziej nimi dotknięte. W odpowiedzi na te wyzwania narodził się ruch spółdzielczy, który umożliwił grupom społecznym wspólne zaspokajanie podstawowych potrzeb. Kluczowe znaczenie miały wówczas wartości takie jak podmiotowość jednostki i znaczenie indywidualnej pracy. Na tym gruncie ukształtowała się współczesna koncepcja ekonomii społecznej – ukierunkowanej na człowieka i oddziaływanie społeczne, opartej na partycypacyjnym zarządzaniu, gdzie główny nacisk kładzie się na realizację celów społecznych, a nie maksymalizację zysku¹².

Współcześnie ekonomia społeczna funkcjonuje w ramach różnorodnych podmiotów, m.in. organizacji pozarządowych zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, takich jak stowarzyszenia, fundacje

¹² Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10

czy prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ww. ustawy, np. spółdzielni socjalnych, spółek non profit czy stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach sektora ekonomii społecznej wyróżnia się tzw. podmioty ekonomii solidarnej, których działalność koncentruje się głównie na wspieraniu aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej. Szczególny nacisk kładą one na proces reintegracji osób narażonych na wykluczenie społeczne, jak również na działania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej odgrywają istotną rolę w działaniach na rzecz społeczności lokalnych oraz osób zagrożonych marginalizacją. Ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych przekłada się na umocnienie pozycji w procesie współtworzenia lokalnej polityki społecznej i współodpowiedzialność za jej kierunki.

Dotychczas współpraca instytucji publicznych z tym sektorem opierała się głównie na zlecaniu zadań publicznych oraz realizacji usług społecznych przez fundacje i stowarzyszenia. Jednak wraz z rozwojem ekonomii społecznej pojawia się potrzeba szerszego włączania wszystkich jej przedstawicieli w procesy planowania, diagnozowania potrzeb, tworzenia dokumentów strategicznych, realizacji inicjatyw i monitorowania ich efektów.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

Zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej poszerzono katalog zadań publicznych, które mogą być realizowane przez organizacje pozarządowe, umożliwiając im podejmowanie działań na rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych. Natomiast ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych wprowadziła regulacje dotyczące zakresu usług, które mogą być powierzane podmiotom ekonomii społecznej w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów, jak również w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych

oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług.

Tabela 9. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

lp.	katalog usług społecznych z zakresu:	zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	• działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	• wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej • działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	• wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	• pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	• ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób niepełnosprawnych	• działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
7.	Edukacji publicznej	• nauki, edukacji, oświaty i wychowania
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	• promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	• kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	• wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	• działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych • upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji • udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego • upowszechniania i ochrony praw konsumentów
12.	Mieszkalnictwa	• tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
13.	Ochrony środowiska	• ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	• działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej

- i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości
- rewitalizacji
- działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3
- działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmacniania integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- otwarty konkurs ofert,
- „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- zlecenia usług,
- zlecenia instytucji,
- bonu na aktywność (regranting),

- kooperacyjnego rozwiązania problemów.

W gminie Kałuszyn w 2024 roku zarejestrowane były łącznie 524 podmioty gospodarki narodowej, w tym 18 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych utrzymywała się na stałym poziomie. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 10. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024

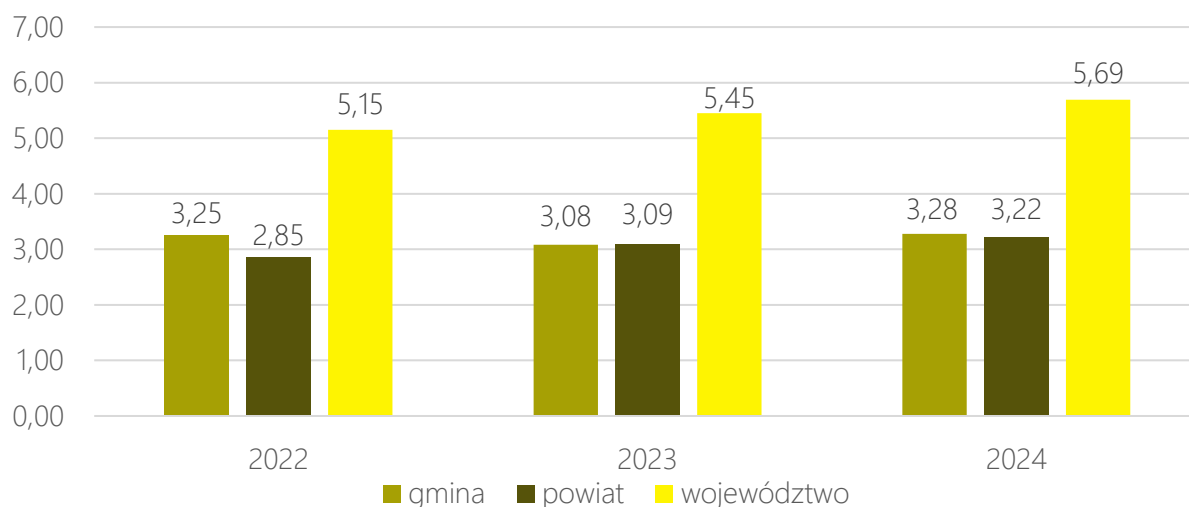
wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym:	513	516	524
stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	17	18

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejny wykres przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim oraz województwie mazowieckim w latach 2022-2024. Wskaźnik dla Gminy w 2022 roku wynosił 3,25, w 2023 roku – 3,08, z kolei w 2024 roku – 3,28. W omawianym okresie wartości dla gminy Kałuszyn przyjmowały wyższe wartości względem powiatu mińskiego i niższe względem województwa mazowieckiego. Rozpatrując dane uwarunkowania, zauważyć można stopniowy wzrost omawianego wskaźnika we wszystkich analizowanych jednostkach. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (OPS, placówki oświatowe itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.).

2.9. Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹³.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Kałuszynie. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. OPS realizuje zadania własne Gminy, zadania

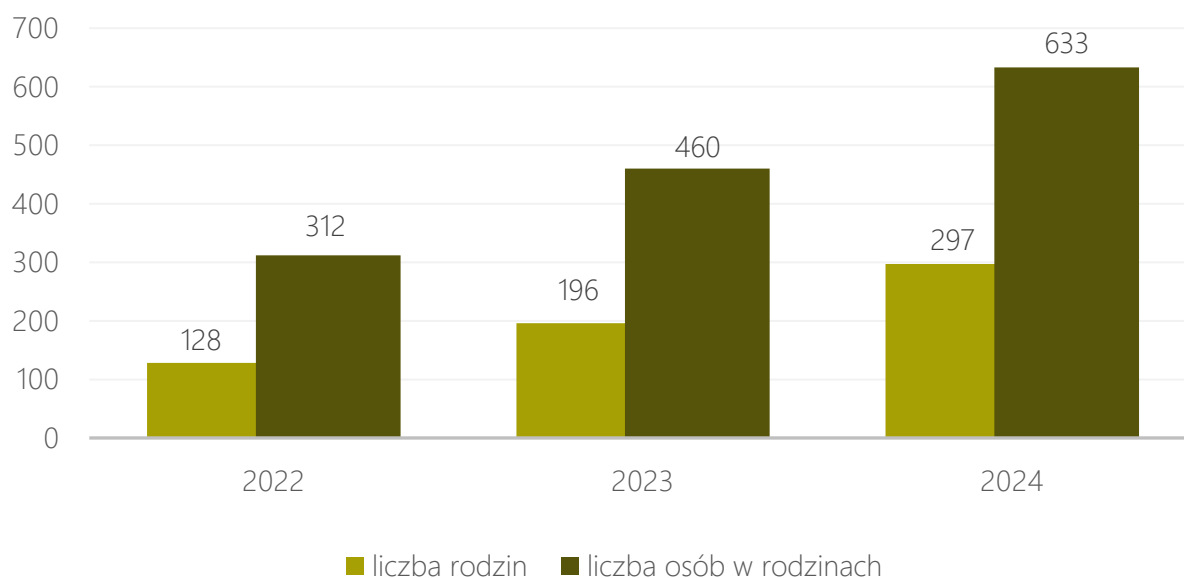
¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).

zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

W latach 2022-2024 w gminie nastąpił znaczący wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. W ciągu zaledwie dwóch lat liczba rodzin objętych wsparciem wzrosła ponad dwukrotnie – ze 128 rodzin w 2022 roku do 297 rodzin w 2024 roku. Równolegle liczba osób korzystających z pomocy społecznej, w tym świadczeń niepieniężnych, zwiększyła się z 312 osób do 633 osób.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024

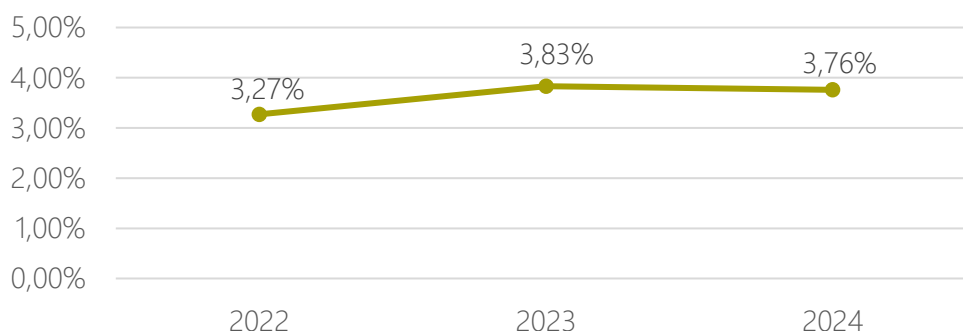

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. W 2022 roku wskaźnik wynosił 3,27%, w kolejnym roku wzrósł do 3,83%, a następnie w 2024 roku zmalał do 3,76%. Pomimo niewielkiego spadku w ostatnim roku analizowanego okresu, wskaźnik deprywacji w 2024 roku pozostał wyższy niż w roku 2022.

Wykres 9. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Kolejna tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2024 roku z tego typu pomocy korzystało 113 osób w wieku produkcyjnym oraz 20 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn w wieku produkcyjnym było mniej niż kobiet (liczba mężczyzn – 49, liczba kobiet – 64), natomiast w wieku poprodukcyjnym było więcej mężczyzn (mężczyzn – 13, kobiet – 7). Najwyraźniejsze zmiany dotyczą osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie liczba kobiet zmniejszyła się z 19 w 2022 roku do 7 w latach 2023-2024. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2022-2024

wiek	2022		2023		2024	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
produkcyjny	36	63	48	62	49	64
poprodukcyjny	12	19	10	7	13	7
ogółem	130		127		133	

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2024 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 108 mieszkańcom gminy Kałuszyn, natomiast świadczenie niepieniężne 99 osobom. Na przestrzeni omawianych lat wzrosła liczba osób pobierających świadczenia pieniężne, natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych spadła. Dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
świadczenie niepieniężne	102	103	99
świadczenie pieniężne	83	109	108

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

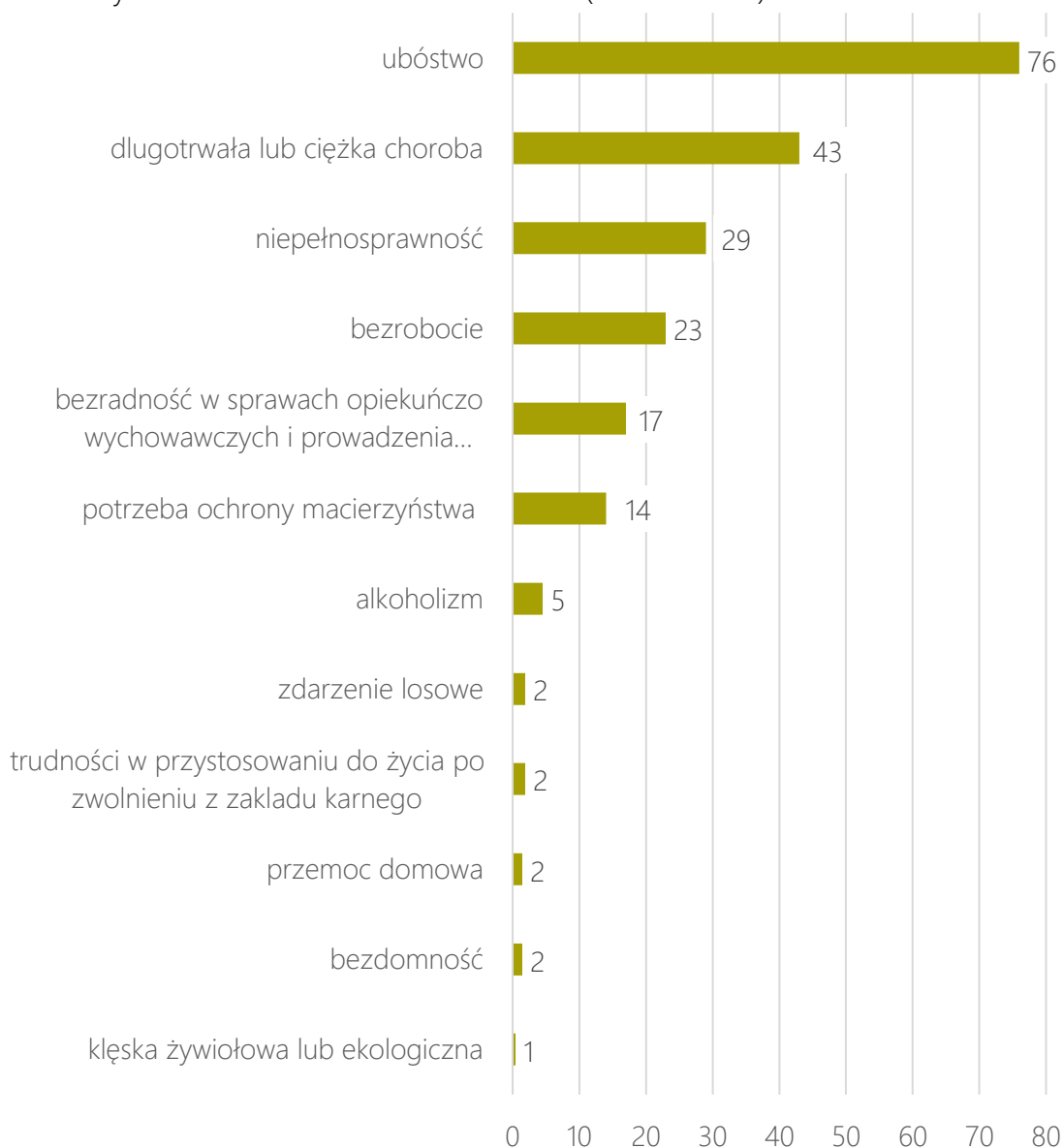
Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, ogólna liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 96 osób w 2022 roku do 84 mieszkańców Gminy w 2024 roku¹⁴.

W 2024 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Kałuszyn było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 76 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się długotrwała lub ciężka choroba (43 rodziny), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (29 rodzin). 23 rodziny skorzystały z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, 17 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 14 z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, a 5 z powodu alkoholizmu. Ponadto, pomocy udzielano również z powodu przemocy domowej (2 rodziny), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (2 rodziny) oraz bezdomności (2 rodziny). W przypadku pojedynczych rodzin z terenu Gminy wsparcia udzielano ze względu na klęskę żywiołową lub ekologiczną.

¹⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2024 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

2.10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Kałuszyn należą:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Biblioteka Publiczna w Kałuszynie,
- Dom Kultury w Kałuszynie,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie – Przychodnia Opieki Zdrowotnej,
- Posterunek Policji w Kałuszynie,
- Punkty Informacyjno-Konsultacyjne,
- placówki oświatowe,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Należy zaznaczyć, iż istotnymi partnerami w realizacji działań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim oraz Powiatowy Urząd Pracy w Mińsku Mazowieckim.

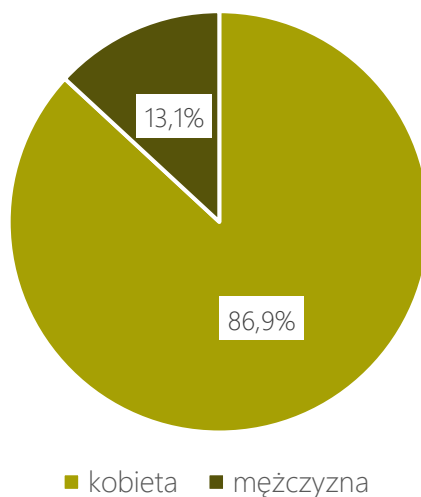
3. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień z perspektywy dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn, a także skala zjawiska przemocy. Dodatkowo zbadano takie kwestie jak rynek pracy, ubóstwo, wykluczenie społeczne, niepełnosprawność, zdrowie psychiczne oraz sytuacja osób starszych.

3.1. Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Kałuszyn wzięło udział 122 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 86,9% ogółu, zaś mężczyźni – 13,1%.

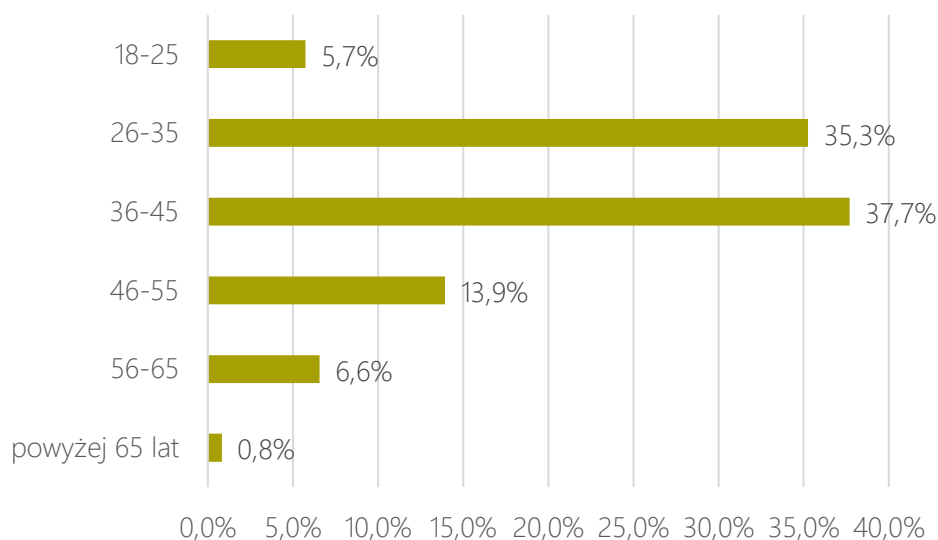
Wykres 11. Płeć: N=122

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (37,7%) oraz 26-35 lat (35,3%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (13,9%), osoby w wieku 56-65 lat (6,6%), a także w wieku 18-25 (5,7%), z kolei najmniejszą grupę badawczą stanowiły osoby powyżej 65 roku życia (0,8%).

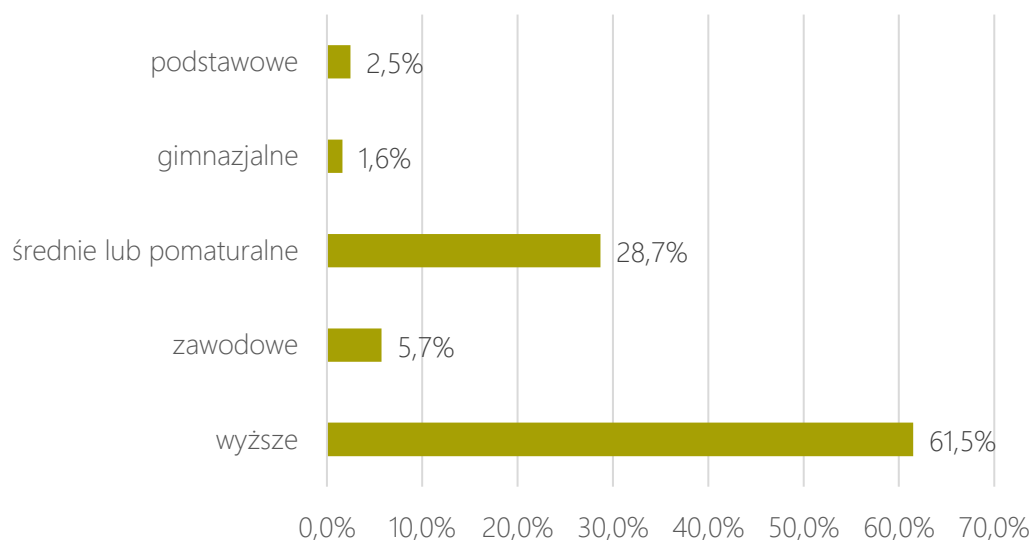
Wykres 12. Wiek: N=122

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (61,5%) oraz średnim lub pomaturalnym (28,7%), natomiast 5,7% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem zawodowym. Ponadto 2,5% osób biorących udział w badaniu zakończyło edukację na poziomie podstawowym, a 1,6% - gimnazjalnym.

Wykres 13. Wykształcenie: N=122

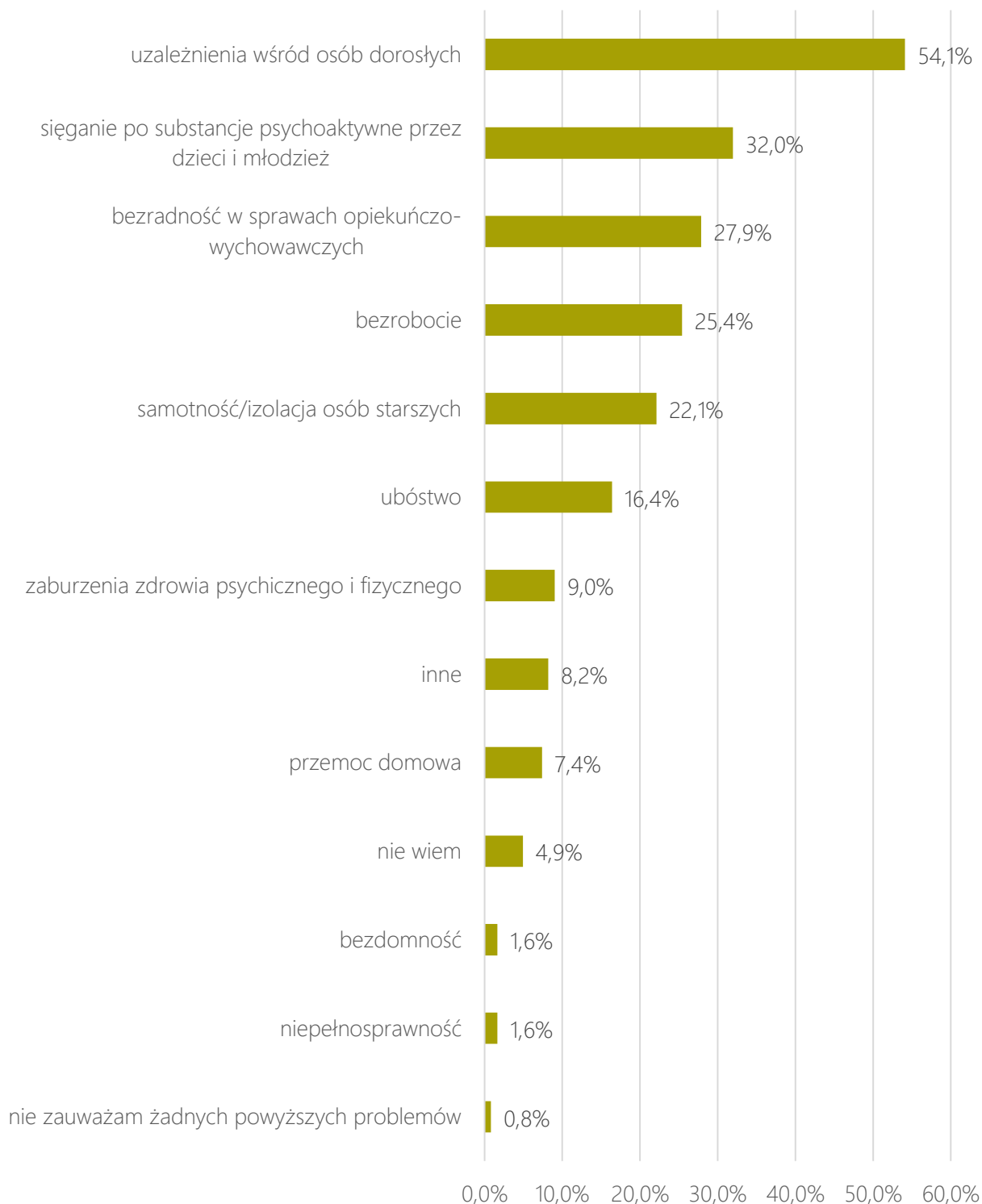

3.2. Problemy społeczne

Respondenci w pierwszej kolejności zostali poproszeni o wskazanie głównych problemów społecznych występujących na terenie gminy Kałuszyn. Za najczęściej wskazywany problem uznano uzależnienia wśród osób dorosłych (54,1%). Na drugim miejscu znalazło się sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (32,0%), a na trzecim bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (27,9%). Co czwarty badany zwrócił uwagę na bezrobocie (25,4%), natomiast samotność i izolację osób starszych wskazało 22,1% respondentów. Ubóstwo jako problem społeczny wymieniło 16,4% osób, a zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego – 9,0%. Wśród odpowiedzi otwartych, zakwalifikowanych do kategorii „inne” (8,2%), pojawiały się m.in. takie kwestie jak: wykluczenie transportowe, zanieczyszczenie powietrza i smog, niewystarczająca opieka medyczna, wyludnianie się gminy, brak integracji społecznej czy propaganda antykatolicka wśród dzieci i młodzieży. Przemoc domową wskazało 7,4% badanych, natomiast bezdomność i niepełnosprawność – po 1,6%. 4,9% respondentów nie potrafiło określić, jakie problemy występują w ich środowisku, a 0,8% zadeklarowało, że nie zauważa żadnych spośród wymienionych problemów.

Wykres 14. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=122

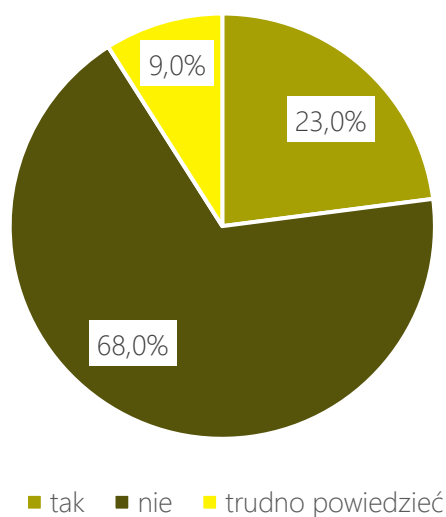

*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańców zapytano także, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie mieli trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające środki finansowe. Ponad dwie trzecie badanych (68,0%) zadeklarowało, że nie doświadczało takich trudności. Problemy finansowe utrudniające zaspokojenie podstawowych potrzeb wskazało 23,0% respondentów, natomiast 9,0% osób miało trudność z jednoznacznym określeniem swojej sytuacji.

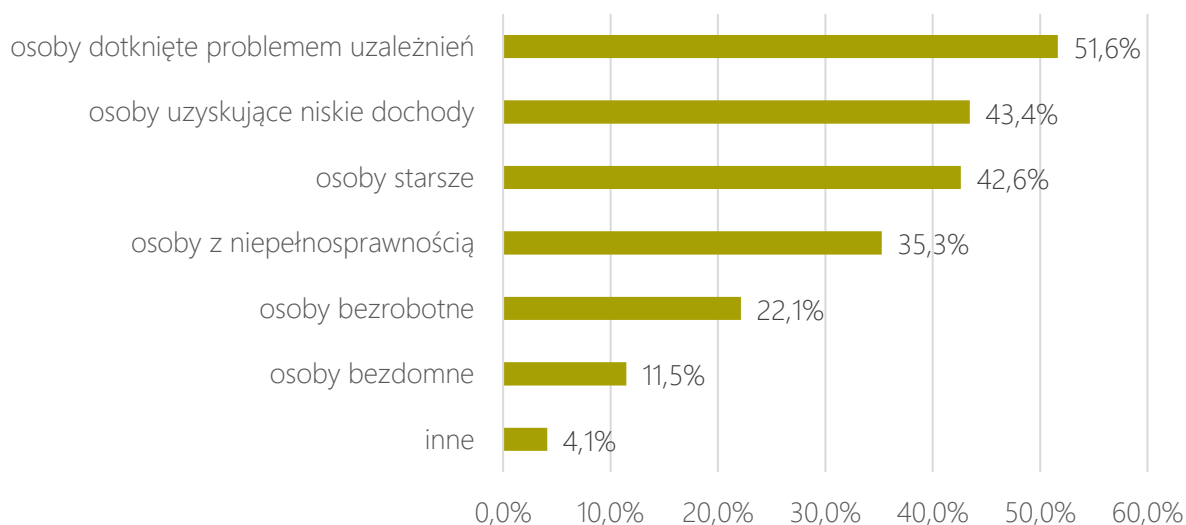
Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N=122

W przypadku pytania o grupy społeczne, które – zdaniem respondentów – są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie gminy Kałuszyn, najczęściej wskazywano osoby dotknięte problemem uzależnień (51,6%). Kolejno wymieniano osoby uzyskujące niskie dochody (43,4%) oraz osoby starsze (42,6%). Osoby z niepełnosprawnością jako szczególnie zagrożone wykluczeniem wskazało 35,3% badanych, a osoby bezrobotne – 22,1%. Znacznie rzadziej wymieniano osoby bezdomne (11,5%). W kategorii „inne” (4,1%) pojawiły się pojedyncze wskazania dotyczące m.in. matek samotnie wychowujących dzieci, osób napływowych, samotnych osób, a także pojedyncze odniesienia do katolików i osób, których sytuacja społeczna nie jest powszechnie rozumiana lub akceptowana.

Wykres 16. Jakie grupy są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122

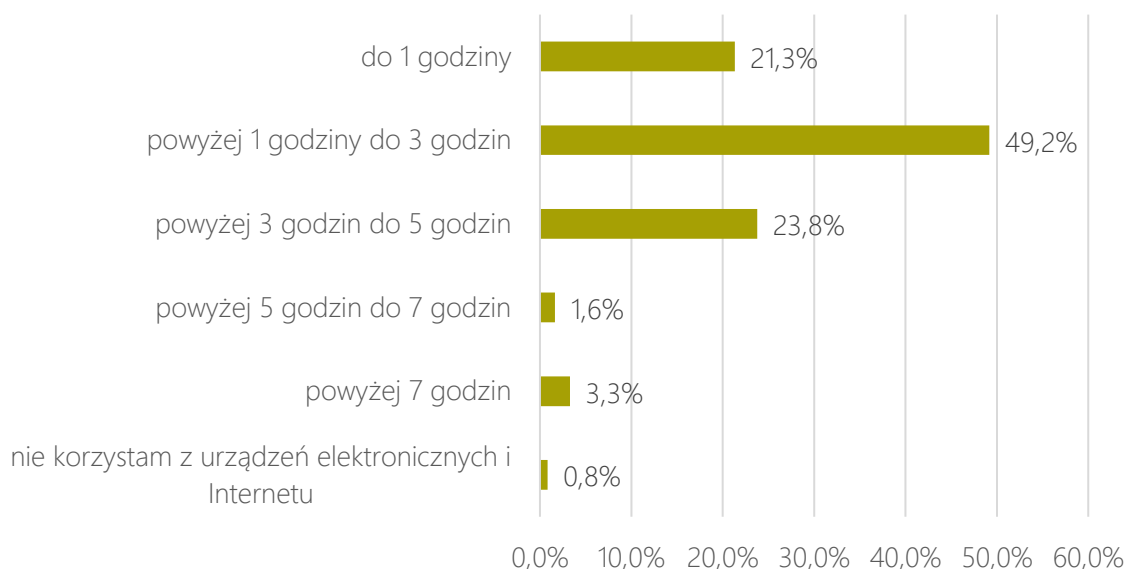
*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

3.3. Korzystanie z urządzeń elektronicznych

W następnym obszarze tematycznym zapytano mieszkańców o korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, jaką ilość czasu poświęcają na to w ciągu dnia. Jak wynika z deklaracji, większość respondentów korzysta z tego typu urządzeń i Internetu, przy czym 21,3% respondentów robi to do 1 godziny dziennie, a blisko połowa (49,2%) wskazała na przedział od 1 do 3 godzin. Korzystanie z urządzeń pomiędzy 3 a 5 godzinami dziennie zadeklarowało 23,8% respondentów, 1,6% badanych poświęca na to znaczną ilość czasu, tj. powyżej 5 godzin do 7 godzin, z kolei 3,3% – powyżej 7 godzin. 0,8% ankietowanych nie korzysta z tego typu urządzeń.

Wykres 17. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=122

Odpowiadając na kolejne pytanie mieszkańcy, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu określili, czy zdarza się im poświęcać na to dłużej niż wstępnie zakładali. Jak wynika z zebranego materiału badawczego, 59 respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie (49,6%), natomiast 25 mieszkańców wskazało, że w ich przypadku takie sytuacje się nie zdarzają (21,0%). 15 ankietowanych stwierdziło, że nie przewiduje określonego czasu (12,6%), a 20 osób biorących udział w badaniu miało trudność w określeniu takich sytuacji (16,8%). 3 osoby zrezygnowały z odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 13. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=119

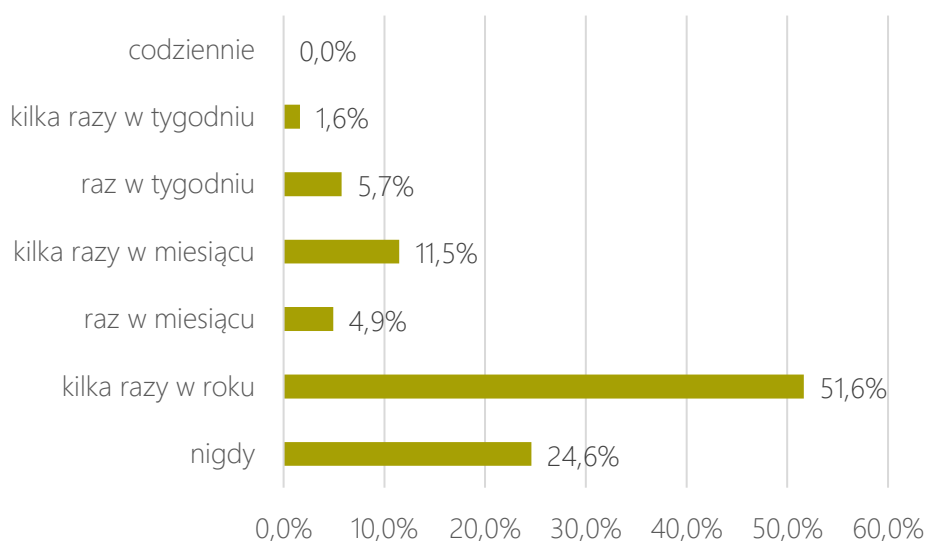
Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	49,6%	59
nie	21,0%	25
trudno powiedzieć	16,8%	20
nie przewiduję określonego czasu	12,6%	15

3.4. Problem alkoholowy

W niniejszym bloku tematycznym dorosłych mieszkańców Gminy poproszono o określenie z jaką częstotliwością spożywają alkohol. Zdecydowana większość respondentów zadeklarowała, że sięga po alkohol sporadycznie – 51,6% osób przyznało, że robi to kilka razy w roku, natomiast 24,6% zadeklarowało, że nigdy nie spożywa alkoholu. 11,5% badanych pije alkohol kilka razy w miesiącu, a 4,9% – raz w miesiącu. 5,7% respondentów sięga po alkohol raz w tygodniu, natomiast 1,6% przyznało, że robi to kilka razy w tygodniu. Żaden z uczestników badania nie wskazał odpowiedzi „codziennie”.

Wykres 18. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=122

Kolejne pytanie było skierowane do osób, które zadeklarowały spożywanie alkoholu i dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Większość z nich podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyło im się upić (79 osób, tj. 86,8%). 6 respondentów wskazało, że taka sytuacja wystąpiła jednokrotnie (6,6%), w przypadku 5 ankietowanych – od 2 do 5 razy, z kolei jednej osobie zdarzyło się to od 6 do 10 razy (1,1%). Żadna osoba nie wskazała na odpowiedź powyżej 10 razy. 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 14. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=91

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1 raz	6,6%	6
2-5 razy	5,5%	5
6-10 razy	1,1%	1
powyżej 10 razy	0,0%	0
ani razu	86,8%	79

Ważnym elementem badania jest również określenie skali prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu na terenie Gminy. Wśród badanych 10 osób podało, że nie posiada prawa jazdy (10,9%), 80 respondentów zaprzeczyło, jakoby w ciągu ostatnich 30 dni prowadziło pojazd po spożyciu alkoholu (87,7%), z kolei do jednokrotnego kierowania pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu przyznało się 2 ankietowanych (2,2%).

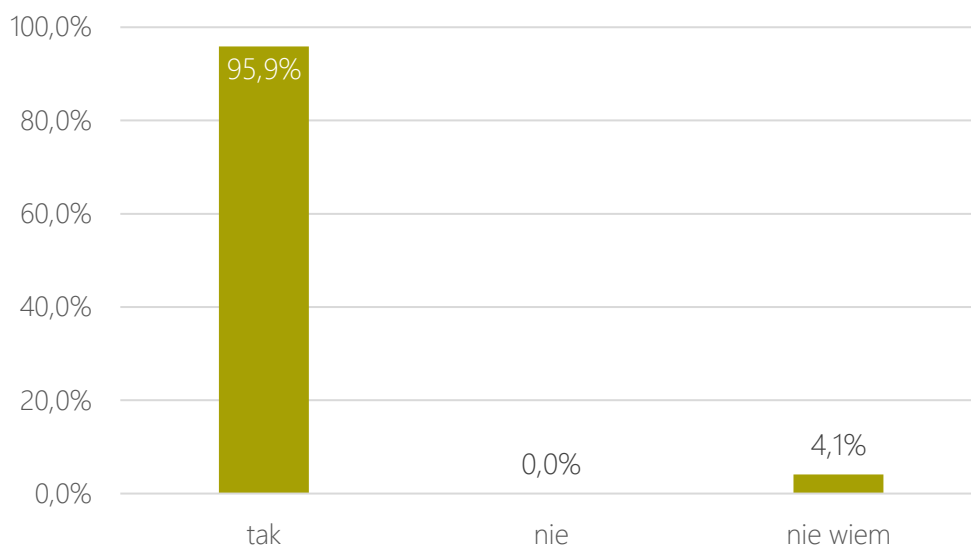
Tabela 15. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=92

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zdarzyła mi się taka sytuacja	87,0%	80
raz mi się to zdarzyło	2,2%	2
zdarzało mi się to sporadycznie	0,0%	0
zdarzało mi się to często	0,0%	0
nie posiadam prawa jazdy	10,9%	10

W jednym z pytań ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że zdecydowana większość jest świadoma negatywnych konsekwencji (95,9%), a 4,1% respondentów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 19. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=122

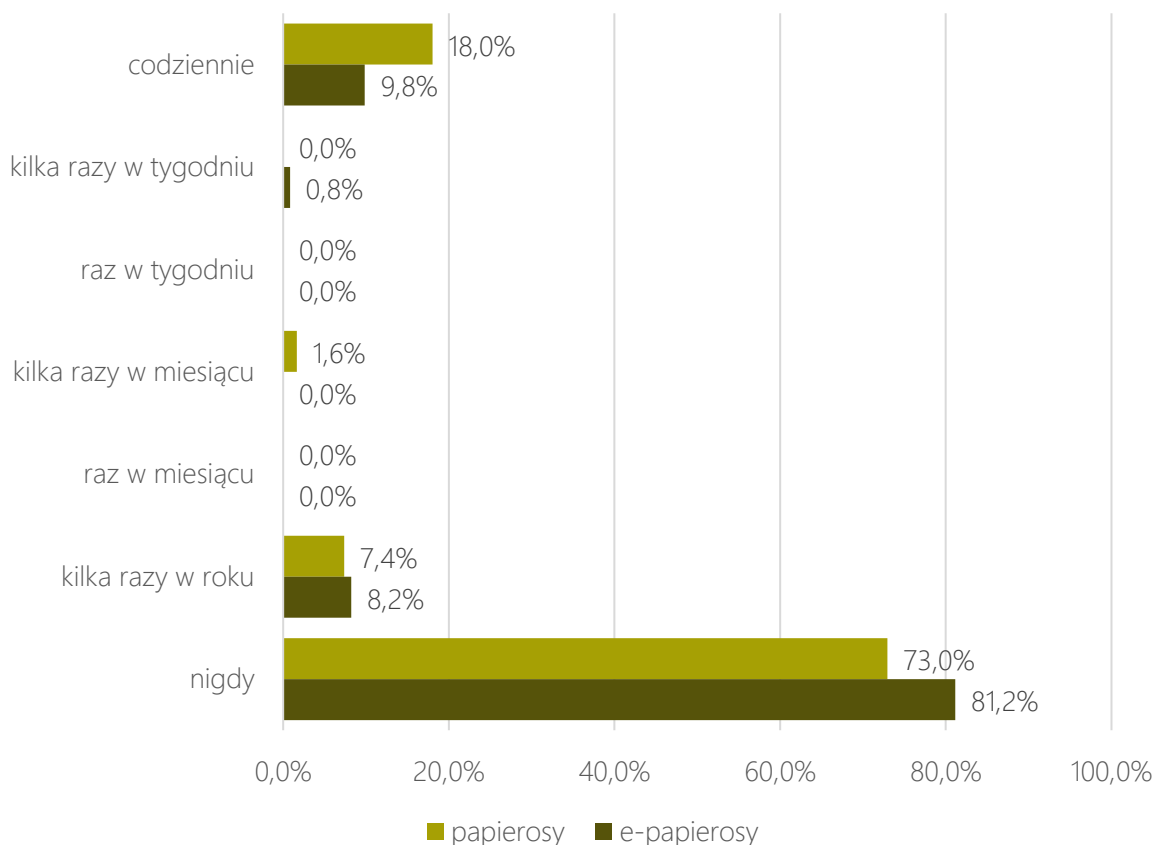

3.5. Problem nikotynowy

Kolejny analizowany obszar miał na celu określenie skali sięgania po wyroby nikotynowe przez dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn. Odpowiedzi badanych były następujące: papierosy tradycyjne pali 27,0% respondentów, spośród których 18,0% pali codziennie, 1,6% – kilka razy w miesiącu, a 7,4% – kilka razy w roku. Po elektroniczne papierosy sięga mniejszy odsetek respondentów, jak w przypadku papierosów tradycyjnych (18,8%), przy czym 9,8% robi to codziennie, 0,8% respondentów – kilka razy w tygodniu, z kolei 8,2% używa ich kilka razy w roku.

Wykres 20. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=122

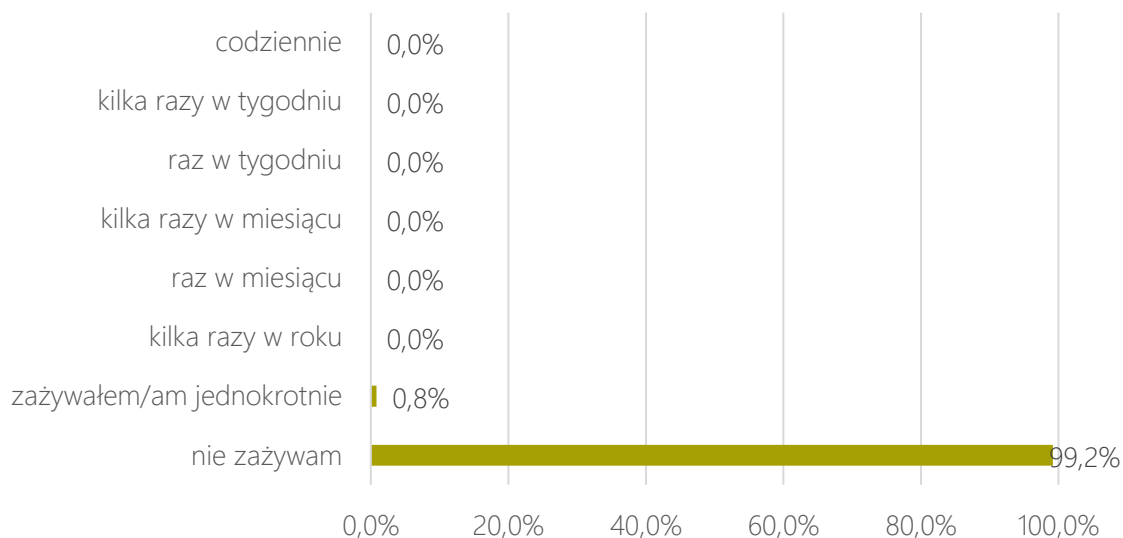

3.6. Problem narkotykowy

Kolejna część badania miała na celu określenie rozpowszechnienia środków psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn. Jak wynika z analizy materiału badawczego, kontakt z narkotykami, dopalaczami lub lekami w celu odurzenia miał tylko jeden respondent, który zażywał je raz w życiu (0,8%).

Wykres 21. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=122

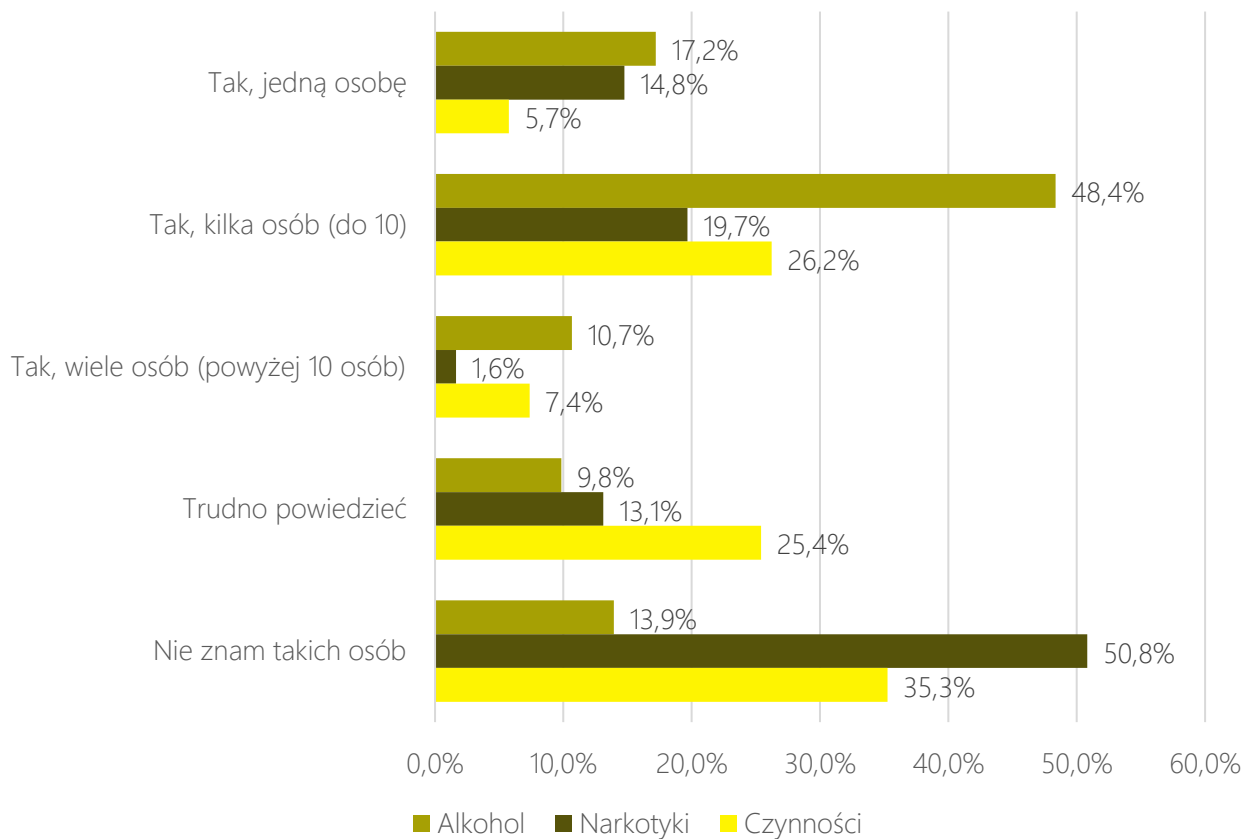

Badani mieszkańcy Gminy zostali w dalszej kolejności zapytani o skalę nadużywania alkoholu, narkotyków oraz nadmiernego podejmowania się czynności przez osoby w ich otoczeniu. Jak wynika z odpowiedzi respondentów:

- 76,3% zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkoholu, w tym 17,2% – jedną osobę, 48,4% – kilka osób, 10,7% – wiele osób, natomiast 13,9% zadeklarowało, że nie zna takich osób, a 9,8% miało trudność z udzieleniem odpowiedzi.
- 36,1% badanych zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające narkotyków, w tym 14,8% – jedną osobę, 19,7% – kilka osób, a 1,6% – wiele osób. 13,1% respondentów nie potrafiło określić, czy w ich otoczeniu występuje to zjawisko, natomiast 50,8% zadeklarowało, że nie zna osób nadużywających narkotyków.
- 39,3% respondentów zna osoby nadmiernie podejmujące się różnego rodzaju czynności (np. pracy, zakupów, korzystania z Internetu), w tym 5,7% – jedną osobę, 26,2% – kilka osób, a 7,4% – wiele osób. 25,4% badanych miało trudność z oceną, a 35,3% wskazało, że nie zna osób przejawiających takie zachowania.

Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=122

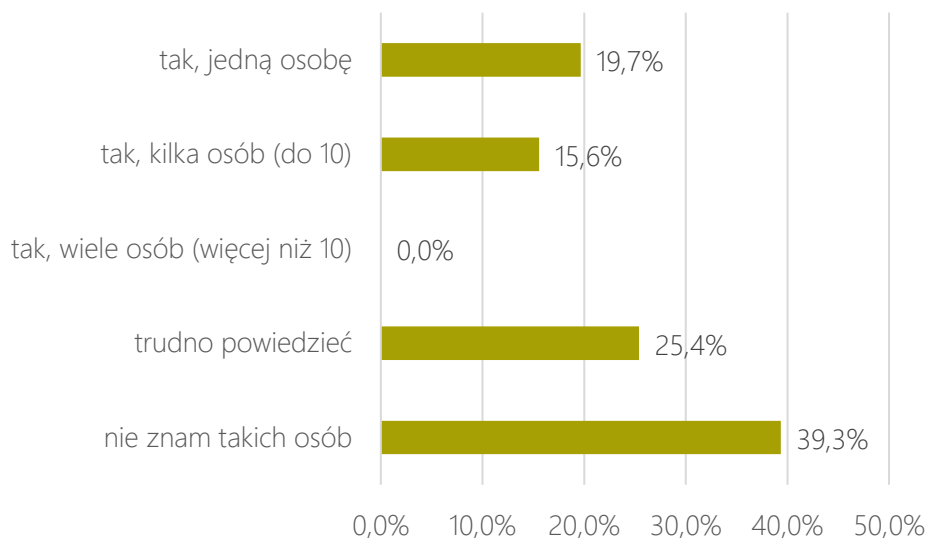

3.7. Problem przemocy

W kolejnej części raportu oszacowana została skala występowania problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn. Respondenci zostali poproszeni o stwierdzenie, czy w swoim otoczeniu znają osoby, które doświadczają przemocy w swoim domu. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, znajomość takich osób potwierdziło 35,3% badanych, spośród których 19,7% stwierdziło, iż zna jedną taką osobę, a 15,6% respondentów podało, że zna kilka osób dotkniętych przemocą domową (do 10 osób). Należy zauważyć, iż 25,4% uczestników badania nie jest pewnych, czy zna taką osobę, a jednoznacznie zaprzeczyło temu 39,3% badanych.

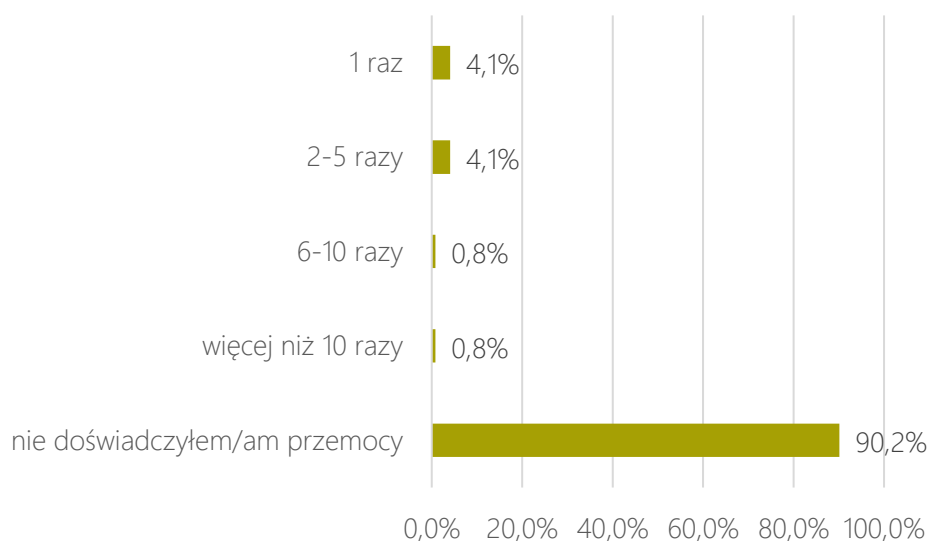

Wykres 23. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy w swoim domu? N=122

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została oszacowana również dzięki deklaracjom respondentów w zakresie doświadczania przez nich samych tego problemu. Analiza uzyskanych odpowiedzi wskazuje, że w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie przemocy doznało 9,8% dorosłych mieszkańców, spośród których po 4,1% doświadczyło jej 1 raz oraz od 2 do 5 razy, natomiast po 0,8% ankietowanych doświadczyło tego zjawiska od 6 do 10 razy i więcej niż 10 razy.

Wykres 24. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=122

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że większość ankietowanych doświadczyła przemocy psychicznej (10 osób, tj. 83,3%), z kolei na przemoc fizyczną wskazało 7 respondentów (58,3%). Ponadto przemoc ekonomiczną wskazało 5 osób (41,7%), a zaniedbanie – 4 badanych (33,3%). Żaden respondent nie doświadczył przemocy seksualnej.

Tabela 16. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=12

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	83,3%	10
przemoc fizyczna	58,3%	7
przemoc ekonomiczna	41,7%	5
zaniedbanie	33,3%	4
przemoc seksualna	0,0%	0
nie wiem	0,0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej części respondentów poproszono o wskazanie osób, które stosowały wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że połowa osób doznała przemocy ze strony męża/żony (6 osób, tj. 50,0%), a 4 badanych wskazało na partnera lub partnerkę (33,3%). Ponadto 3 respondentów doznało przemocy ze strony rodziców (25,0%), a 1 osoba przez innych członków rodziny (8,3%).

Tabela 17. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=12

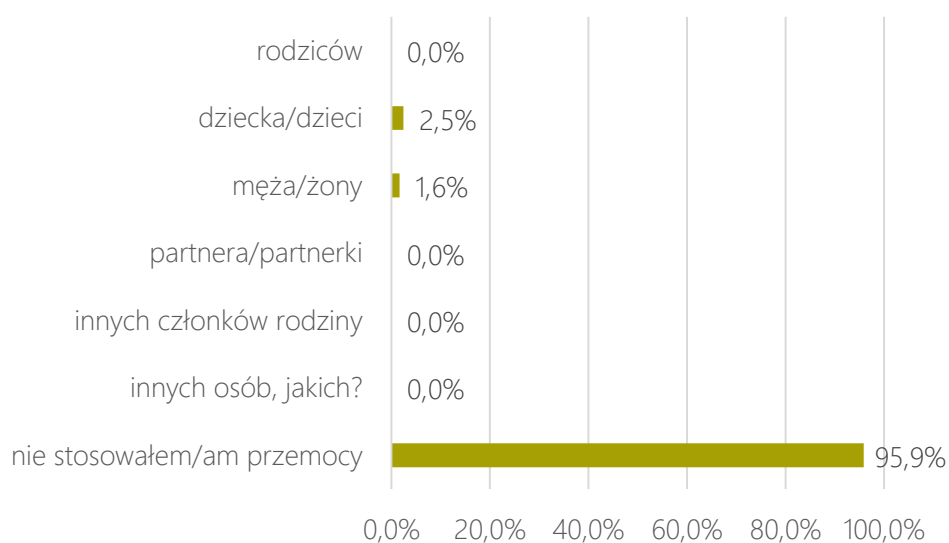
Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	50,0%	6
partner/partnerka	33,3%	4
rodzice	25,0%	3
inni członkowie rodziny	8,3%	1
inne osoby	0,0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie zastosowali oni przemoc wobec drugiej osoby. Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do takich zachowań przyznało się 4,1% badanych, spośród których 2,5% stosowało je wobec dziecka, a 1,6% wskazało na męża lub żonę.

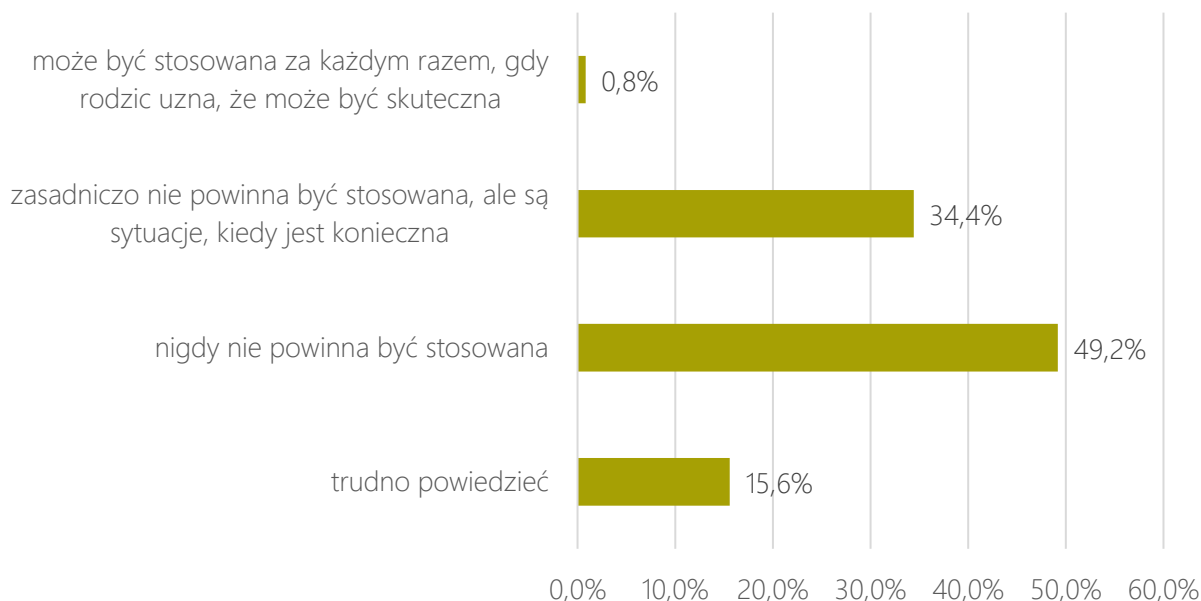
Wykres 25. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=122

Istotnym aspektem badania dotyczącego problemów społecznych w gminie Kałuszyn była również opinia mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można stwierdzić, że blisko połowa badanych (49,2%) uważa, iż kary fizyczne nigdy nie powinny być stosowane. 34,4% respondentów wskazało, że zasadniczo nie powinny być one stosowane, jednak istnieją sytuacje, w których są konieczne. Zdecydowanie mniejszy odsetek – 0,8% badanych – uznał, że kary fizyczne mogą być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna je za skuteczne. 15,6% respondentów miało trudność z jednoznacznym określeniem swojego stanowiska w tej kwestii.

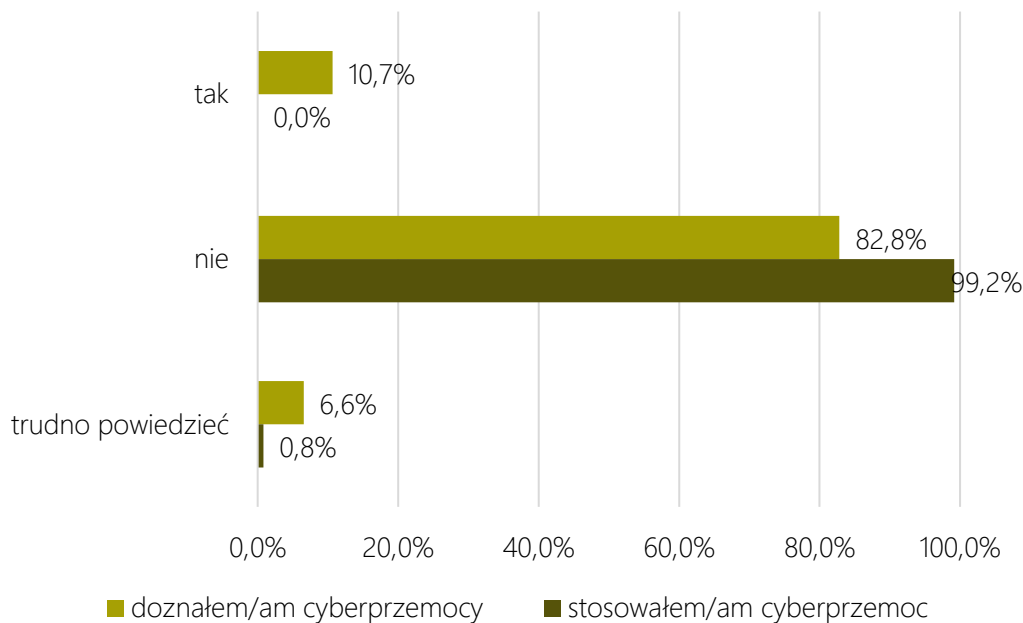
Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=122

Kolejne pytanie z zakresu problematyki przemocy, ujęte w kwestionariuszu ankiety, dotyczyło zjawiska cyberprzemocy i miało na celu oszacowanie skali jej występowania wśród dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy zdarzyło im się kiedykolwiek doświadczyć lub stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że 10,7% respondentów przyznało, iż doświadczyło cyberprzemocy, natomiast 82,8% zadeklarowało, że nie spotkało się z takim problemem. 6,6% ankietowanych miało trudność z jednoznaczną oceną tej kwestii. Żaden z respondentów nie przyznał się do stosowania cyberprzemocy wobec innych osób, przy czym 0,8% badanych nie potrafiło jednoznacznie określić swojego stanowiska.

Wykres 27. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)?
N=122

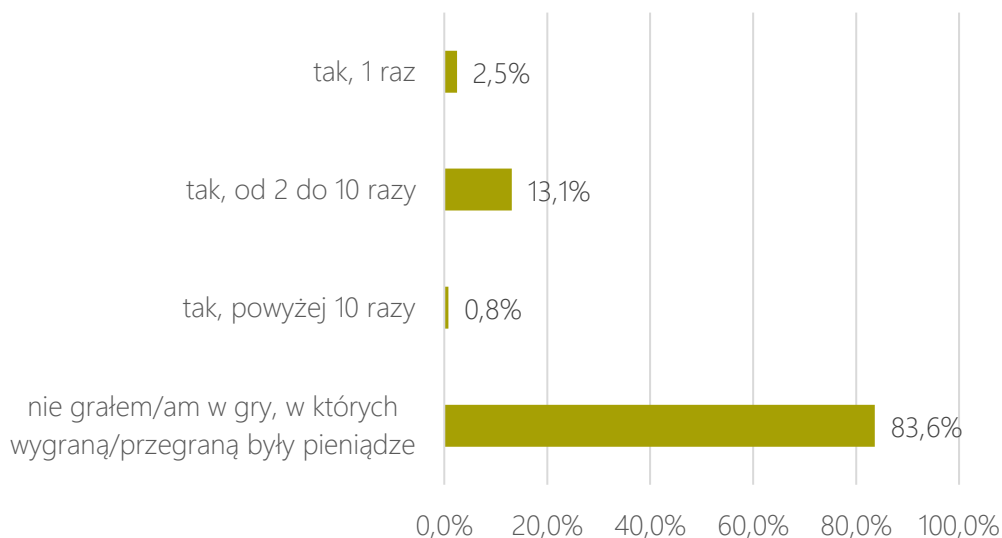

3.8. Uczestnictwo w grach hazardowych

W dalszej części badania określona została skala podejmowania zachowań hazardowych przez pełnoletnich mieszkańców. Ankietowani udzielili odpowiedzi na pytanie, czy w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze. Jak wskazuje zebrany materiał badawczy, zdecydowana większość badanych, 83,6%, zadeklarowała, że nie uczestniczyła w tego typu grach. 13,1% respondentów przyznało, że grało od 2 do 10 razy w ciągu roku, natomiast 2,5% wskazało, że zrobiło to jednorazowo. Jedynie 0,8% ankietowanych grało więcej niż 10 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Wykres 28. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=122

Respondenci, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry, w których wygraną lub przegraną były pieniądze, zostali poproszeni o wskazanie, czy kiedykolwiek robili to w celu rozwiązania problemów finansowych lub poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 42,1% badanych (8 osób) przyznało, iż grało z motywacją finansową, licząc na poprawę swojej sytuacji materialnej. Nieco większy odsetek – 47,4% respondentów (9 osób) – zadeklarował, że nie kierował się takimi pobudkami, natomiast 10,5% mieszkańców (2 osoby) nie potrafiło jednoznacznie określić, czy taki cel im przyświecał. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 18. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=19

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	42,1%	8
nie	47,4%	9
trudno powiedzieć	10,5%	2

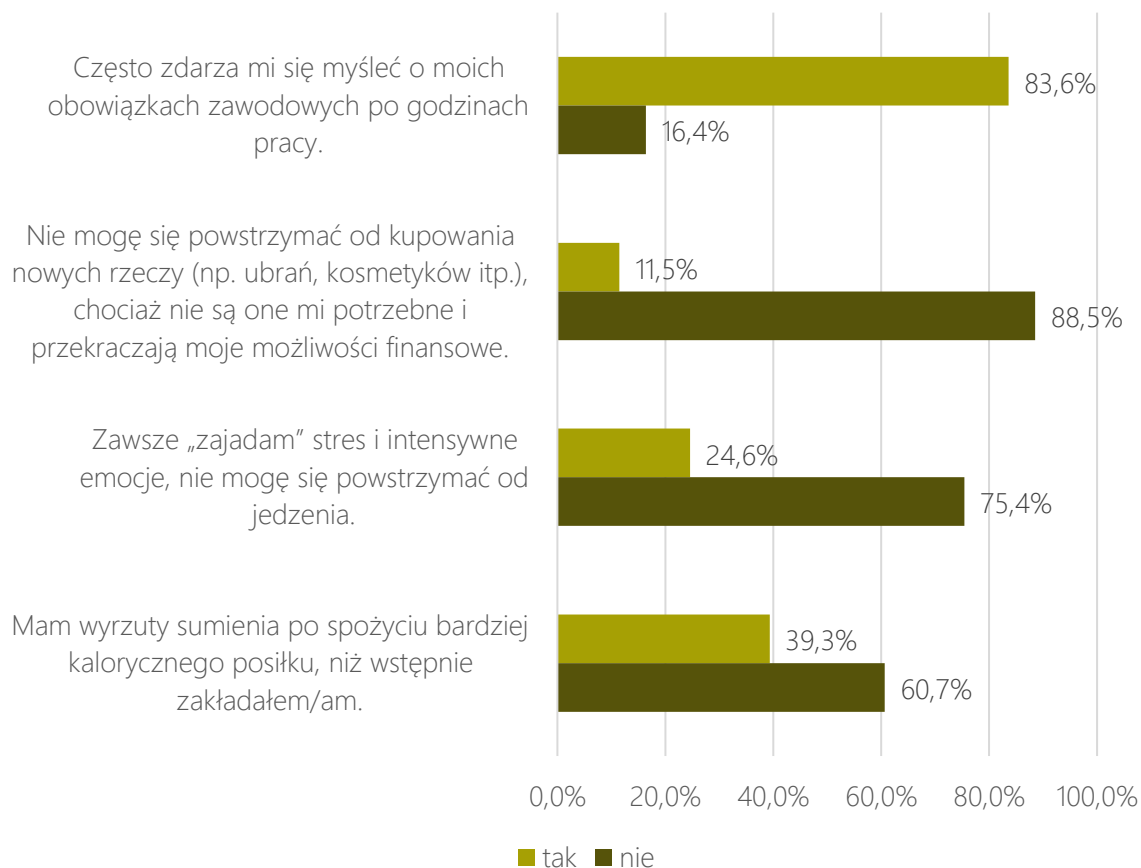
3.9. Inne uzależnienia behawioralne

W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Kałuszyn respondenci udzielili również istotnych informacji dotyczących problemów o charakterze behawioralnym. Zakupoholizm i pracoholizm stanowią przykłady uzależnień behawioralnych, których skala w ostatnich latach zauważalnie wzrosła, zwłaszcza wśród społeczeństw rozwiniętych i wysoko funkcjonujących. Z tego względu w kwestionariuszu ankiety uwzględniono pytania pozwalające określić, w jakim stopniu zjawiska te występują w lokalnej społeczności. Badanie objęło również tematykę zaburzeń odżywiania, co umożliwiło rozpoznanie zarówno ich postrzegania, jak i rzeczywistej skali występowania wśród mieszkańców gminy. Uzyskane wyniki przedstawiają się następująco:

- 83,6% badanych często myśli o obowiązkach zawodowych poza godzinami pracy,
- 39,3% ankietowanych odczuwa wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku,
- 24,6% respondentów przyznało, że „zajada” stres i intensywne emocje,
- 11,5% mieszkańców deklaruje, że nie potrafi powstrzymać się od kupowania nowych rzeczy, mimo że nie są im potrzebne i przekraczają ich możliwości finansowe.

Wykres 29. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=122

3.10. Rynek pracy

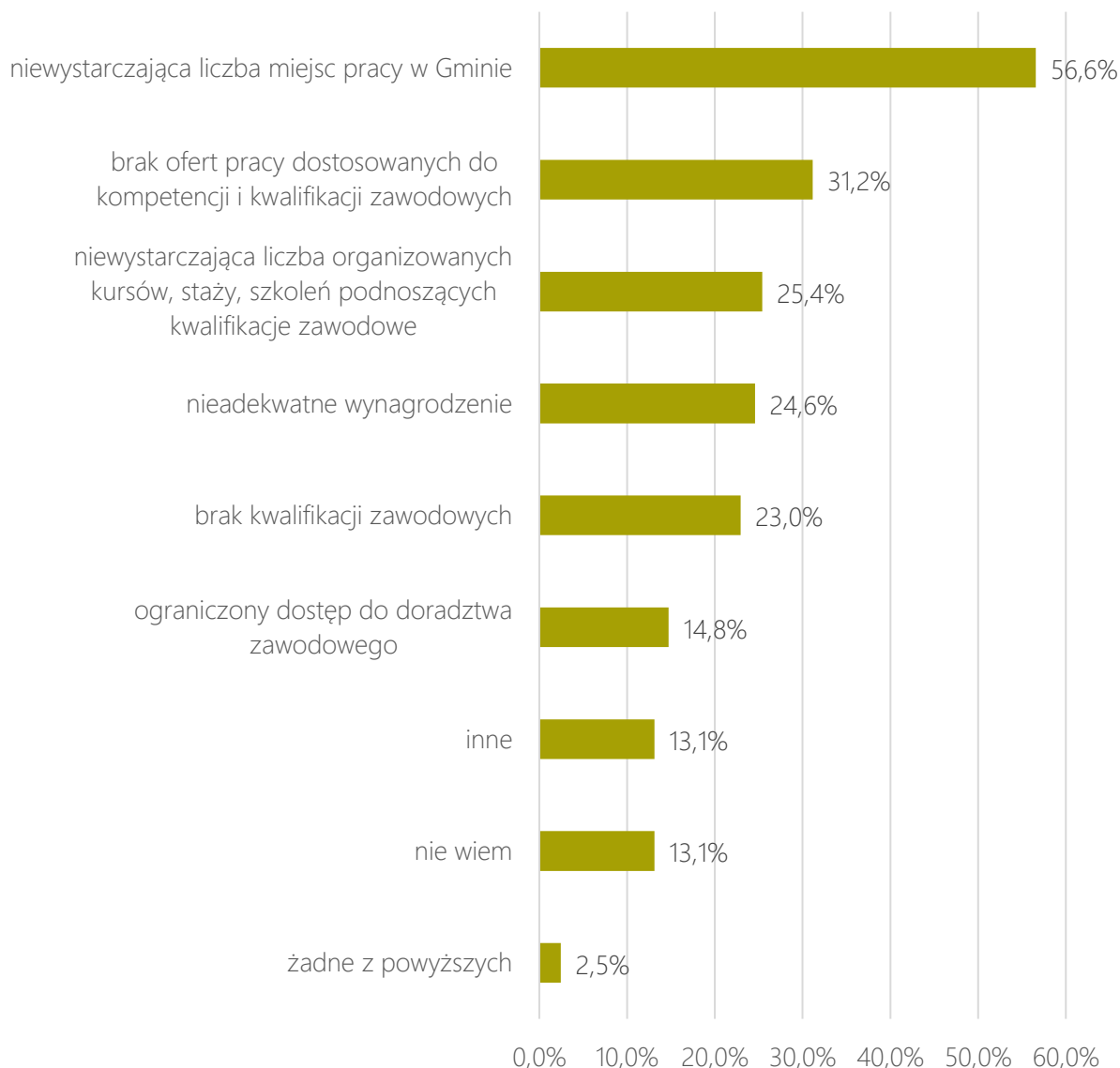
W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Kałuszyn. W pierwszym pytaniu badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Gminy. Najczęściej wymienianą barierą była niewystarczająca liczba miejsc pracy w gminie, na co wskazało 56,6% badanych. Kolejno pojawiały się odpowiedzi dotyczące braku ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (31,2%) oraz niewystarczającej liczby organizowanych kursów, staży i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (25,4%). Nieco rzadziej respondenci wskazywali na nieadekwatne wynagrodzenie (24,6%) oraz brak kwalifikacji zawodowych (23,0%). Ograniczony dostęp do doradztwa zawodowego zauważyło 14,8% ankietowanych. Wśród odpowiedzi w opcji „inne” (13,1%) pojawiły się m.in. takie kwestie jak: brak połączeń komunikacyjnych

z większymi miastami (Warszawą, Siedlcami), wykluczenie transportowe, nepotyzm i zatrudnianie „po znajomości”, niechęć do podejmowania pracy, uzależnienia wśród osób bezrobotnych, brak komunikacji miejskiej czy zbyt duże wymagania stawiane przez samych bezrobotnych. Część osób zwróciła też uwagę na problemy społeczne i postawy demotywujące do pracy (np. długotrwałe pozostawanie na bezrobociu, patologie społeczne). 13,1% respondentów przyznało, że nie potrafi wskazać konkretnych trudności, natomiast 2,5% uznało, że żadne z problemów wymienionych w kwestionariuszu ankiety nie występują.

Wykres 30. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=122

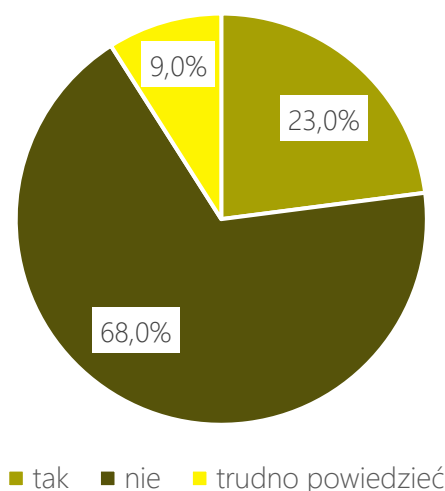
*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

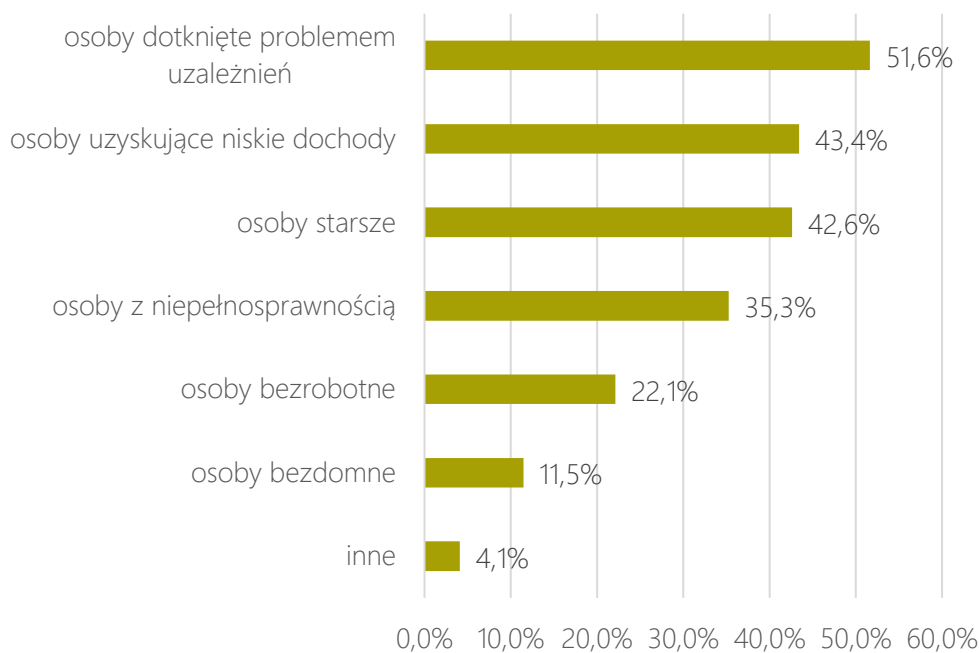
Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające środki finansowe. Zdecydowana większość badanych, 68,0%, odpowiedziała, że nie miała takich trudności. 23,0% respondentów przyznało, że doznało problemów finansowych utrudniających zaspokojenie podstawowych potrzeb, natomiast 9,0% miało trudność z jednoznacznym określeniem swojej sytuacji.

Wykres 31. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=122

W kolejnym pytaniu mieszkańcy gminy Kałuszyn zostali poproszeni o wskazanie grup społecznych, które – ich zdaniem – są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy. Najczęściej wymieniano osoby dotknięte problemem uzależnień (51,6%), a nieco rzadziej osoby uzyskujące niskie dochody (43,4%) oraz osoby starsze (42,6%). Osoby z niepełnosprawnością jako zagrożone wykluczeniem wskazało 35,3% respondentów, natomiast osoby bezrobotne – 22,1%. Znacznie rzadziej wymieniano osoby bezdomne (11,5%). W kategorii „inne” (4,1%) pojawiły się takie odpowiedzi jak matki samotnie wychowujące dzieci, osoby napływowe, osoby niemające znajomości czy katolicy.

Wykres 32. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122

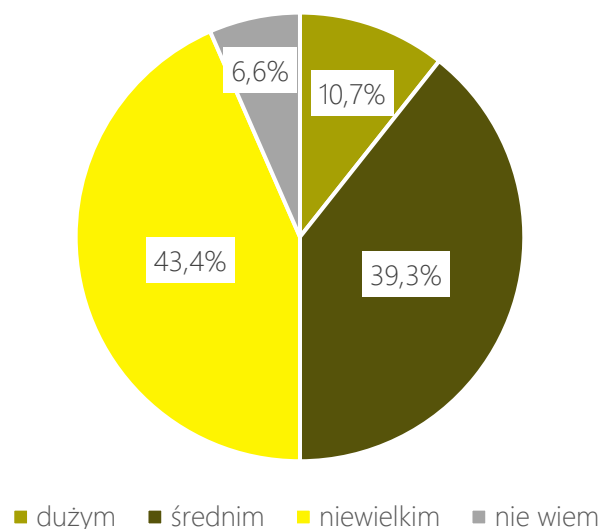
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

3.11. Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do osób o ograniczonej mobilności. Zdecydowana większość badanych oceniła poziom dostosowania jako niewielki (43,4%) lub średni (39,3%). Jedynie 10,7% respondentów uznało, że infrastruktura jest w dużym stopniu dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, natomiast 6,6% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

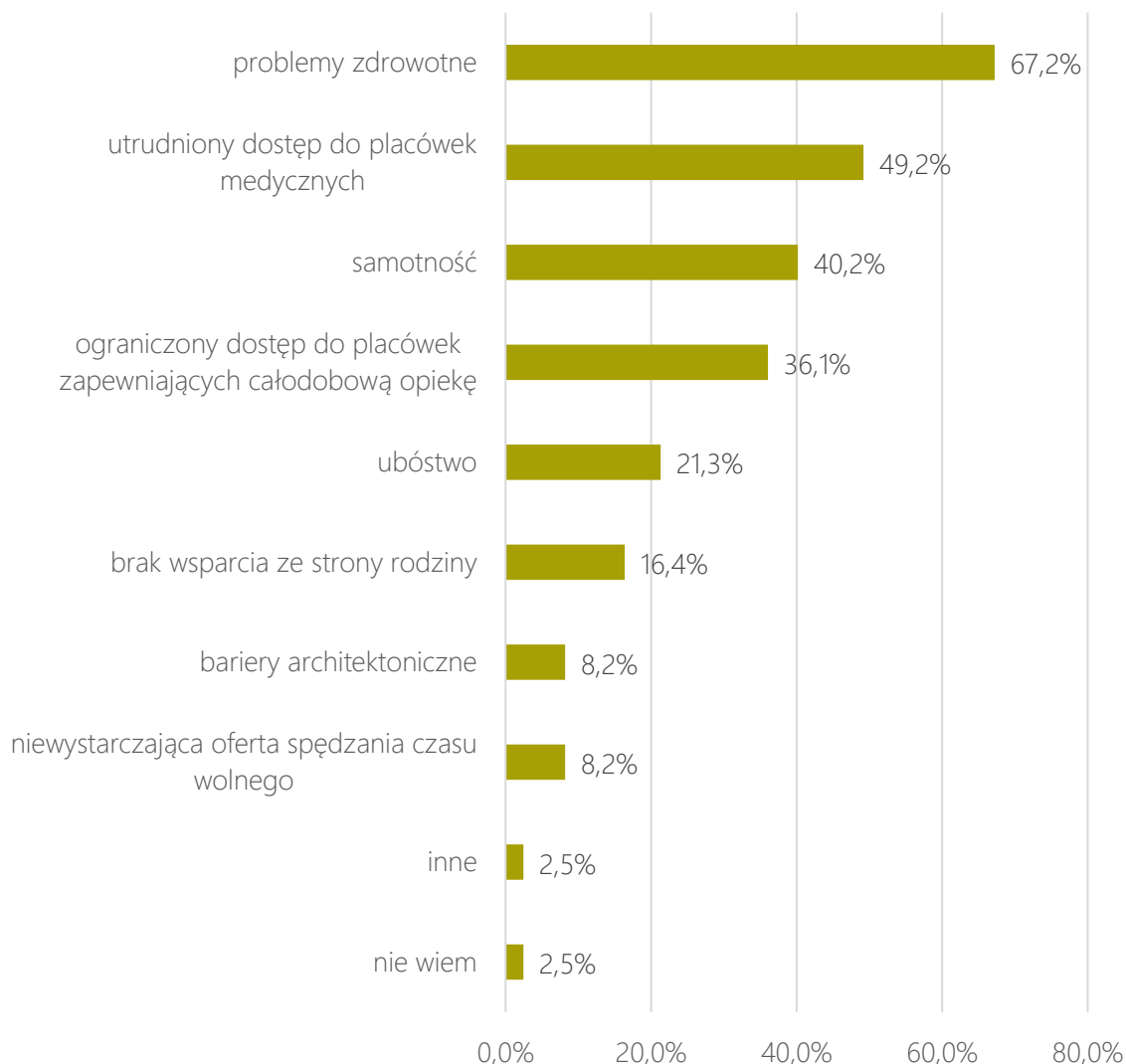
Wykres 33. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=122

Badani zostali zapytani również o najważniejsze problemy, z jakimi borykają się osoby starsze na terenie gminy Kałuszyn. Zdecydowanie najczęściej wskazywano na problemy zdrowotne, które wymieniło 67,2% badanych. Kolejnymi istotnymi trudnościami okazały się utrudniony dostęp do placówek medycznych (49,2%) oraz samotność (40,2%). Ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę wskazało 36,1% respondentów, a ubóstwo – 21,3%. Nieco rzadziej wymieniano brak wsparcia ze strony rodziny (16,4%), bariery architektoniczne (8,2%) oraz niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (8,2%). Wśród odpowiedzi otwartych (2,5%) pojawiały się takie kwestie jak wykluczenie transportowe, ograniczona liczba połączeń autobusowych z Mińskiem i Siedlcami czy brak dostępu do profesjonalnej opieki medycznej. Taki sam odsetek respondentów (2,5%) przyznał, że nie potrafi wskazać, jakie problemy dotyczą osób starszych w gminie.

Wykres 34. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie?
N=122

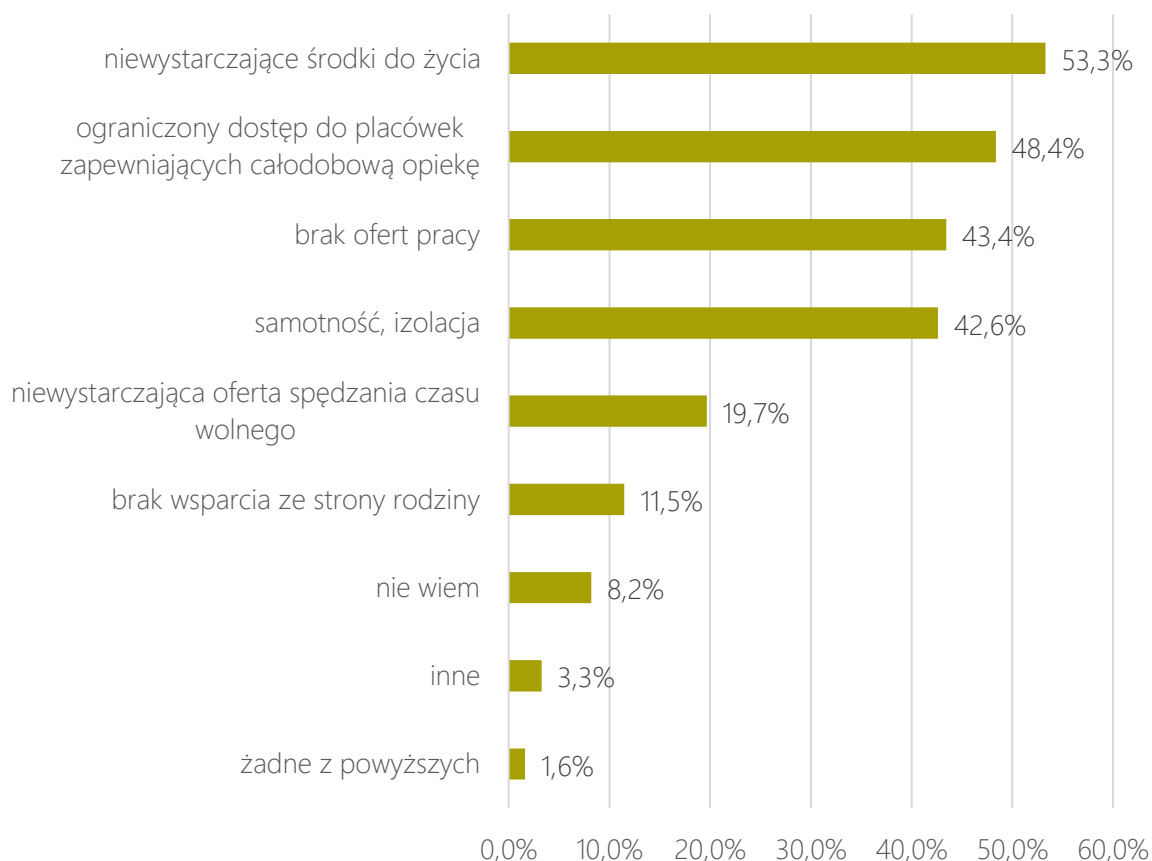
*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie zapytano mieszkańców o najważniejsze problemy, z jakimi borykają się osoby z niepełnosprawnościami na terenie gminy Kałuszyn. Najczęściej wskazywaną trudnością były niewystarczające środki do życia (53,3%). Kolejno wymieniano ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (48,4%) oraz brak ofert pracy (43,4%). Samotność i izolację społeczną jako istotny problem tej grupy wskazało 42,6% respondentów. Rzadziej zwracano uwagę na niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (19,7%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (11,5%). 8,2% badanych przyznało, że nie potrafi wskazać najważniejszych problemów osób z niepełnosprawnościami, a 1,6% uznało, że żadne z wymienionych nie występują. Wśród odpowiedzi otwartych (3,3%)

pojawiały się m.in. kwestie takie jak wykluczenie transportowe, brak placówek dziennego pobytu, bariery architektoniczne czy utrudniony dostęp do lekarza i specjalistycznej opieki medycznej.

Wykres 35. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=122

*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

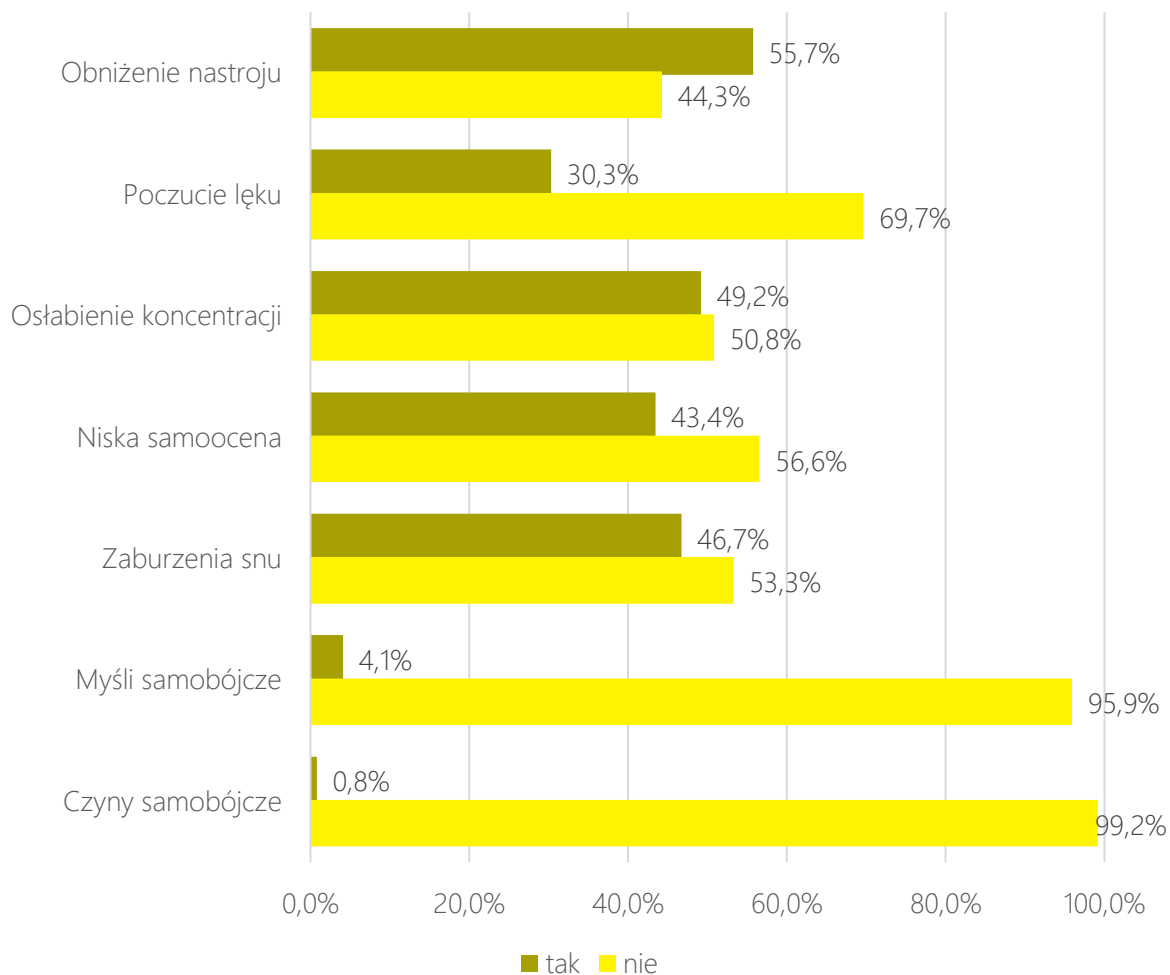
3.12. Zdrowie psychiczne

W dalszej części badania zapytano mieszkańców, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie, utrzymywały się u nich – przez co najmniej dwa tygodnie – określone stany emocjonalne i psychiczne. Najczęściej wskazywano na obniżenie nastroju, którego doświadczyło 55,7% badanych. Prawie połowa respondentów zgłosiła osłabienie koncentracji (49,2%) oraz zaburzenia snu (46,7%). Niską samoocenę odczuwało 43,4% osób, natomiast poczucie lęku – 30,3%. Zdecydowanie rzadziej deklarowano myśli samobójcze (4,1%) oraz czyny samobójcze (0,8%), co mimo niskiego odsetka pozostaje

istotnym sygnałem wskazującym na obecność poważnych problemów natury psychicznej w części populacji.

Wykres 36. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=122

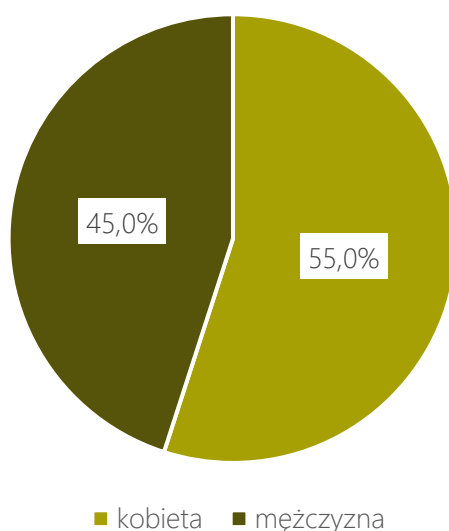
4. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy i e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także poznanie oceny młodych mieszkańców na temat swojego zdrowia psychicznego oraz zaburzeń odżywiania.

4.1. Struktura badanej próby

Uczniowie z gminy Kałuszyn wypełnili 182 kwestionariusze ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę liczebną miały dziewczynki – stanowiły one 55,0% ogółu, zaś chłopcy wypełnili 45,0% kwestionariuszy.

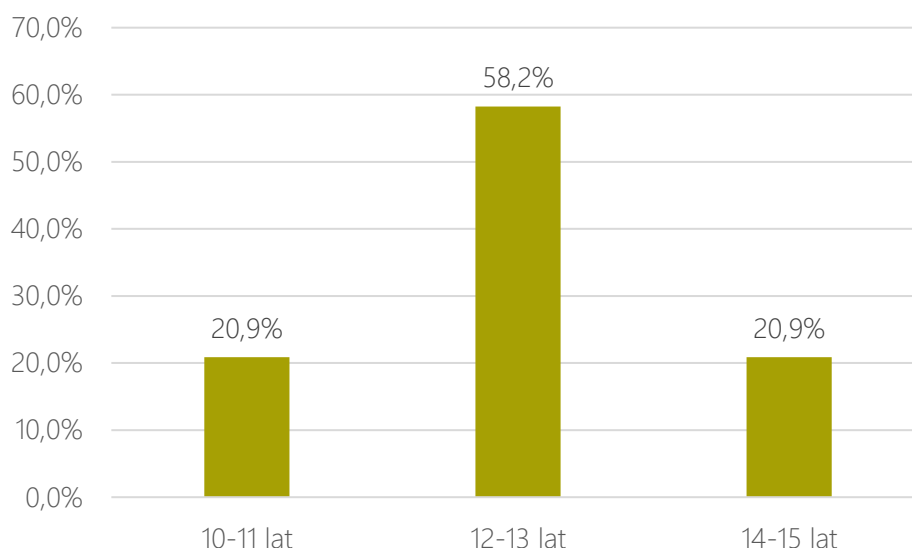
Wykres 37. Płeć: N=182

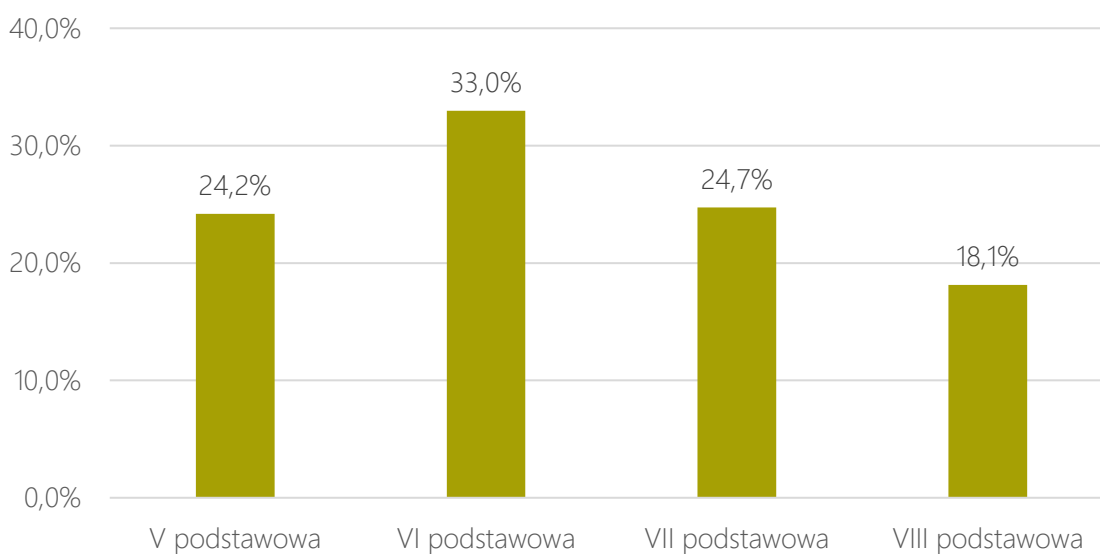
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, najwięcej kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 12-13 lat (58,2%), natomiast 20,9% stanowili uczniowie w wieku 14-15 lat. Pozostali ankietowani mieścili się w przedziale wiekowym 10-11 lat (20,9%).

Wykres 38. Wiek: N=182

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. 24,2% uczniów biorących udział w badaniu uczęszczało wówczas do V klasy, 33,0% ankiet wypełnili uczniowie z klasy VI, 24,7% z klasy VII, natomiast 18,1% badanych to uczniowie klas VIII.

Wykres 39. Klasa: N=182

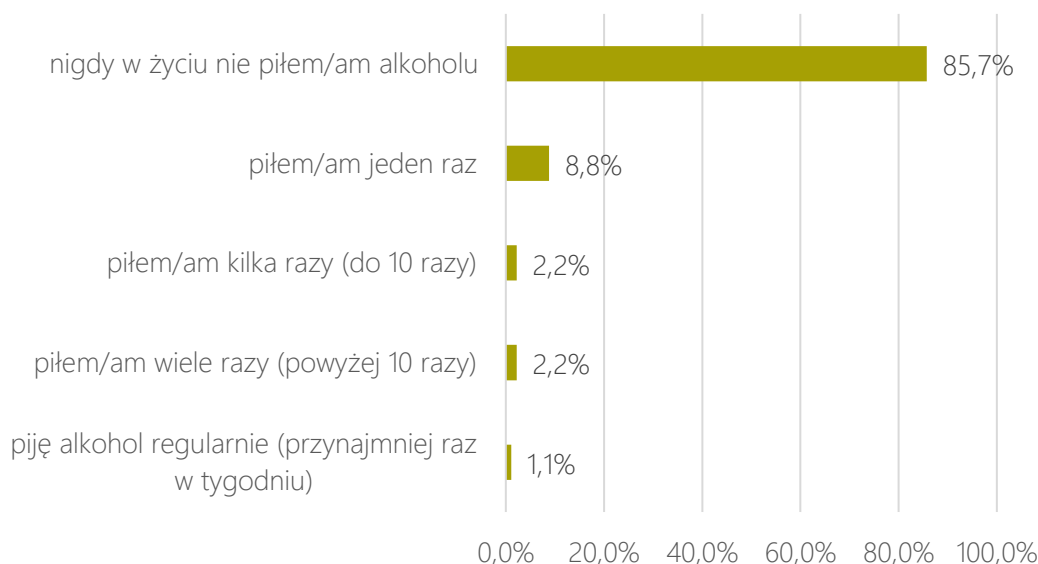

4.2. Problem alkoholowy

Jeden z analizowanych obszarów dotyczył spożywania alkoholu przez uczniów z gminy Kałuszyn. Pierwsze z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety dotyczących tego obszaru tematycznego odnosiło się do częstotliwości spożywania go przez młodych mieszkańców Gminy. Zebrany materiał badawczy wskazuje, że kontakt z alkoholem miało 14,3% respondentów, wśród których 8,8% spożyło go jednokrotnie, po 2,2% miało z nim kontakt kilka razy (do 10 razy) lub wiele razy (powyżej 10 razy), a 1,1% pije go regularnie (przynajmniej raz w tygodniu).

Wykres 40. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=182

Kolejne pytanie zadane uczniom miało na celu oszacowanie częstotliwości spożywania przez nich alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających niniejsze badanie ankietowe. Jak wynika z udzielonych przez młodych mieszkańców Gminy odpowiedzi, kontakt z alkoholem w podanym okresie miało 8 uczniów będących po inicjacji alkoholowej (30,8%), wśród których 4 osoby sięgnęły po niego 1-2 razy (15,4%), a po 2 osoby (7,7%) – od 3 do 4 razy lub od 5 do 7 razy.

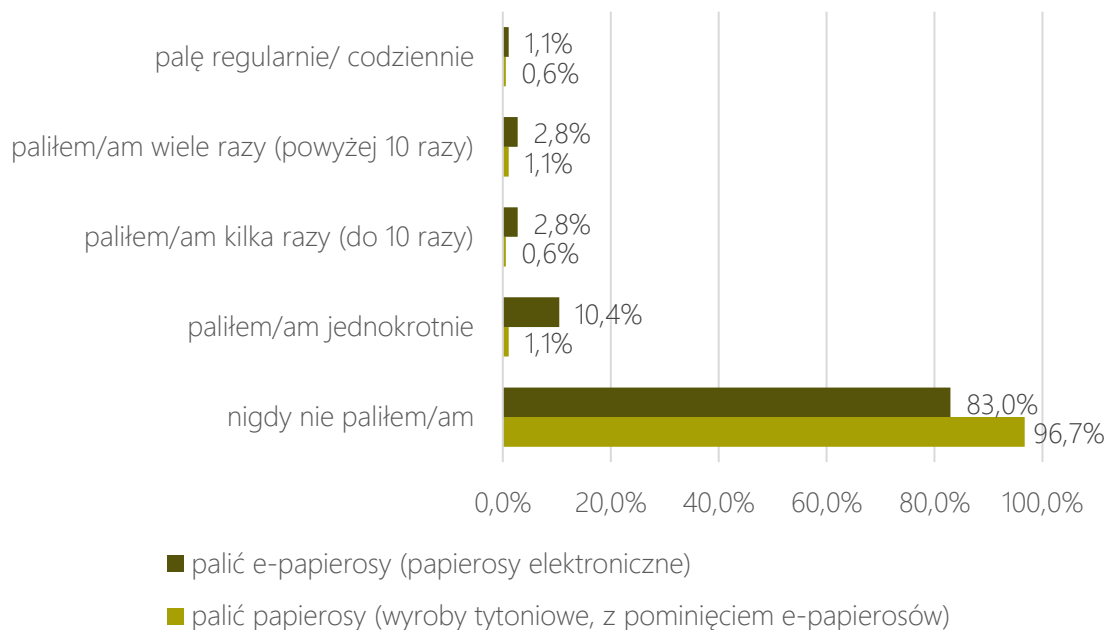
Tabela 19. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=26

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	69,2%	18
1 – 2 razy	15,4%	4
3 – 4 razy	7,7%	2
5 – 7 razy	0,0%	0
więcej niż 7 razy	7,7%	2

4.3. Problem nikotynowy

W badaniu przeprowadzonym wśród uczniów z gminy Abramów podjęto się także określenia skali i częstotliwości sięgania przez nich po wyroby nikotynowe. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że kontakt z tradycyjnymi wyrobami tytoniowymi miał odsetek 3,4% ankietowanych, wśród których po 1,1% sięgnęło po nie jednokrotnie lub wiele razy (powyżej 10 razy), z kolei po 0,6% badanych paliło kilka razy (do 10 razy) lub robi to regularnie/codziennie. W przypadku papierosów elektronicznych, kontakt z nimi miało 17,1% respondentów, z czego 10,4% paliło je jednokrotnie, po 2,8% – kilka razy (do 10 razy) lub wiele razy (powyżej 10 razy). 1,1% uczniów zadeklarowało regularne/codziennie sięganie po e-papierosy.

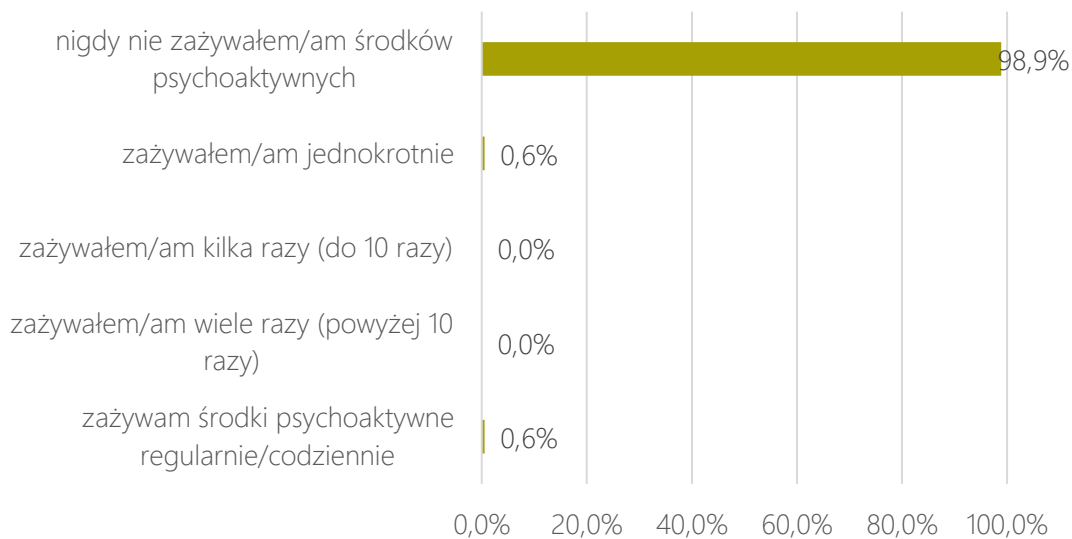
Wykres 41. Ile razy zdarzyło Ci się: N=182

4.4. Problem narkotykowy

Kolejny z analizowanych dotyczył powszechności zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych środków psychoaktywnych przez uczniów zamieszkujących Gminę. W celu określenia skali występowania tego problemu respondentów zapytano o to, ile razy w życiu zdarzyło im się sięgnąć po tego typu substancje. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, zdecydowana większość uczniów nie zażywała środków psychoaktywnych (98,9%), natomiast po inicjacji narkotykowej jest 1,2% uczniów, wśród których po 0,6% wskazało na ich jednokrotne zażycie lub robi to regularnie/codziennie.

Wykres 42. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=182

Badanych, którzy sięgnęli kiedykolwiek wcześniej po substancje psychoaktywne zapytano o to, jak często zażywali narkotyki, dopalacze lub leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. 1 uczeń zaprzeczył, jakoby w ciągu ostatniego miesiąca miał styczność z tego typu substancjami (50,0%), a drugi przyznał się do zażywania ich więcej niż 7 razy.

Tabela 20. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy/leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	50,0%	1
1 – 2 razy	0,0%	0
3 – 4 razy	0,0%	0
5 – 7 razy	0,0%	0
więcej niż 7 razy	50,0%	1

Ankietowanych zapytano także o to, po jakie konkretnie substancje sięgali badani. Jeden uczeń wskazał na marihuanę, amfetaminę, mefedron, dopalacze i leki w celu odurzenia (100,0%). Drugi respondent nie odpowiedział na to pytanie.

Tabela 21. Jakie były to substancje? N=1

Odpowiedź	%	Liczba odp.
amfetamina	100,0%	1
dopalacze	100,0%	1
marihuana	100,0%	1
mefedron	100,0%	1
leki w celu odurzenia	100,0%	1
inne	0,0%	0

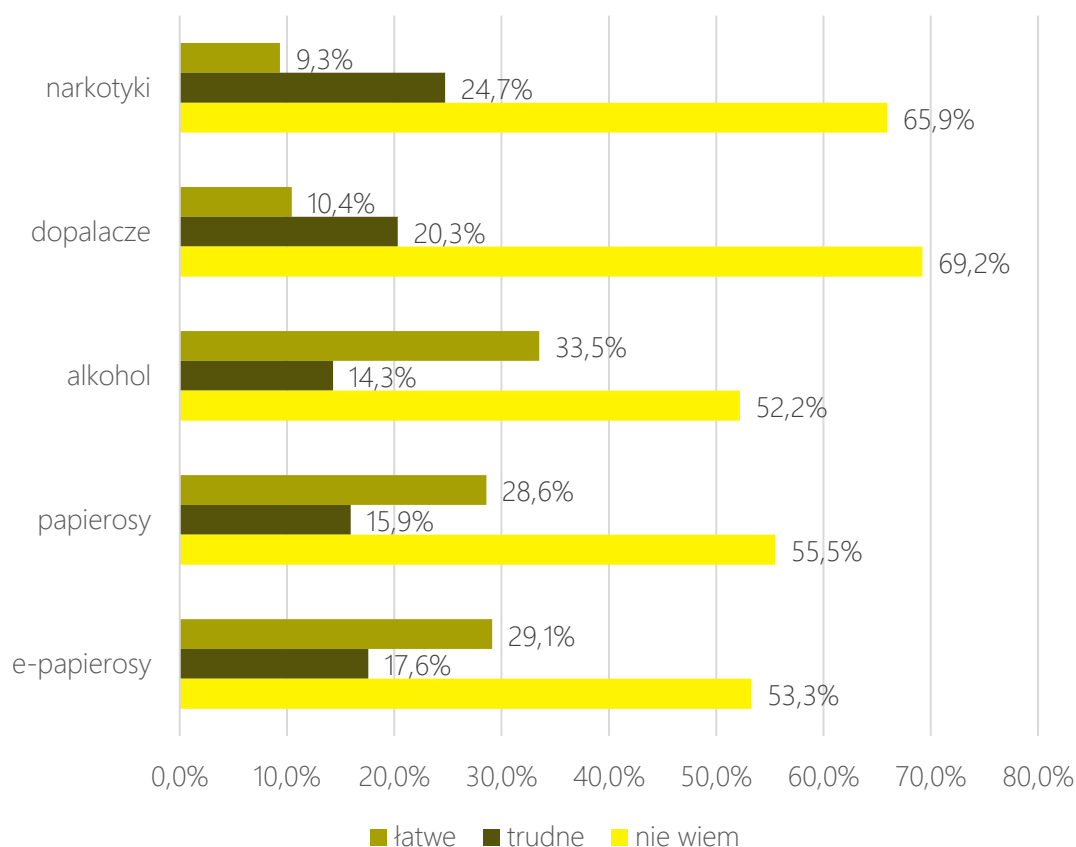
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej części badania uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów oraz e-papierosów w swojej miejscowości. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, największą dostępnością – zdaniem młodych mieszkańców – cechują się alkohol, papierosy i e-papierosy, które stosunkowo łatwo można zdobyć. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 9,3% badanych, a trudne dla 24,7%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 10,4% uczniów, a trudne dla 20,3%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 33,5% badanych, a trudny dla 14,3%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 28,6% respondentów, a trudne dla 15,9%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 29,1% uczniów, a trudne dla 17,6%.

Warto zauważyć, że znaczna część respondentów miała trudność z jednoznaczną oceną dostępności tych substancji, co potwierdzają wysokie odsetki odpowiedzi „nie wiem” – od ponad połowy uczniów w przypadku alkoholu, papierosów i e-papierosów, do blisko 70% w odniesieniu do narkotyków i dopalaczy.

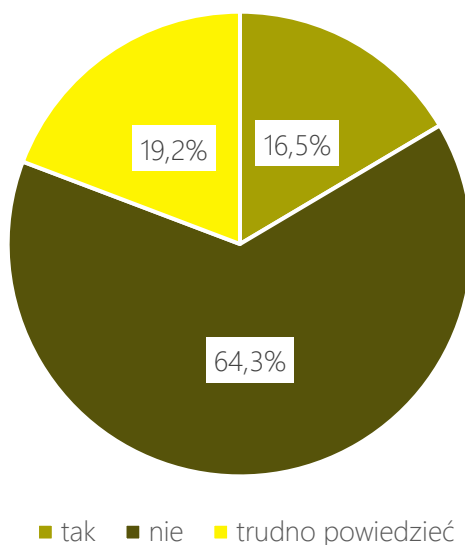
Wykres 43. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=182

4.5. Problem przemocy

W kolejnej części raportu z badania ankietowego oszacowana została skala problemu przemocy wśród uczniów zamieszkujących gminę Kałuszyn. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą oraz przemocą w Internecie, czyli cyberprzemocą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie wskazują, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie, 16,5% młodych mieszkańców Gminy doświadczyło tego problemu, z kolei blisko co piąty miał trudności w ocenie (19,2%).

Wykres 44. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?
N=182

Podczas badania diagnozującego problem przemocy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów dotkniętych tym problemem. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że najczęściej doświadczali oni przemocy ze strony rodzeństwa (14 osób, tj. 48,3%), oraz uczniów ze swojej szkoły (10 osób, tj. 34,5%). 5 wskazań dotyczyło rodziców (17,2%), odpowiedzi 4 respondentów dotyczyły obcych osób (13,8%), natomiast 3 uczniów wyróżniło kolegów/koleżanki spoza szkoły (10,3%). 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 22. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=29

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzeństwo	48,3%	14
uczniowie z mojej szkoły	34,5%	10
rodzice	17,2%	5
obce osoby	13,8%	4
koledzy/koleżanki spoza szkoły	10,3%	3

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W celu zidentyfikowania charakteru doświadczanej przez uczniów przemocy zostali oni poproszeni o wskazanie formy zachowań przemocowych jakich doświadczali.

Najczęściej wskazywano na przemoc fizyczną (15 osób, tj. 57,7%) oraz psychiczną (12 osób, tj. 46,2%). 4 uczniów doznało przemocy seksualnej (15,4%), z kolei 2 osoby – zaniedbania (7,7%). 4 osoby nie odpowiadały na to pytanie.

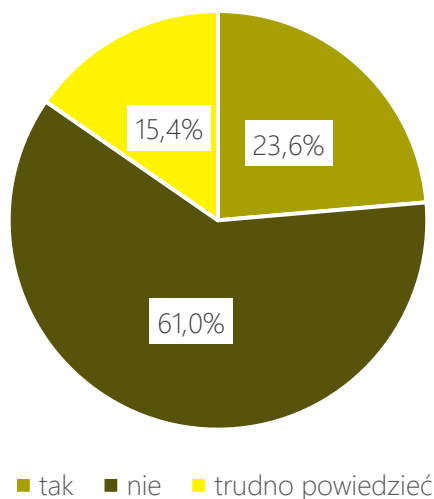
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=26

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	57,7%	15
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	46,2%	12
ktoś mnie dotykał w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, ktoś mówił o moim ciele w sposób który mnie zawstydział itp.	15,4%	4
nie miałem/am zapewnionej opieki, kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów, kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	7,7%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnej kolejności uczniowie zostali zapytani również o to, czy im samym zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie zastosować przemoc wobec innych osób. Do takiego zachowania przyznało się 23,6% uczniów.

Wykres 45. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=182

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że przemoc fizyczną

zastosowało 24 uczniów (58,5%), psychiczną – 20 osób (48,8%), natomiast przemocy seksualnej dopuściło się 2 respondentów (4,9%).

Tabela 24. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=41

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/aśm dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	58,5%	24
przeżywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	48,8%	20
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłem/am o czymś ciele w sposób który go zawstydział itp.	4,9%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Ponad połowa ankietowanych przyznała się do przemocy skierowanej wobec rodzeństwa – wskazało na to 28 osób, tj. 65,1%, natomiast nieznacznie mniej, bo 21 respondentów, wyróżniło uczniów ze swojej szkoły (48,8%). Dodatkowo 11 uczniów wskazało na kolegów/koleżanki spoza szkoły (25,6%), a 3 badanych zastosowało przemoc nieznanym osobom (7,0%). Jedna osoba dodatkowo wyróżniła kolegów z zajęć sportowych (2,3%).

Tabela 25. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=43

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzeństwa	65,1%	28
uczniów z mojej szkoły	48,8%	21
kolegów/koleżanek spoza szkoły	25,6%	11
nieznanych osób	7,0%	3

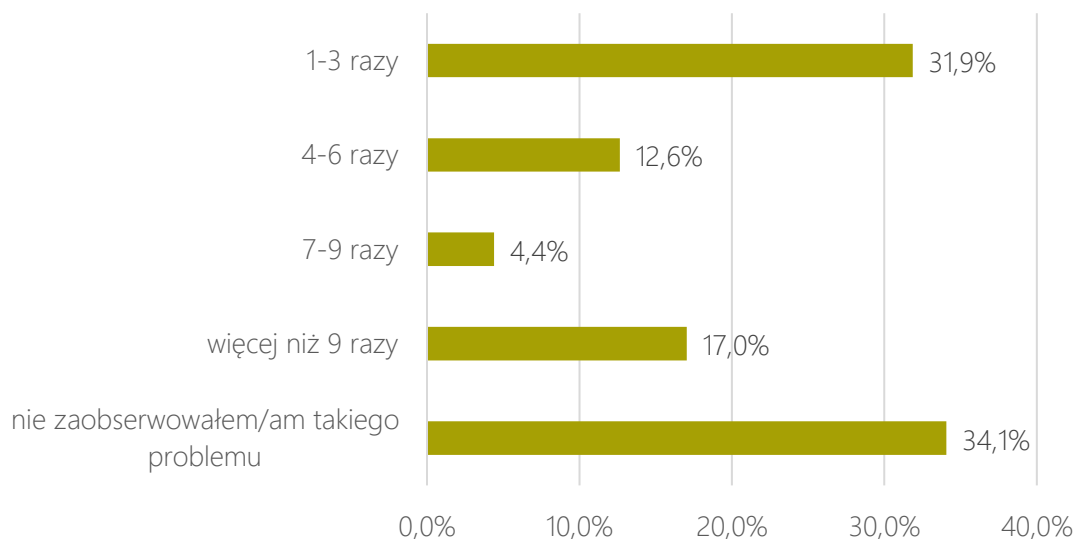
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o określenie, jak często w ciągu ostatniego roku szkolnego obserwowali problem przemocy między rówieśnikami w swojej szkole. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że co trzeci ankietowany (34,1%) zadeklarował,

iż nie zaobserwował takich sytuacji. Wśród pozostałych uczniów 31,9% wskazało, że było świadkami przemocy 1-3 razy, 12,6% – 4-6 razy, a 4,4% – 7-9 razy w ciągu roku szkolnego. 17,0% respondentów przyznało, że obserwowało takie zdarzenia więcej niż 9 razy.

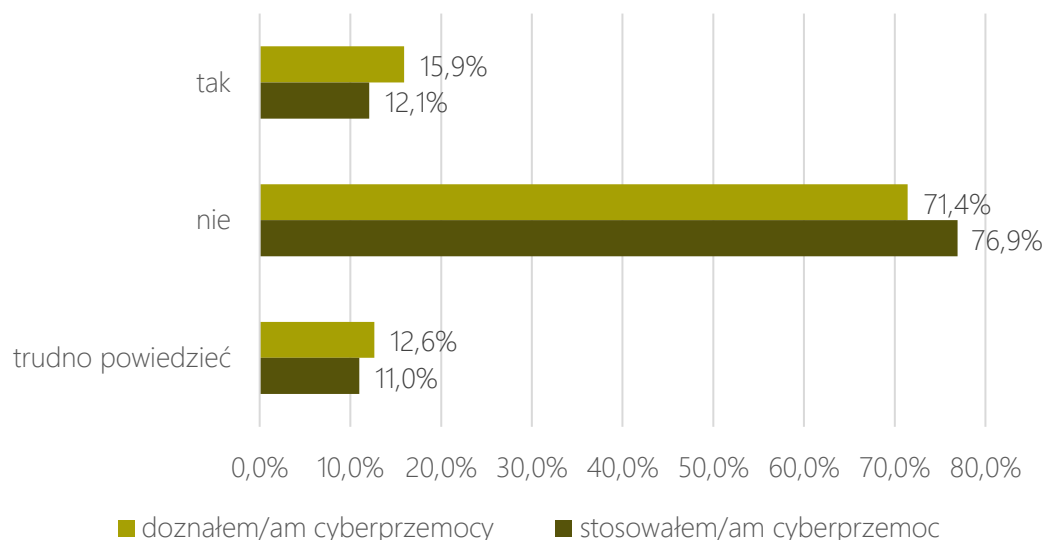
Wykres 46. Jak często w ciągu ostatniego roku szkolnego obserwowałeś/aś problem przemocy między uczniami w swojej szkole? N=182

Ostatnie pytanie w zakresie problemu przemocy w Internecie dotyczyło skali doznawania oraz stosowania cyberprzemocy w stosunku do innych użytkowników Internetu. Jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez młodych respondentów, tego problemu doświadczył odsetek 15,9% z nich, natomiast przemoc w Internecie zastosował odsetek 12,1% ankietowanych. Znaczna część badanych miała również problem z określeniem, czy kiedykolwiek miała styczność z tym zjawiskiem, gdyż na odpowiedź „trudno powiedzieć” padło 12,6% odpowiedzi w przypadku stosowania cyberprzemocy i 11,0% w zakresie doświadczenia jej.

Wykres 47. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=182

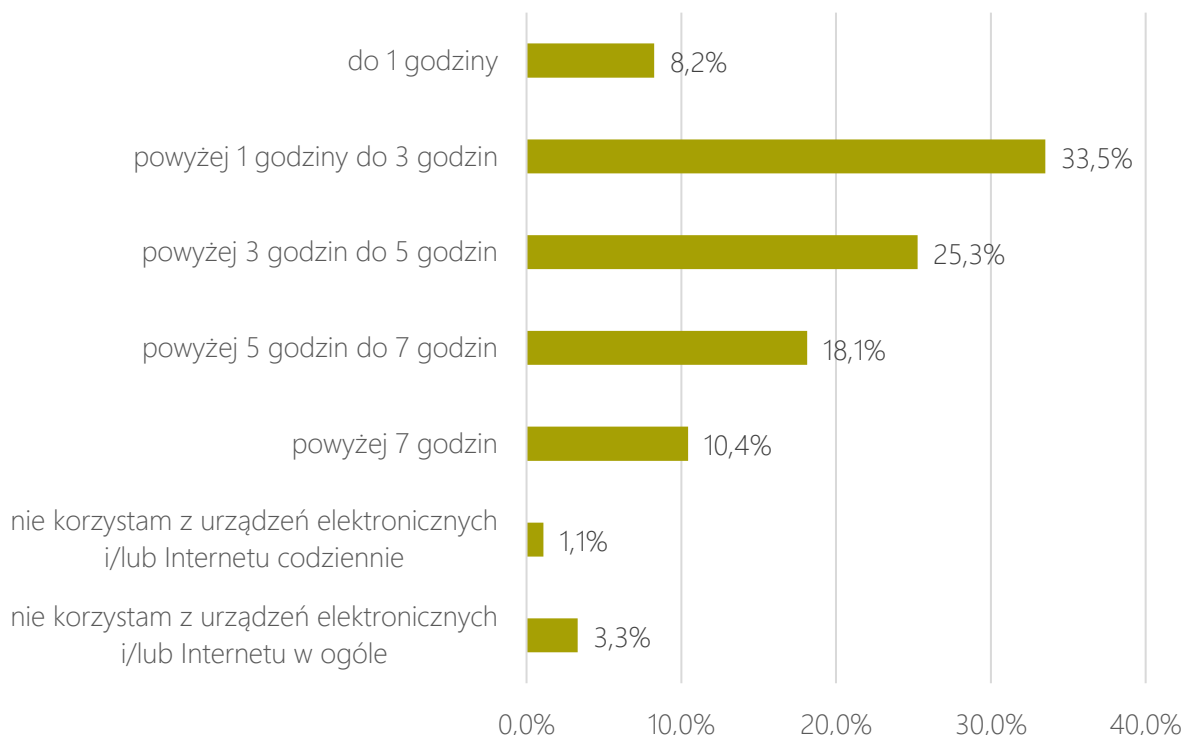

4.6. Korzystanie z urządzeń elektronicznych

Kolejny obszar tematyczny badania dotyczył korzystania przez uczniów z gminy Kałuszyn z urządzeń elektronicznych oraz Internetu. Celem było ustalenie, ile czasu młodzi mieszkańcy poświęcają na aktywność online i obsługę nowoczesnych technologii w ciągu dnia. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że najliczniejsza grupa uczniów (33,5%) korzysta z urządzeń elektronicznych od 1 do 3 godzin dziennie. 25,3% badanych spędza przed ekranem od 3 do 5 godzin, a 18,1% – od 5 do 7 godzin dziennie. Co dziesiąty uczeń (10,4%) deklaruje, że z urządzeń elektronicznych korzysta ponad 7 godzin dziennie, natomiast 8,2% ogranicza się do maksymalnie jednej godziny dziennie. Niewielki odsetek młodych mieszkańców przyznał, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu codziennie (1,1%), a 3,3% zadeklarowało, iż nie korzysta z nich w ogóle.

Wykres 48. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=182

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali zapytani o to, czy zdarzyło im się kłamać w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu, np. przed rodzicami. Takie zachowanie potwierdziło 63 badanych (36,2%), w tym 11 uczniów stwierdziło, że zdarza im się to bardzo często (6,3%), 7 ankietowanym – często (4,0%), 29 osobom – czasami (16,7%), natomiast 16 respondentów skłamało w tej sprawie jeden raz (9,2%).

Tabela 26. Czy zdarza Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=174

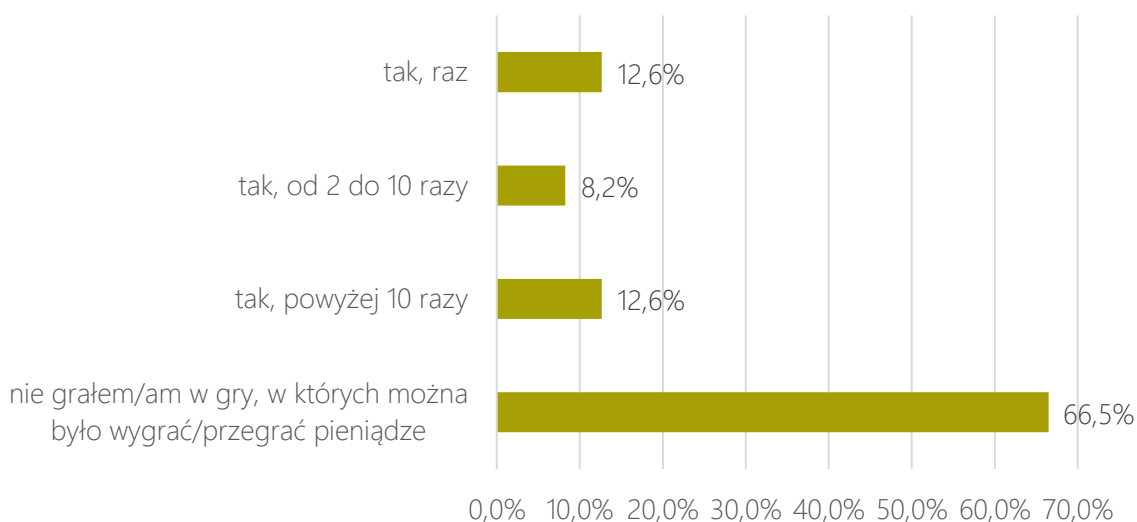
Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	6,3%	11
tak, często	4,0%	7
tak, czasami	16,7%	29
tak, jednokrotnie	9,2%	16
nie	63,8%	111

4.7. Uczestnictwo w grach hazardowych

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się uprawiać hazard w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego 33,4% badanych. Wśród tych osób 12,6% grało w nie 1 raz oraz więcej niż 10 razy, a 8,2% robiło to 2-10 razy.

Wykres 49. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=182

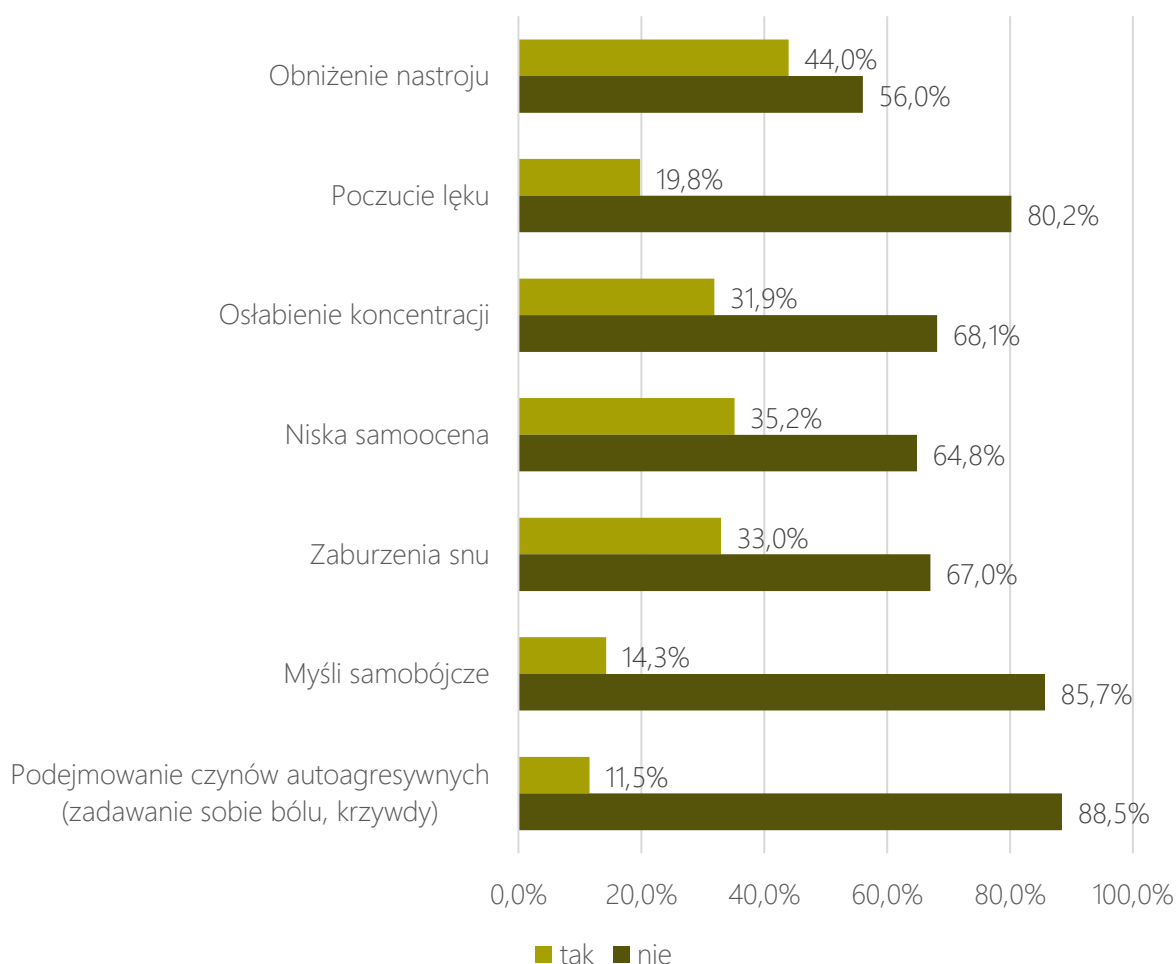
4.8. Zdrowie psychiczne

W przedostatniej części badania, przeprowadzonego wśród młodych mieszkańców gminy Kałuszyn, uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia psychicznego. Pytanie miało na celu zidentyfikowanie problemów natury psychicznej oraz negatywnych stanów emocjonalnych, których respondenci doświadczali w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, utrzymujących się przez co najmniej dwa tygodnie. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że najczęściej wskazywanym problemem było obniżenie nastroju, którego doświadczyło 44,0% uczniów. Niską samoocenę zadeklarowało 35,2% badanych, a zaburzenia snu – 33,0%. Osłabienie koncentracji występowało u 31,9% respondentów, natomiast poczucie lęku zgłosiło 19,8% uczniów. Niepokojącym sygnałem

jest fakt, że 14,3% młodych mieszkańców przyznało, iż doświadczało myśli samobójczych, a 11,5% deklarowało podejmowanie czynów autoagresywnych (np. zadawanie sobie bólu lub krzywdy).

Wykres 50. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=182

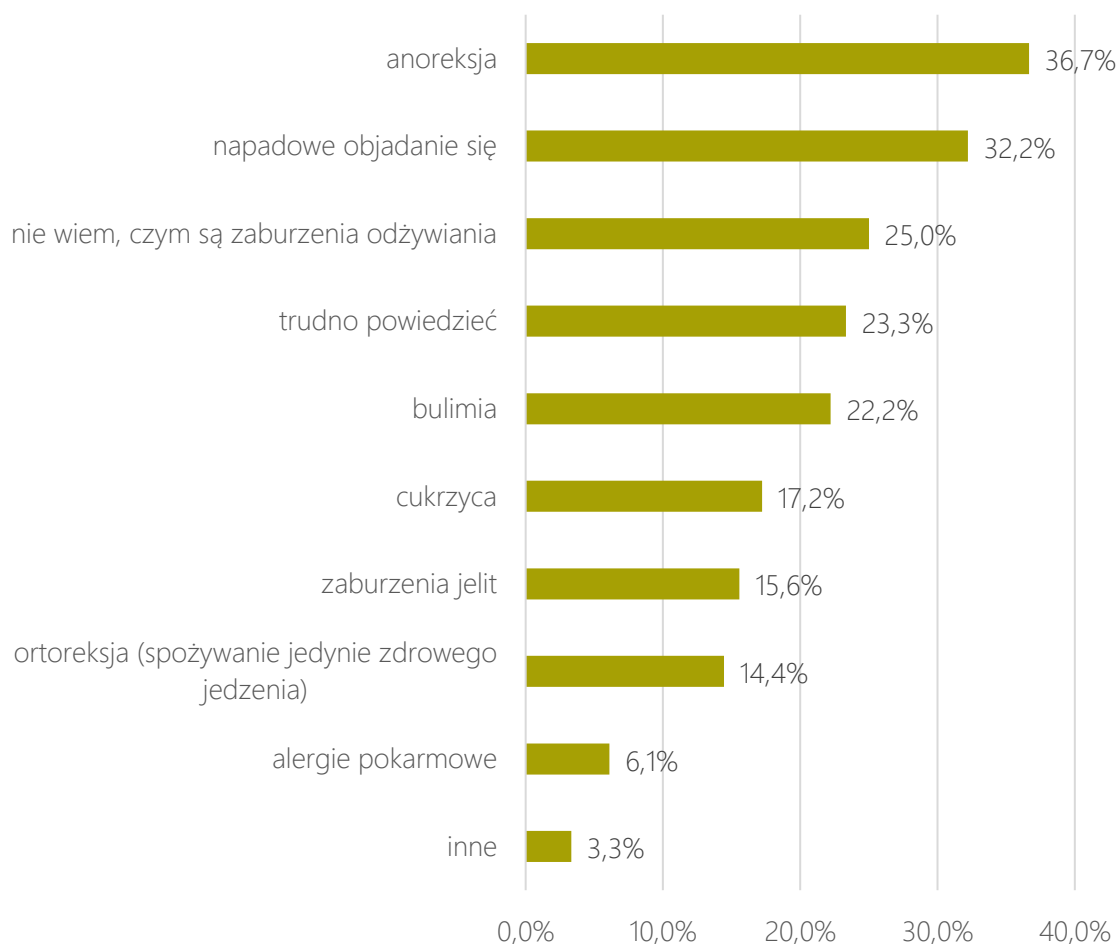
4.9. Zaburzenia odżywiania

Ostatnia część badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Kałuszyn dotyczyła zaburzeń odżywiania, z którymi zmagają się coraz więcej młodych osób. W pytaniu uczniowie mieli wskazać, które spośród przedstawionych w kafeterii odpowiedzi ich zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania. Z uzyskanych wyników wynika, że najczęściej wymieniano anoreksję (36,7%) oraz napadowe objadanie się (32,2%). Bulimię jako zaburzenie odżywiania wskazało 22,2% uczniów, natomiast 14,4% uznało

za nie ortoreksję, czyli nadmierne koncentrowanie się na spożywaniu wyłącznie zdrowych produktów. Część respondentów błędnie utożsamiała zaburzenia odżywiania z innymi problemami zdrowotnymi – 17,2% wskazało na cukrzycę, a 15,6% na zaburzenia jelit. Warto zaznaczyć, że 25,0% uczniów nie wie, czym są zaburzenia odżywiania, a 23,3% miało trudność z jednoznacznym określeniem tej kwestii. Opcję „inne” wybrało 6 respondentów, z czego jedna osoba wskazała wprost na problem głodzenia się. 2 osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 51. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=182

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

5. Sytuacja społeczna gminy Kałuszyn

W oparciu o dane udostępnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie, Główny Urząd Statystyczny, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz inne podmioty, dokonano szczegółowej diagnozy sytuacji społecznej. Analizy te obejmują opis kluczowych problemów, ich zasięg oraz ocenę dotychczas podejmowanych działań interwencyjnych w odniesieniu do poszczególnych obszarów wskazanych w Strategii.

5.1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodzin mających trudności w pełnieniu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych polega na realizacji zaplanowanych działań, których celem jest przywrócenie im zdolności do samodzielnego radzenia sobie z wyzwaniami. Działania te są realizowane za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zarówno zasoby własne, jak i dostępne zewnętrzne formy wsparcia. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie pełni kluczową rolę w zakresie wspierania osób i rodzin z Gminy, które borykają się z trudnościami życiowymi. Jednostka ta prowadzi działania mające na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin oraz

zapewnienie im warunków umożliwiających życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 49), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym. W 2024 roku zatrudnionych było 2 asystentów rodziny, którzy objęli wsparciem 14 rodzin z terenu Gminy¹⁵. W stosunku do poprzednich lat zwiększyła się zarówno liczba asystentów, jak i rodzin, które korzystały z ich usług.

W roku 2024, jak i w dwóch latach poprzednich w gminie Kałuszyn **nie było rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

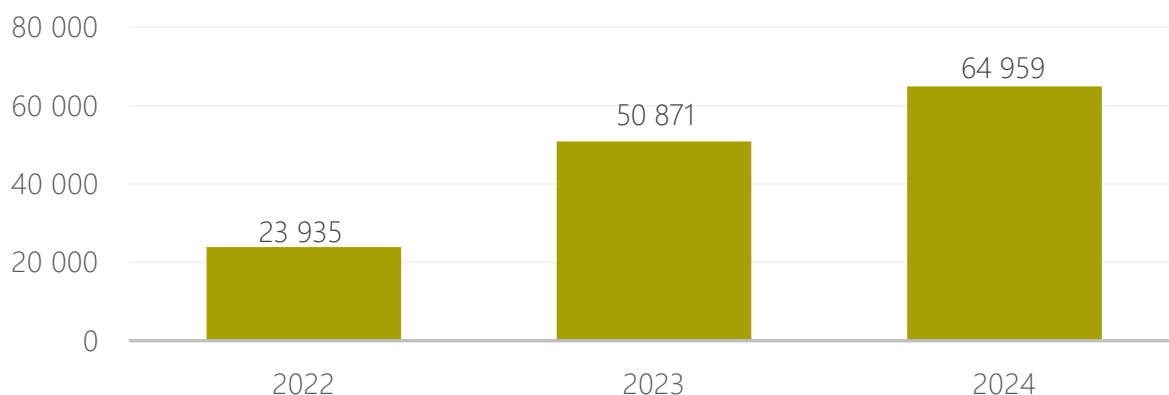
Na kolejnym wykresie zaprezentowano informacje na temat odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2022-2024. W 2022 roku wartość ta wyniosła 23 935 zł, w kolejnym roku było to 50 871 zł, a w 2024 roku - 64 959 zł. W omawianym okresie dostrzegalny jest zatem systematyczny wzrost kosztów związanych z tą formą wspierania rodziny. Może to wskazywać zarówno na rosnące koszty funkcjonowania systemu pieczy zastępczej, jak i na pogłębiające się potrzeby opiekuńcze rodzin, które wymagają coraz intensywniejszego wsparcia instytucjonalnego.

¹⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 r.

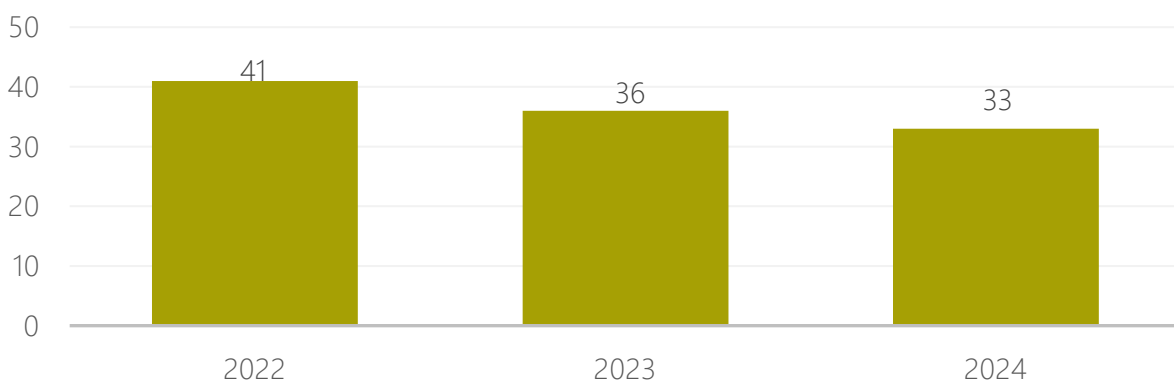
Wykres 52. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Bazując na przedstawionych poniżej danych można dostrzec, że liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w omawianym okresie wykazywała tendencje spadkowe: w 2022 roku było to 41 osób, w 2023 roku – 36, z kolei w 2024 roku – 33.

Wykres 53. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024

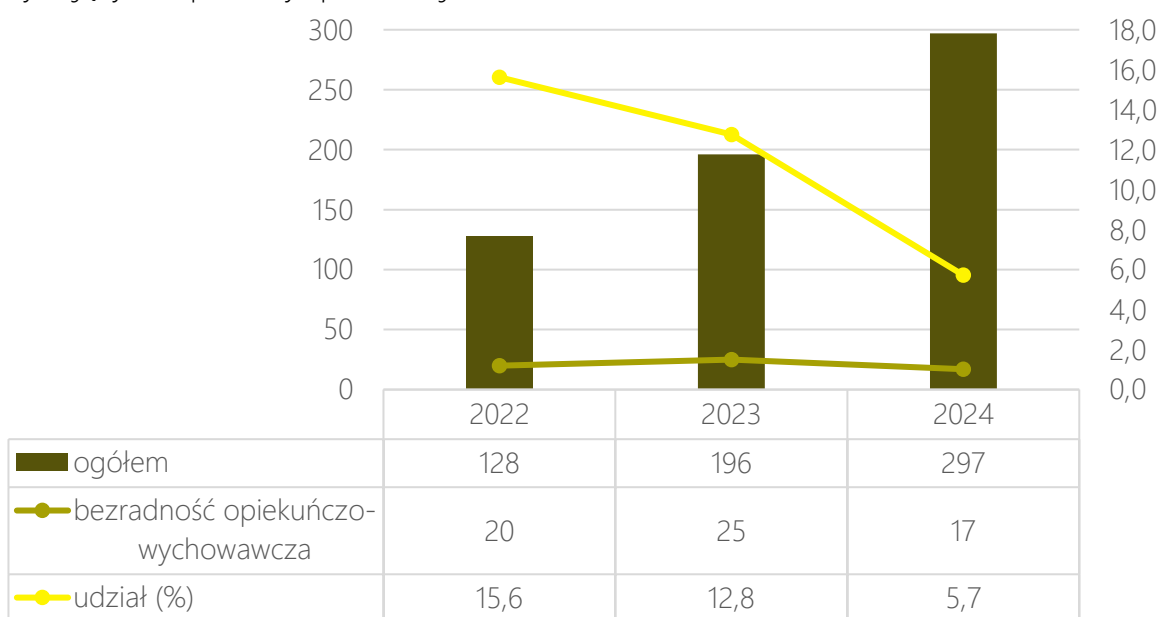
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego uległa wahaniom z 20 w 2022 roku do 17 w 2024 roku.

W przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami OPS zauważalny jest spadek: w 2022 było to 15,6%, w 2023 roku – 12,8%, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 5,7%. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 54. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Jednym z elementów polityki prorodzinnej na terenie Gminy jest Karta Dużej Rodziny. Jej głównym celem jest promowanie modelu rodziny wielodzietnej, a także wzmocnienie szans rozwojowych dzieci wychowujących się w rodzinach wielodzietnych dzięki oferowanym ulgom oraz zniżkom przez podmioty publiczne i prywatne, które podpisały umowy z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej. Karta przysługuje rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie nie mniej niż troje dzieci. W 2022 roku w gminie Kałuszyn wydano 306 KDR, w 2023 roku było to również 306 kart, natomiast w 2024 roku – 53 karty¹⁶.

¹⁶ Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 r.

5.2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

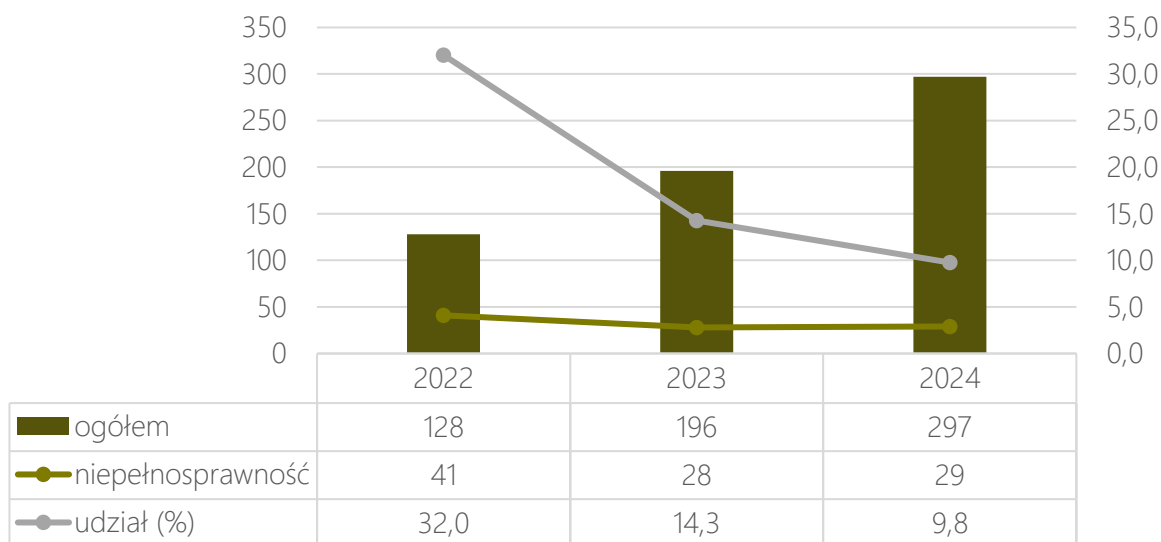
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza *trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy*. Osoby z niepełnosprawnościami można klasyfikować na podstawie różnych kryteriów, takich jak typ schorzenia, moment wystąpienia ograniczeń w życiu oraz stopnia niepełnosprawności. Należy jednak zaznaczyć, że jest to grupa niezwykle zróżnicowana, co sprawia, że wszelkie działania wspierające powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb wynikających z konkretnych trudności i ograniczeń zdrowotnych.

W 2024 roku ze wsparcia OPS w Kałuszynie z powodu niepełnosprawności korzystało 29 rodzin, co stanowiło 9,8% wszystkich rodzin objętych wsparciem Ośrodka. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności uległa wahaniom na przestrzeni lat – w 2022 było to 41 rodzin, a w 2023 – 28. W przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami OPS, uległ on znacznemu spadkowi z 32,0% w roku bazowym do 9,8% w 2024 roku. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 55. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2022-2024. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń uległa spadkowi z 321 w roku bazowym do 288 w 2024 roku. Analogiczne tendencje dostrzegalne są w przypadku kwoty świadczeń. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	321	257	288
kwota świadczeń (zł)	69 285,00	55 471,00	62 162,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W latach 2022-2024 liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz przeznaczona na ten cel kwota uległy wzrostowi. W 2022 roku przyznano 488 świadczeń na kwotę 105 330,00 zł, w 2023 roku – 517 na kwotę 111 588,00 zł, natomiast w 2024 roku – 514 na kwotę 110 942,00 zł.

Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	488	517	514
kwota świadczeń (zł)	105 330,00	111 588,00	110 942,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2024 roku przyznano 401 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, a kwota świadczeń kształtowała się na poziomie 86 552,00 zł. Względem roku poprzedniego, liczba świadczeń wzrosła o 9, z kolei w porównaniu do roku bazowego wzrosła o 21. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 29. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	380	392	401
kwota świadczeń (zł)	82 019,00	84 609,00	86 552,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W 2022 roku wypłacono 51 świadczeń z powyższego tytułu, w 2023 roku – 43, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 36. Analogiczne tendencje widoczne są w przypadku kwoty omawianych świadczeń, która uległa spadkowi. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 30. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	51	43	36
kwota świadczeń (zł)	31 120,00	26 660,00	22 320,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Jak przedstawia poniższa tabela, na przestrzeni lat 2022-2024 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych uległa nieznacznemu wzrostowi – w 2022 roku było to 9 osób, a w 2023 i 2024 roku – 10 osób. Na przestrzeni analizowanych lat kwota świadczeń usług opiekuńczych uległa znacznemu wzrostowi, osiągając w 2024 roku wartość 65 414,00 zł.

Tabela 31. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	9	10	10
kwota świadczeń (zł)	45 182,00	47 628,00	65 414,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Dla osób wymagających szczególnego wsparcia świadczone są **specjalistyczne usługi opiekuńcze**, które są dostosowane do potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są realizowane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W latach poddanych analizie żaden mieszkaniec gminy Kałuszyn nie korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych¹⁷.

W 2024 roku Gmina realizowała Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024. Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy

¹⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 r

ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym dla osób z niepełnosprawnościami. Usługi asystenckie mogą uzupełniać usługi opiekuńcze, nie mogą ich jednak zastępować. W ramach Programu wsparciem objęto 9 osób z niepełnosprawnością (3 osoby dorosłe i 6 dzieci), w tym 6 osób z niepełnosprawnością sprzężoną. Usługi świadczyło 6 asystentów, którzy zrealizowali łącznie 2 270 godzin usług.

Realizowano także Program „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024, którego głównym celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi poprzez umożliwienie uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej, tj. odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnością przez zapewnienie czasowego zastępstwa w tym zakresie. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnością dysponować będą czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Gmina Kałuszyn w roku 2024 realizowała usługi w formie pobytu dziennego obejmując wsparciem 5 opiekunów osób z niepełnosprawnością. Usługi były świadczone przez 5 opiekunów, którzy w ciągu roku zrealizowali 555 godzin usług.

5.3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią.

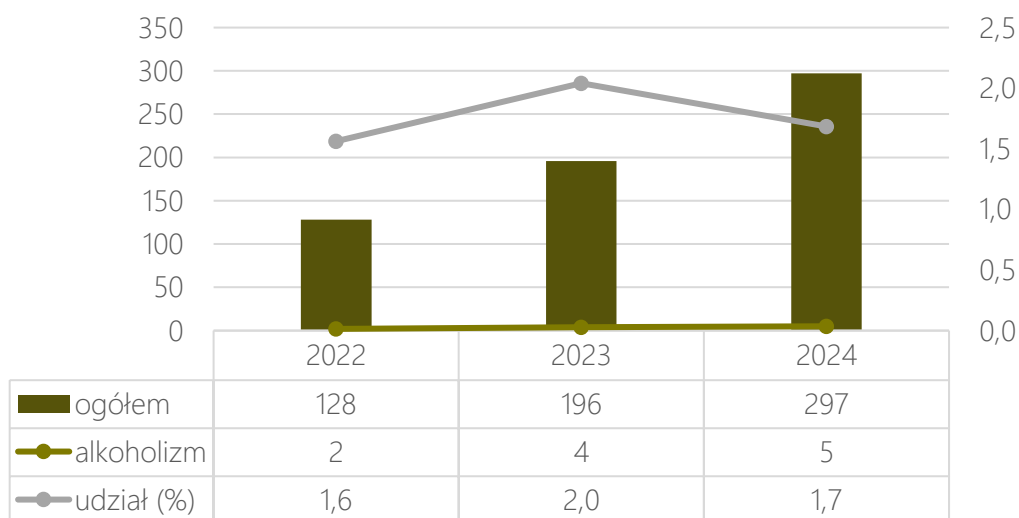
Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

W 2024 roku ze wsparcia OPS w Kałuszynie z powodu alkoholizmu korzystało 5 rodzin, co stanowiło 1,6% wszystkich rodzin objętych wsparciem Ośrodka. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu uległa niewielkim wahaniom: w 2022 roku były to 2 rodziny, natomiast w latach 2023-2024 ze wsparcia korzystało kolejno po 4 i 5 rodzin.

Wsparcie OPS z powodu narkomanii otrzymywała 1 rodzina zarówno w 2022, jak i w 2023 roku. W 2024 roku żadna z rodzin nie korzystała z tego rodzaju pomocy.

Wykres 56. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

¹⁸ Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2024 roku GKRPA liczyła 7 członków.

W analizowanym czasie liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy ulegała niewielkim wahaniom: w 2022 i 2023 roku było to 7 osób, z kolei w 2024 roku nastąpił wzrost i było to 11 mieszkańców Gminy. Podobne tendencje dostrzegalne są również w przypadku liczby przeprowadzonych rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych – w roku bazowym było to 10 osób, w 2023 roku – 11, natomiast w 2024 roku przeprowadzono rozmowy z 9 członkami rodzin osób z problemem alkoholowym. W omawianym okresie odnotowano również przypadki skierowania do sądu wniosku o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego: w 2022 roku tego typu działania podjęto wobec 4 mieszkańców Gminy, w 2023 roku były to 2 osoby, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie ich liczba spadła do 1 osoby. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 32. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	7	7	11
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	10	11	9
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	2	1

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.

W omawianym okresie na terenie gminy Kałuszyn funkcjonowały 2 Punkty Informacyjno-Konsultacyjne, działające ze środków pochodzących z koncesji przyznawanych na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. korkowe). Ich podstawową funkcją jest udzielanie konsultacji i poradnictwa dla osób zmagających się z problemem uzależnień, informowanie o szkodliwości substancji psychoaktywnych, możliwych

sposobach leczenia, motywowanie do podjęcia terapii, a także pomoc osobom uwikłanym w problem przemocy domowej. W 2024 roku w ramach prowadzonych działań udzielono łącznie 36 porad, a pomoc otrzymały 4 osoby borykające się z problemem alkoholowym, 2 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym, 5 osób doznających przemocy domowej oraz 2 osoby ją stosujące.

Na przestrzeni analizowanych lat największą grupę korzystającą z poradnictwa PIK stanowiły osoby z problemem alkoholowym, których liczba w omawianym okresie ulegała znacznym wahaniom – od 10 w 2022 roku, przez 14 w 2023 roku, do 4 w 2024 roku. W przypadku dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym również są dostrzegalne wahania: w roku 2022 porad udzielono 3 mieszkańcom Gminy, w 2023 roku było to 5 osób, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 2. Wzrost zauważalny jest w przypadku rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej, co szczegółowo obrazuje kolejna tabela.

Tabela 33. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych w latach 2022-2024

lp.	wyszczególnienie	2022	2023	2024
1.	osoby z problemem alkoholowym	10	14	4
2.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	3	5	2
3.	osoby doznające przemocy domowej	0	1	5
4.	osoby stosujące przemoc domową	0	1	2
5.	osoby z problemem narkotykowym	3	1	0
6.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	0	1	0

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

GKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W omawianym okresie w gminie Kałuszyn nie realizowano programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, IPiN.

Ponadto, na terenie gminy Kałuszyn w 2024 roku i w latach poprzednich działalność prowadziła samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym AA „Melodia” oraz grupa wsparcia dla rodzin i przyjaciół osób uzależnionych od alkoholu AI-Anon „Płomyk”.

W ramach działań profilaktycznych zorganizowano szereg form wypoczynku połączonego z programami edukacyjnymi dotyczącymi zdrowego stylu życia i przeciwdziałania uzależnieniom. Półkolonie letnie w Filialnej Szkole Podstawowej w Chrościcach objęły 100 dzieci, których celem było poszerzenie wiedzy na temat szkodliwego wpływu używek oraz promowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych.

Dofinansowano wyjazdy profilaktyczne do różnych miejscowości: do Supraśla dla 37 osób z programem "Stop Uzależnieniom" organizowanym przez Parafię WNMP, do Augustowa dla 33 dzieci ze Szkoły Podstawowej w Kałuszynie oraz na zieloną szkołę do Rabki Zdroju, gdzie realizowano program zapobiegania sięganiu po alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne. Dla uczniów klas I-III zorganizowano wyjazd w okolice Giżycka (50 osób), podczas którego prowadzono działania przeciwdziałające uzależnieniom behawioralnym – od telefonów komórkowych, gier komputerowych i Internetu. Dofinansowano również wyjazd redaktorów gazetki szkolnej "Tornister" z programem ukazującym młodym ludziom życie wolne od alkoholu i innych używek.

W okresie wakacyjnym Biblioteka Publiczna w Kałuszynie prowadziła zajęcia "Stop uzależnieniom" dla 45 dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej lub doświadczających dysfunkcji, zapewniając im bezpieczne warunki spędzania czasu wolnego oraz wsparcie profilaktyczne. Wsparcie profilaktyczne objęło także zajęcia muzyczne "NIE uzależnieniom" dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych – członków Orkiestry Dętej im. Jana Pawła II w Kałuszynie.

W Szkole Podstawowej w Kałuszynie przeprowadzono badanie ankietowe wśród około 102 uczniów klas VII-VIII w celu rozpoznania skali zjawisk związanych z paleniem papierosów, nadużywaniem alkoholu i substancji odurzających. Zrealizowano również projekt edukacyjny "100 km dla zwierząt", którego celem było kształtowanie postaw

proekologicznych oraz nawyków zdrowego stylu życia poprzez promowanie aktywności fizycznej.

Na przestrzeni analizowanych lat nie prowadzono również innych programów profilaktycznych, finansowanych w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, z obszaru profilaktyki uniwersalnej, skierowanych do dzieci i młodzieży.

W danym przedziale czasowym realizowano natomiast działania niebędące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi. Jednorazowe prelekcje, pogadanki realizowano jedynie w 2022 roku, a udział w nich wzięło 200 osób. W tym samym roku w konkursach (plastycznych, literackich, muzycznych itp.) oraz spektaklach uczestniczyło po 90 osób, natomiast w imprezach sportowych 182 osoby. Na przestrzeni analizowanych lat największą popularnością cechowały się festyny i inne imprezy plenerowe, w których w 2022 roku udział wzięło 171 osób, w 2023 roku – 60, natomiast w 2024 roku – 85 osób.

Tabela 34. Liczba uczestników działań nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi przeprowadzonych na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024

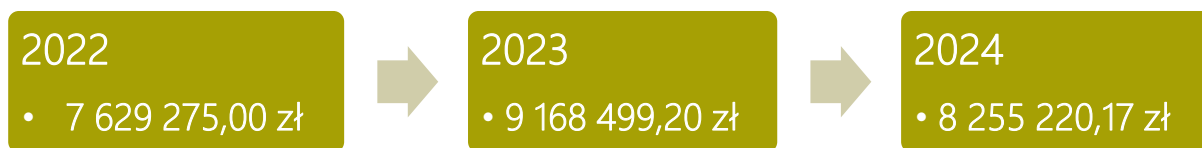
forma działań	2022	2023	2024
jednorazowe prelekcje, pogadanki	200	0	0
spektakle	90	0	0
festyny i inne imprezy plenerowe (poza sportowymi)	171	60	85
imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp. z wyjątkiem pozalekcyjnych zajęć sportowych)	182	0	100
konkursy (plastyczne, literackie, muzyczne itp.)	90	0	0

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Kałuszyn. W roku 2024 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 8 255 220,17 zł, w tym 3 690 156,28 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 685 156,18 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 3 879 907,71 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2024 roku w stosunku do 2022 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu o 8,2%, natomiast względem roku poprzedniego zmalała o 11,1%.

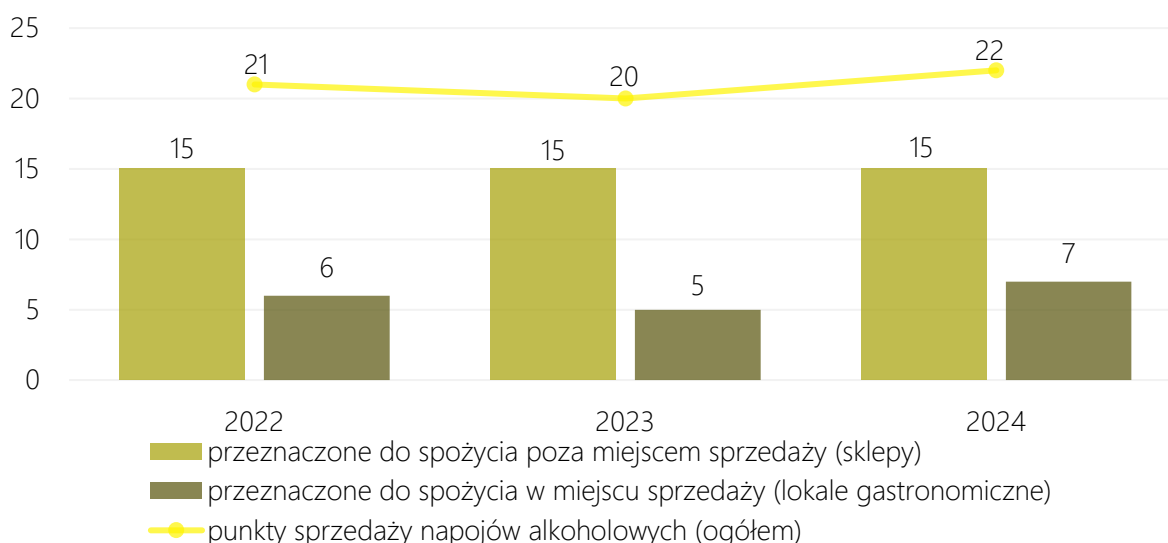
Rysunek 5. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.

W latach 2022-2024 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy ulegała nieznacznym wahaniom – w 2022 roku na jej terenie znajdowało się 15 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 6 lokali gastronomicznych, w 2023 roku liczba sklepów utrzymywała się na tym samym poziomie, przy jednoczesnym spadku liczby lokali gastronomicznych do 5, gdzie następnie w 2024 roku liczba lokali wzrosła do 7, przy stałej liczbie sklepów (15).

Wykres 57. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024

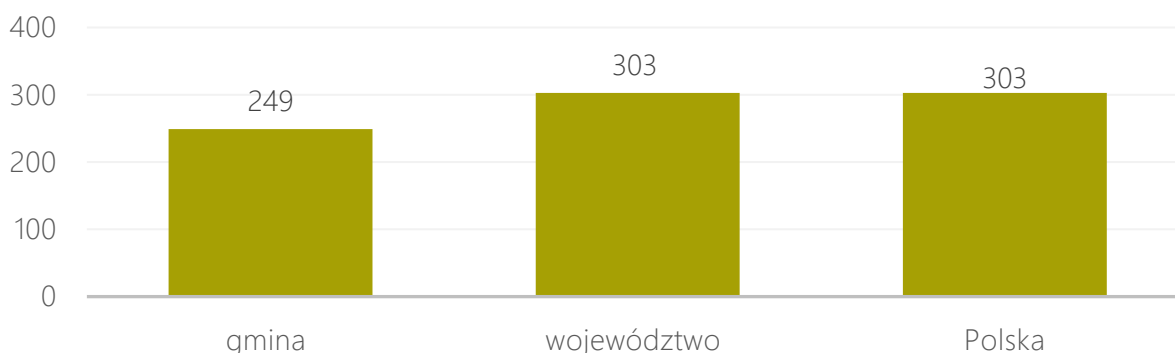
Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie

Kałuszyn, w porównaniu do województwa mazowieckiego oraz do całej Polski¹⁹. Jak wynika z obecnie dostępnych danych przedstawionych na kolejnym wykresie, liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt przyjmuje wyższą wartość niż średnia określona dla województwa mazowieckiego (303) oraz całego kraju (303), co świadczy o mniejszej dostępności do miejsc sprzedaży alkoholu na terenie Gminy.

Wykres 58. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kałuszyn, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2024 roku

Źródło: KCPU-G1 - Sprawozdanie z działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2023 r. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach lokalnych w 2023 roku. Zestawienia statystyczne.

5.4. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc to intencjonalne i celowe działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby. Pod pojęciem przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej (...)”.

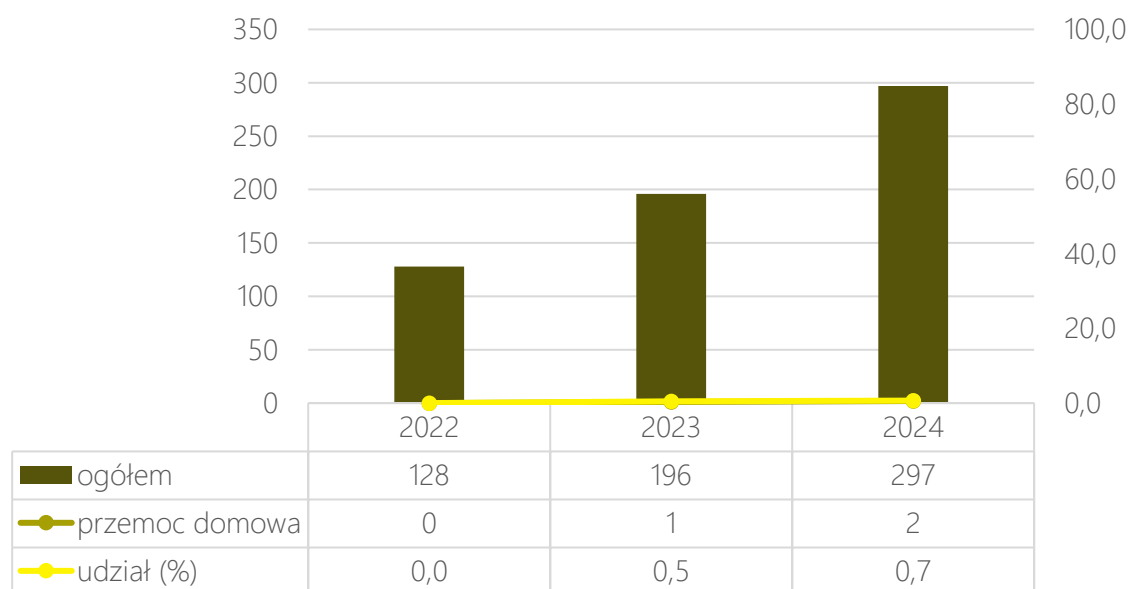
W 2022 roku żadna rodzina z terenu gminy Kałuszyn nie korzystała z pomocy OPS z powodu przemocy domowej, w 2023 roku była to 1 rodzina, natomiast w kolejnym roku liczba ta wzrosła do 2 rodzin. Z przedstawionych danych wynika, że udział liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu przemocy w ogólnej liczbie rodzin będących

¹⁹ Uwzględnione zostały dane dostępne na czas opracowania Strategii, tj. za 2024 rok.

beneficjentami OPS wykazywał tendencje wzrostowe. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 59. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu przemocy domowej w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy istnieje potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Kałuszyn zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, którego celem funkcjonowania jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach ZI powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe.

Kolejną analizowaną kwestią są dostępne dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych. W 2022 roku odbyło się 5 spotkań ZI, w 2023 roku – 9, z kolei w 2024 roku – 8. Zauważalny jest znaczny

wzrost w liczbie spotkań grup diagnostyczno-pomocowych w Gminie. W 2022 roku były to 34 spotkania, w 2023 – 88, natomiast w 2024 roku – 187.

Tabela 35. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	9	8
liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	34	88	187

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kałuszynie za 2022, 2023 i 2024 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

Na przestrzeni lat 2022-2024 dostrzec można dwukrotny wzrost liczby rodzin objętych procedurą NK z 6 w roku bazowym do 32 w 2024 roku. Widoczne są wahania w zakresie liczby kontynuowanych procedur. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba rodzin objętych procedurą NK	6	13	32
liczba kontynuowanych procedur NK	4	2	11

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Kałuszynie działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w gminie Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 rok

W 2024 roku zakończono łącznie 20 procedur NK, w tym 19 na skutek ustania przemocy domowej, a 1 z uwagi na brak zasadności podejmowania działań. Na przestrzeni analizowanych lat można zaobserwować wahania w zakresie zakończonych procedur, a najwięcej odnotowano ich w 2024 roku. Należy podkreślić, że w każdym analizowanym roku głównym powodem zakończenia procedur NK było ustanie przemocy domowej. Szczegółowe informacje znajdują się w następującej tabeli.

Tabela 37. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba zakończonych procedur NK, w tym:	4	3	20
na skutek ustania przemocy domowej	4	2	19
z uwagi na brak zasadności podejmowania działań	0	1	1

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Kałuszynie działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w gminie Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 rok

5.5. Aktywność i integracja społeczna seniorów

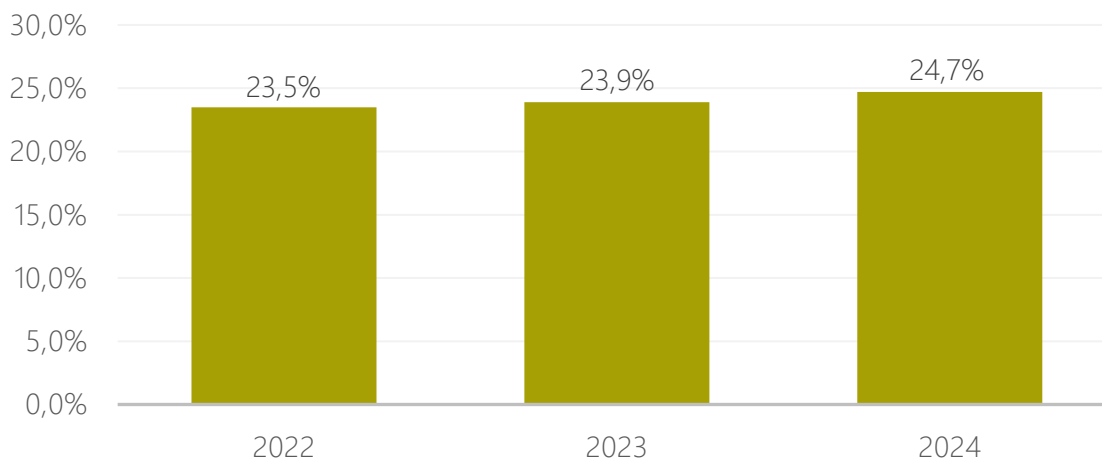
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Proces starzenia się społeczeństwa to wyzwanie wymagające szczególnej uwagi w planowaniu działań społecznych. Seniorzy stanowią ważną część wspólnoty, a ich potrzeby i oczekiwania zasługują na priorytetowe miejsce w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wspieranie aktywności osób starszych, tworzenie przestrzeni do integracji międzypokoleniowej oraz budowanie oferty, która odpowiada ich zainteresowaniom i potencjałowi, to kluczowe elementy skutecznej polityki społecznej. Dążenie do zwiększenia jakości życia seniorów nie tylko poprawia ich dobrostan, ale także wzmacnia spójność społeczną.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, że procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji gminy Kałuszyn wykazuje tendencje wzrostowe: w 2022 roku było to 23,5%, w 2023 roku – 23,9%, z kolei w 2024 roku – 24,7%.

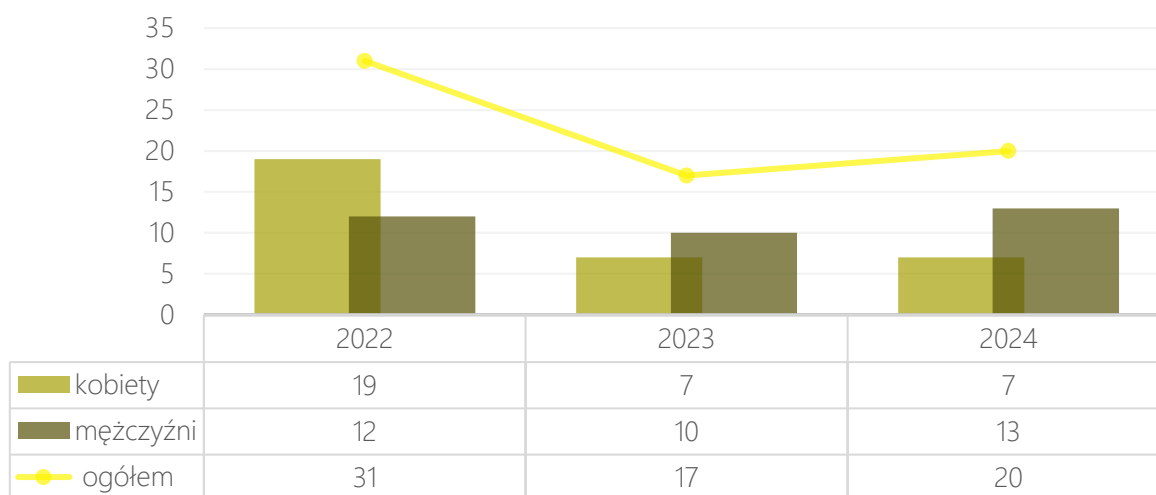
Wykres 60. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2024 roku z pomocy społecznej korzystało 20 osób w wieku poprodukcyjnym, z czego 7 stanowiły kobiety, a 13 – mężczyźni. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba beneficjentów pomocy społecznej będących w wieku poprodukcyjnym utrzymywała się na stosunkowo niskim poziomie, a różnice między liczbą kobiet a mężczyzn były nieznaczne. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 61. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do zasiłku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. Na przestrzeni analizowanych lat żaden mieszkaniec Gminy nie korzystał z tej formy pomocy²⁰.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonek, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina.

W latach 2022-2024 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS odpłatność ponosiła Gmina, utrzymywała się na zbliżonym poziomie: w roku bazowym były to 3 osoby, w 2023 roku były to 4 osoby, a w 2024 roku – 6. Znaczny wzrost widoczny jest w przypadku przeznaczanej na ten cel kwoty – najniższą wartość odnotowano w 2022 roku (38 708,00 zł), natomiast najwyższą w roku 2024 (251 398,00 zł). Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 38. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób przebywających w DPS	3	4	6
kwota świadczeń (w zł)	38 708,00	149 049,00	251 398,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

²⁰ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Kluczową rolę w aktywizacji społecznej i integracji osób starszych odgrywają **Klub „Senior+” w Kałuszynie** działający w strukturze organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Kałuszynie oraz **Uniwersytet Trzeciego Wieku** prowadzony przez Dom Kultury w Kałuszynie. Oferują one szeroką gamę działań sprzyjających integracji społecznej, aktywizacji i poprawie jakości życia osób starszych poprzez m.in. zajęcia rekreacyjne i integracyjne, zwiększanie aktywności społecznej i kulturalnej osób starszych, działania prozdrowotne i edukacyjne czy też zajęcia ruchowe wspierające sprawność fizyczną. W ramach działalności seniorzy brali udział m.in. w prelekcjach, wycieczkach, warsztatach, wydarzeniach lokalnych i uroczystościach okolicznościowych²¹.

5.6. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

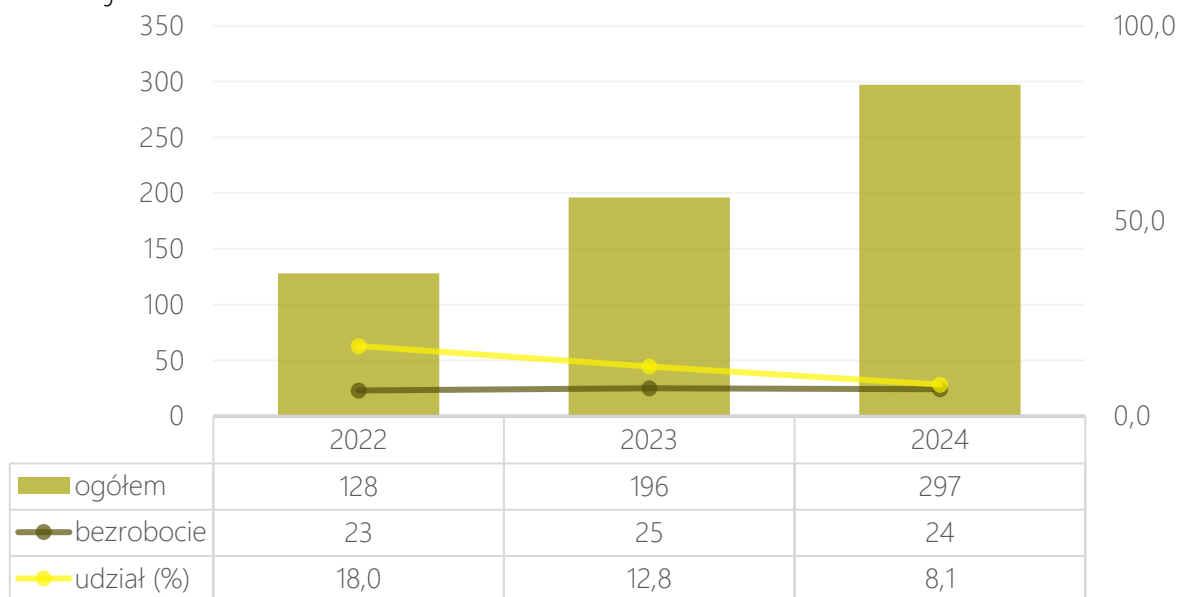
Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zawodowej to istotny element budowania spójnej i aktywnej społeczności lokalnej. Tworzenie warunków do podjęcia pracy, rozwijanie kompetencji zawodowych oraz działania integrujące osoby zagrożone marginalizacją przyczyniają się do wzmacniania ich niezależności i poprawy jakości życia. W rozdziale tym omówiono działania podejmowane na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, które nie tylko pomagają przezwyciężyć trudności indywidualne, ale również wzmacniają rozwój gospodarczy i społeczny Gminy.

W 2022 roku wsparcia z powodu bezrobocia udzielono 23 rodzinom korzystającym z pomocy społecznej, w 2023 roku – 25, z kolei w 2024 roku były to 24 rodziny. Widoczny jest spadek ich udziału w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej – w 2022 roku – 18,0%, w 2023 – 12,8%, a w 2024 roku – 8,1%.

²¹ Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2024 rok

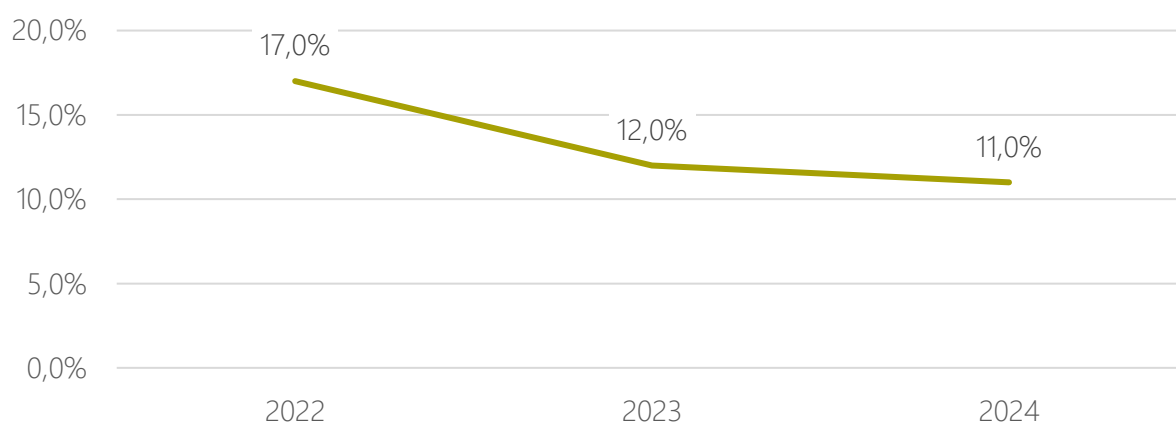
Wykres 62. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni lat zauważalny jest systematyczny spadek wartości: w 2022 roku było to 17,0%, w 2023 roku – 12,0%, z kolei w 2024 roku – 11,0%.

Wykres 63. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024

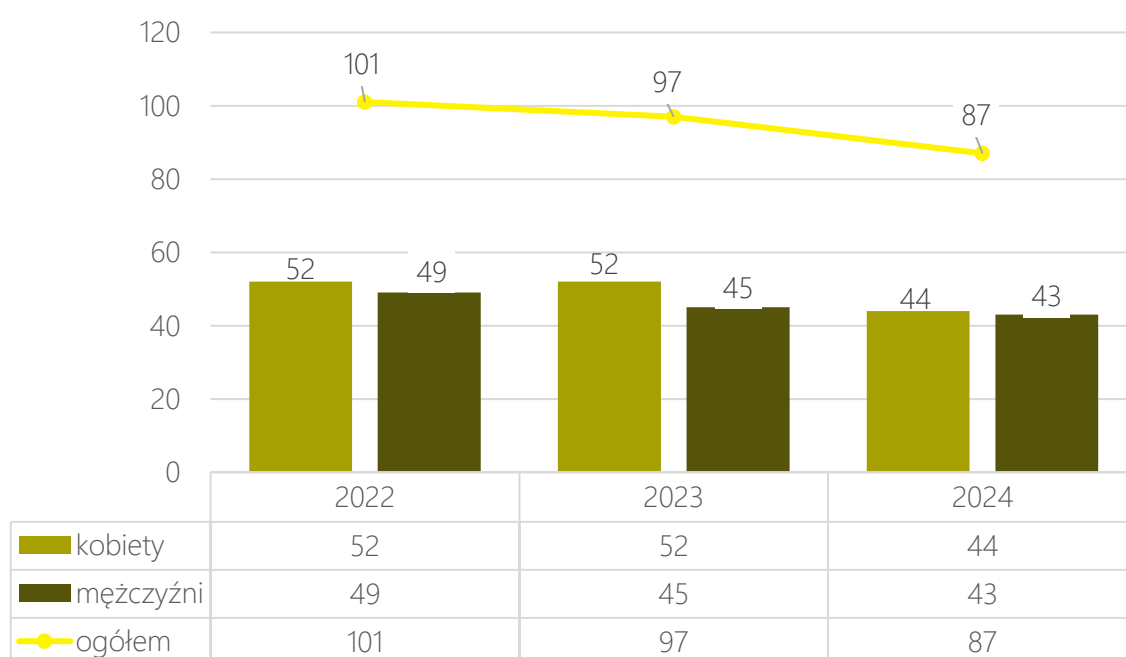

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Na koniec 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mińsku Mazowieckim zarejestrowanych było łącznie 87 mieszkańców gminy Kałuszyn, z czego 44 stanowiły kobiety, a 43 – mężczyźni. W omawianym okresie liczba osób zarejestrowanych w PUP malała, a pod względem płci dostrzegalne są niewielkie dysproporcje – w każdym analizowanym roku pozostających bez pracy mężczyzn było mniej niż kobiet. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 64. Mieszkańcy gminy Kałuszyn zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w omawianym okresie udział osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy wykazywał wzrost, a najwyższą wartość odnotowano w 2024 roku (25,3%). Podobne tendencje widoczne są w przypadku mieszkańców Gminy do 30 roku życia: w roku bazowym było to 27,7%, w 2023 roku 36,1%, a w 2024 roku – 35,6%. Tendencje spadkowe widoczne są natomiast w przypadku osób powyżej 50 roku życia, a ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP zmniejszył się o 9,6 pp. Szczegółowe dane przedstawia następująca tabela.

Tabela 39. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Kałuszyn w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2022-2024

kategoria wiekowa	31 grudnia 2022		31 grudnia 2023		31 grudnia 2024	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	14	13,9	17	17,5	22	25,3
do 30 roku życia	28	27,7	35	36,1	31	35,6
powyżej 50 roku życia	34	33,7	25	25,8	21	24,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Długotrwale bezrobocie odnosi się do sytuacji, w której osoba pozostaje zarejestrowana jako bezrobotna przez ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Zjawisko to stanowi poważne wyzwanie dla rynku pracy, gdyż często wskazuje na brak możliwości lub chęci podjęcia zatrudnienia przez bezrobotnych, a w niektórych przypadkach może być związane z osiągnięciem dochodów z nieformalnych źródeł. Długotrwale pozostawanie bez pracy nie tylko ogranicza rozwój zawodowy jednostki, ale również obciąża systemy wsparcia społecznego i wpływa na integrację społeczną. W związku z tym istotne jest podejmowanie kompleksowych działań aktywizacyjnych, uwzględniających indywidualne potrzeby i potencjał osób dotkniętych tym problemem.

Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Kałuszyn oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu mińskiego. Na przestrzeni analizowanych lat w Gminie zauważalny jest spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych z 51 w 2022 roku do 45 w 2024 roku. W przypadku powiatu mińskiego również dostrzegalny jest spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych z 1 076 w roku bazowym do 999 w ostatnim roku poddanym analizie, jednakże ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP ulegał wahaniom. Szczegółowe dane widoczne są w kolejnej tabeli.

Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Kałuszyn oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu mińskiego na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie		2022	2023	2024
Gmina	liczba osób	51	46	45
	udział (%)	50,5	47,4	51,7
Powiat	liczba osób	1 076	1 042	999
	udział (%)	49,7	47,9	49,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Kałuszyn prowadzi ścisłą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Mińsku Mazowieckim w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia. PUP oferuje m.in. aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, do których należą m.in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, bon zatrudnieniowy, bon na zasiedlenie, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej i inne.

5.7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

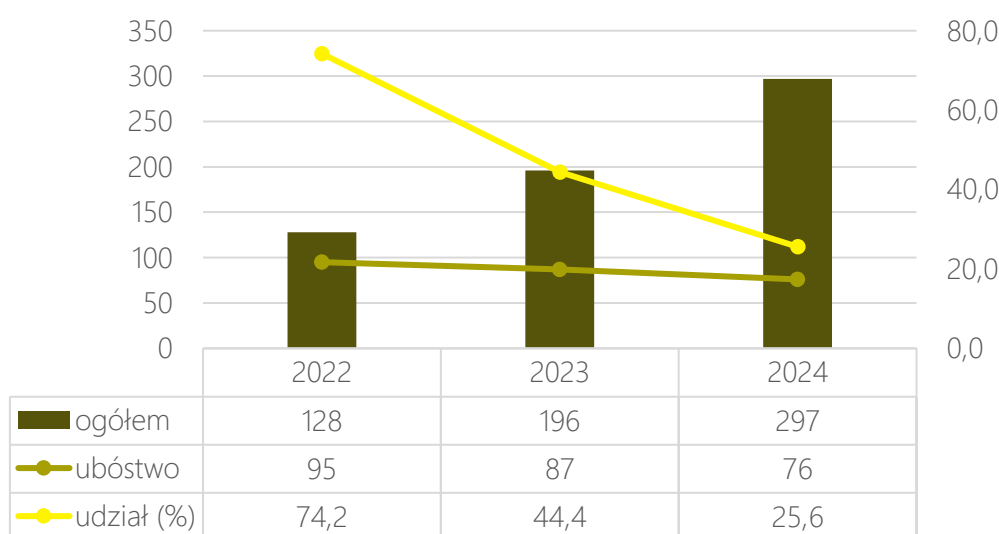
Ubóstwo to złożony problem społeczny, który wykracza poza brak wystarczających środków finansowych. Jest to zjawisko prowadzące do wykluczenia społecznego, ograniczenia dostępu do edukacji, ochrony zdrowia czy możliwości rozwoju zawodowego. Ubóstwo nie tylko dotyczy poszczególnych osób, ale także wpływa negatywnie na całe społeczności, pogłębiając różnice społeczne i gospodarcze. Analiza poziomu ubóstwa w Gminie została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń. Zgromadzone informacje pozwoliły na kompleksowe zbadanie aktualnej sytuacji, a także na ocenę dynamiki zmian w tym obszarze na przestrzeni ostatnich lat.

W 2024 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia OPS z powodu ubóstwa w przypadku 76 spośród 297 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 25,6% wśród

wszystkich rodzin korzystających z pomocy OPS, była to również największa wartość liczby rodzin będących beneficjentami z powodu ubóstwa. W przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej również dostrzegalny jest spadek, najwyższy odsetek był odnotowany w 2022 roku i wyniósł 74,2%. Można zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat nastąpił więc spadek o 48,6 pp.

Wykres 65. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022 i 2024 zasiłek stały otrzymywało po 27 osób, podczas gdy w 2023 roku nastąpił spadek do 21 osób. W przypadku zasiłków okresowych, liczba osób korzystających z tego typu wsparcia wykazywała niewielkie różnice: w latach 2022-2023 roku pomocą tą objęto kolejno po 19 i 20 osób, z kolei w 2024 roku – 17 mieszkańców Gminy. Biorąc pod uwagę kwotę świadczeń, uległa ona spadkowi z 59 320 zł w roku bazowym do 50 200 zł w 2024 roku. Z zasiłków celowych w 2022 roku korzystało 50 osób, natomiast w 2024 roku liczba ta wzrosła do 63 osób. Wahania dostrzegalne są w przypadku kwoty środków przeznaczonych na ten cel: w roku bazowym było to 25 512 zł, w 2023 roku – 50 651 zł, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie kwota ta spadła do 35 113 zł.

Tabela 41. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024

rodzaj zasiłku	2022		2023		2024	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	27	186 223	21	152 292	27	264 119
zasiłek okresowy	19	59 320	20	62 104	17	50 200
zasiłek celowy	50	25 512	68	50 651	63	35 113

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie realizuje program wieloletni „Posiłek w szkole i w domu”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych była zmienna: w 2022 roku wsparcie to otrzymywały 33 osoby, w 2023 roku nie odnotowano żadnych beneficjentów, natomiast w 2024 roku świadczenia przyznano 21 osobom. W analizowanym okresie dostrzegalny jest również spadek liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych, z czego wszystkie przeznaczone były dla dzieci (po 91 w 2022 i 2023 roku oraz 86 w 2024 roku).

Tabela 42. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
świadczenie pieniężne	33	0	21
świadczenie niepieniężne:	91	91	86
w tym dzieci	91	91	86

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

W 2024 roku realizowano Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową (FEPŻ), który jest współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. FEPŻ przyczynia się do ograniczania ubóstwa poprzez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego osób najbardziej potrzebujących oraz realizację działań na rzecz włączenia społecznego. Pomoc w ramach FEPŻ kierowana jest do osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie

odpowiednich produktów żywnościowych (posiłków). Program trafia do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, zgodnie z przesłankami określonymi w art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz poziomem dochodów odniesionych do kryterium dochodowego wskazanego w tej ustawie, stanowiąc systematyczne wsparcie.

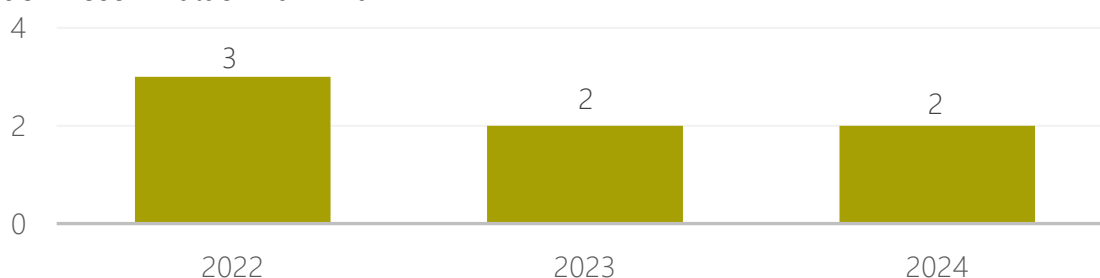
W ramach programu w 2024 roku OPS dystrybuował żywność dla 329 osób. Łącznie wydano 10 087,08 kg żywności o wartości 106 633,08 zł.

W ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową (FEPŻ) odbyły się także warsztaty kulinarne i dietetyczne, organizowane przez Bank Żywności w Siedlcach, w których wzięło udział 19 osób.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W latach 2022-2024 żadna rodzina z terenu gminy Kałuszyn nie korzystała z tej formy pomocy²².

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. Zarówno w 2024 jaki i w 2023 roku z pomocy i wsparcia OPS w Kałuszyńie z powodu bezdomności skorzystały 2 osoby. W 2022 roku pomocą społeczną objęto 3 beneficjentów²³.

Wykres 66. Liczba osób, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezdomności w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

²² Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

²³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Gmina Koronowo realizuje zadanie własne gminy w zakresie **udzielania schronienia osobom tego pozbawionym**, na podstawie porozumień ze schroniskami znajdującymi się na terenie innych gmin. W latach 2022-2024 roku Gmina Kałuszyn poniosła odpłatność za schronienie dla 2 osób bezdomnych.

5.8. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), zdrowie psychiczne to stan dobrego samopoczucia, który umożliwia radzenie sobie ze stresem, rozwijanie umiejętności, naukę, pracę i aktywny udział w społeczności. Jest kluczowym elementem zdrowia i dobrego funkcjonowania, stanowiąc podstawę podejmowania decyzji, budowania relacji i kształtowania świata, w którym żyjemy. To fundamentalne prawo człowieka, istotne dla rozwoju osobistego i społecznego²⁴. Zdrowie psychiczne stanowi jeden z kluczowych filarów dobrostanu mieszkańców Gminy. Wspieranie zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałanie problemom z nim związanym to wyzwania, które wymagają kompleksowych działań w zakresie profilaktyki, edukacji i dostępu do odpowiednich form wsparcia.

Jedną z form wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego są **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W latach 2022-2024 z tego typu usług nie korzystał żaden mieszkaniec Gminy²⁵.

²⁴ Mental health, 2022, online: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response> [dostęp: 15.10.2025]

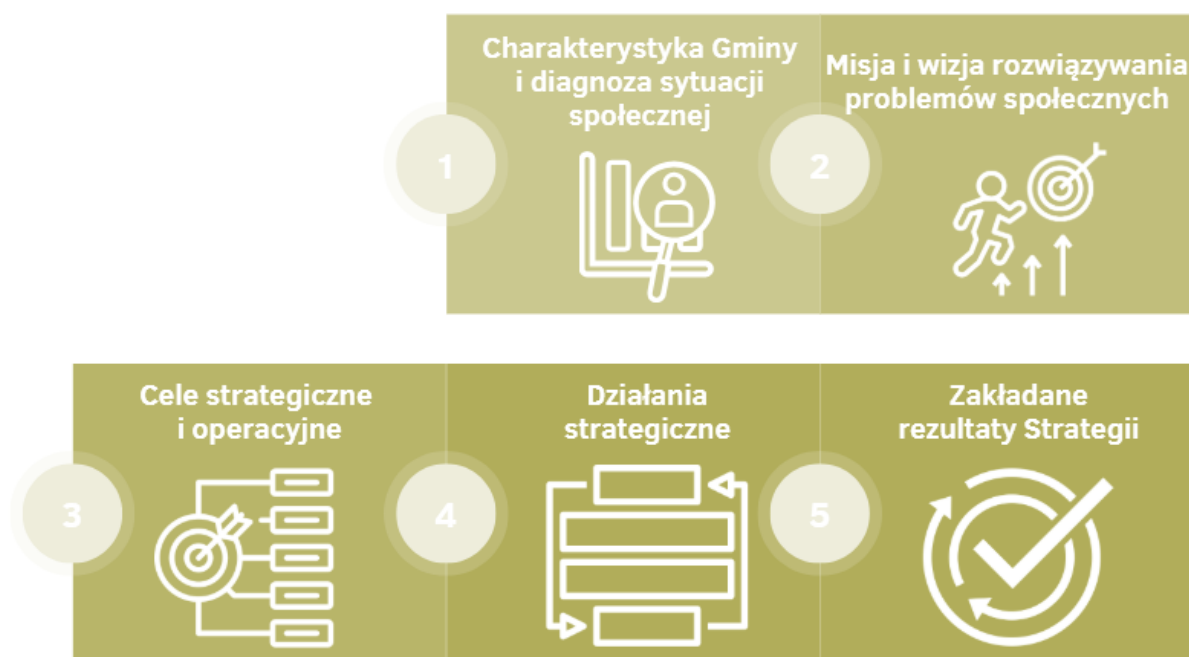
²⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

6. Część programowa

Programowa część Strategii obejmuje takie elementy jak: **misja i wizja**, dotyczące rozwiązywania problemów społecznych, **wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych**, **planowane działania**, **oczekiwane rezultaty**, **system aktualizacji oraz zasady monitorowania i ewaluacji**. W jej skład wchodzi także ramy finansowe oraz regulacje dotyczące realizacji dokumentu. Podstawą dla prognoz zawartych w tej części była szczegółowa diagnoza społeczna, która umożliwiła ocenę kluczowych uwarunkowań strategicznych. Zgromadzone w ramach analizy dane pozwoliły na wyznaczenie priorytetów działań oraz opracowanie kierunków, które mają na celu skuteczne rozwiązanie zidentyfikowanych problemów społecznych.

Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

6.1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia ona pożądaną obraz Gminy w przyszłości, odzwierciedlając aspiracje społeczności i wyznaczając priorytety w podejmowanych działaniach na rzecz integracji, wsparcia oraz poprawy warunków życia wszystkich grup społecznych.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych w gminie Kałuszyn została stworzona na podstawie analizy sytuacji społecznej oraz identyfikacji kluczowych obszarów problemowych zawartych w diagnozie. Jej sformułowanie umożliwia wyznaczenie **misji**, która określa ogólny cel i wskazuje kierunek działań, jakie Gmina planuje podjąć.

Rysunek 7. Wizja i Misja dla Gminy Kałuszyn

Wizja gminy Kałuszyn

Gmina Kałuszyn to wspólnota, w której rozwój społeczny opiera się na równowadze między wsparciem a aktywizacją mieszkańców. Tworzy przestrzeń odporną na kryzysy, gotową do reagowania na trudności i wspólnego poszukiwania rozwiązań. Każdy mieszkaniec, niezależnie od swojej sytuacji, ma realny wpływ na kształtowanie otoczenia, a poczucie przynależności stanowi fundament bezpieczeństwa i rozwoju Gminy.

Misja gminy Kałuszyn

Misją gminy Kałuszyn jest budowanie wspólnoty opartej na wzajemnym wsparciu, odpowiedzialności i aktywności społecznej. Dążymy do tego, by każdy mieszkaniec – niezależnie od wieku, zdrowia, sytuacji ekonomicznej czy życiowej – miał szansę na godne życie, rozwój osobisty oraz poczucie bezpieczeństwa. Naszym celem jest nie tylko pomoc w rozwiązywaniu trudności, ale także wzmacnianie potencjału mieszkańców i zapobieganie problemom.

Źródło: opracowanie własne.

6.2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

Na podstawie przeprowadzonej analizy poszczególnych obszarów wyznaczono **cele strategiczne**, mające na celu ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego celu opracowano szczegółowe cele operacyjne, którym towarzyszy opis działań niezbędnych do ich osiągnięcia. Wskazano również odpowiedzialne za ich realizację podmioty, partnerów współpracujących, wskaźniki mierzące postęp, planowane rezultaty oraz potencjalne źródła finansowania. Takie podejście ma na celu zapewnienie kompleksowego i skutecznego wdrażania zaplanowanych działań strategicznych.

1	Budowanie środowiska wspierającego rozwój dzieci i młodzieży poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin.
2	Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia sprzyjającego aktywizacji i włączeniu społecznemu osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.
3	Ograniczanie problemów związanych z uzależnieniami poprzez rozwijanie działań edukacyjnych, prewencyjnych i interwencyjnych.
4	Rozwijanie kompleksowego wsparcia dla osób uwikłanych w problem przemocy domowej oraz wzmacnianie świadomości społecznej poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne.
5	Zwiększanie szans na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją poprzez wdrażanie zintegrowanych działań aktywizacyjnych.
6	Wdrażanie kompleksowych działań ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji, profilaktyki i wczesnej pomocy.

6.2.1. Cel strategiczny nr 1

Budowanie środowiska wspierającego rozwój dzieci i młodzieży poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin.

Cel operacyjny 1: Zapewnienie rodzinom i opiekunom narzędzi oraz zasobów niezbędnych do właściwego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie wsparcia rodzinom zmagającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez pomoc asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin zmagających się z wyzwaniami o charakterze opiekuńczo-wychowawczymi.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	OPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań w kierunku utworzenia rodzin wspierających.	OPS, UM, NGO	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Stworzenie dzieciom warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i edukacyjnemu poprzez zapewnienie opieki w stabilnym i wspierającym środowisku rodzinnej pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	OPS, PPP, PCPR	Budżet Gminy

Informowanie rodzin o dostępnych formach wsparcia, takich jak poradnictwo rodzinne, psychologiczne i prawne oraz o możliwościach uzyskania pomocy w sytuacjach kryzysowych.	Wzrost świadomości mieszkańców o możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	OPS, GKRPA, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej i niematerialnej.	OPS	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin.	Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń.	OPS, GKRPA, ZI, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.	Umożliwienie rodzicom podjęcia zatrudnienia oraz pomoc w realizacji codziennych spraw.	Liczba działających placówek opieki nad dziećmi do lat 3.	UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Cel operacyjny 2: Zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości edukacji oraz wszechstronnego rozwoju.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Podniesienie poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba podjętych działań w celu doposażenia placówek oświatowych.	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podjęto współpracę.	OPS, UM, placówki oświatowe	Bez kosztów
Organizowanie, wspieranie i promowanie wydarzeń oraz inicjatyw skierowanych do rodzin z dziećmi.	Zwiększenie zaangażowania rodzin w życie społeczności lokalnej oraz wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez udział w wydarzeniach integracyjnych i kulturalnych.	Liczba zorganizowanych imprez. Szacunkowa liczba uczestników.	OPS, UM, NGO, BP, DK, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz rozwijanie form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.	UM, NGO, BP, DK, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Podnoszenie poziomu funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym i socjalnym.	OPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy.	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych.	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	UM, GKRPA, NGO, BP, DK, placówki oświatowe	Budżet Gminy

6.2.2. Cel strategiczny nr 2

Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia sprzyjającego aktywizacji i włączeniu społecznemu osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 1: Stworzenie warunków do samodzielnego życia osób starszych oraz z niepełnosprawnościami poprzez dostęp do odpowiednich usług społecznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Promowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	OPS, NGO, BP, DK, UM, KS, UTW, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Inicjowanie działań służących dostosowywaniu infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	UM	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Fundusze Europejskie

Współpraca z sektorem pozarządowym w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z sektorem pozarządowym.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	OPS, KS, UTW, NGO, UM	Budżet Gminy
Kontynuowanie, inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych programami.	UM, OPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusz Solidarnościowy
Zapewnienie specjalistycznego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez zainicjowanie działalności asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością. Liczba osób objętych wsparciem asystentów.	OPS, UM, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Zapewnienie wsparcia członkom rodzin lub opiekunów sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnością.	Poprawa jakości życia członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację.	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej.	UM, OPS, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	UM, OPS	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	OPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie dostępu do opieki w Domach Pomocy Społecznej dla osób potrzebujących wsparcia.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	OPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Tworzenie sprzyjających warunków do zaangażowania społecznego i kulturalnego osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.	Wzrost zaangażowania seniorów i osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne, poprawa ich kondycji fizycznej i psychicznej oraz rozwój nowych umiejętności i zainteresowań.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach.	OPS, UM, NGO, BP, KS, DK, UTW	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	OPS, UM, NGO, placówki oświatowe, BP, KS, UTW	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Klubu Senior+ w Kałuszynie.	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba działających klubów seniora. Liczba uczestników.	UM, NGO, OPS, KS	Budżet Gminy Budżet Państwa

6.2.3. Cel strategiczny nr 3

Ograniczanie problemów związanych z uzależnieniami poprzez rozwijanie działań edukacyjnych, prewencyjnych i interwencyjnych.

Cel operacyjny 1: Ograniczenie skali uzależnień oraz prowadzenie skutecznych działań profilaktycznych i terapeutycznych wśród osób potrzebujących wsparcia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie wsparcia w formie materialnej i niematerialnej rodzinom zmagających się z problemem uzależnień.	Poprawa sytuacji życiowej i funkcjonowania rodzin borykających się z problemem uzależnień.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	OPS	Budżet Gminy
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Zwiększenie liczby osób podejmujących terapię odwykową, poprawa stanu zdrowia psychicznego i fizycznego osób uzależnionych oraz wzmocnienie ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, a także poprawa jakości życia ich rodzin.	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące.	GKRPA, OPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja działalności PIK na terenie Gminy.	Zapewnienie dostępności do wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	Liczba działających PIK w zakresie wsparcia dla osób zmagających się z problemem uzależnień.	UM, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym.	Motywowanie oraz utrzymanie w abstinencji osoby uzależnionej/nadmiernie pijącej.	Liczba funkcjonujących grup samopomocowych dla osób uzależnionych.	UM, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2: Wzmacnianie działań profilaktycznych oraz promujących zdrowy styl życia wśród mieszkańców Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Wdrażanie programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN dotyczących problemu uzależnień.	Zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	UM, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Prowadzenie warsztatów i innych zajęć edukacyjnych w szkołach, obejmujących tematykę uzależnień oraz organizacja pozalekcyjnych aktywności z elementami profilaktyki.	Zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	UM, GKRPA, PP, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Przeprowadzanie szkoleń dla właścicieli i sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	GKRPA, UM	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin zmagających się z problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży. Poprawa kondycji psychicznej i emocjonalnej dzieci poprzez zapewnienie im bezpiecznego środowiska, sprzyjającego nawiązywaniu pozytywnych relacji i rozwoju umiejętności społecznych.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	GKRPA, UM	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Zaangażowanie w ogólnopolskie i lokalne kampanie oraz działania informacyjno-edukacyjne, skierowane do różnych grup społecznych, mające na celu profilaktykę i przeciwdziałanie problemom związanym z uzależnieniami.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat przyczyn, skutków i możliwości zapobiegania uzależnieniom.	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	GKRPA, OPS, PP, UM, NGO, BP, DK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, KS, UTW	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Organizowanie szkoleń dla członków GKRPA i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, policjantów) dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Podniesienie kompetencji zawodowych uczestników szkoleń w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	GKRPA, OPS, UM, PP, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń promujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	GKRPA, UG, NGO, BP, DK	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wzmocnienie działań funkcjonariuszy Policji w zakresie ograniczania dystrybucji substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.	Spadek dostępności do nielegalnych substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.	Liczba działań podjętych przez funkcjonariuszy Policji.	UM, PP	Budżet Gminy

6.2.4. Cel strategiczny nr 4

Rozwijanie kompleksowego wsparcia dla osób uwikłanych

w problem przemocy domowej oraz wzmacnianie świadomości społecznej poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne.

Cel operacyjny 1: Zapewnienie pomocy rodzinom zmagającym się z problemem przemocy domowej.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Ograniczenie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	OPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udostępnianie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	OPS, UG, GKRPA, ZI, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji w zakresie obowiązujących przepisów prawa dotyczących przemocy domowej oraz zasad realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	OPS, GKRPA, PP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doświadczającym problemu przemocy domowej.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób korzystających z poradnictwa.	OPS, GKRPA, ZI, PIK	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych.	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową.	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych.	OPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej.	OPS, ZI, UM, PCPR	Budżet Gminy
Systematyczne monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej.	Dostosowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych do zidentyfikowanych potrzeb lokalnej społeczności.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej.	UM, OPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy oraz zwiększania świadomości społecznej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w kampaniach społecznych o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	OPS, GKRPA, ZI, PP, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy domowej, rówieśniczej oraz cyberprzemocy, a także komunikacji interpersonalnej i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie świadomości uczniów na temat przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy. Rozwój umiejętności rozwiązywania konfliktów w sposób konstruktywny i bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	UM, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Przeprowadzanie akcji informacyjnych wśród mieszkańców w zakresie cyberprzemocy.	Ograniczenie zjawiska cyberprzemocy oraz poszerzenie wiedzy lokalnej społeczności na temat przemocy w Internecie.	Liczba zorganizowanych akcji informacyjno-profilaktycznych z zakresu cyberzagrożeń.	UM, OPS, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy

6.2.5. Cel strategiczny nr 5

Zwiększanie szans na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją poprzez wdrażanie zintegrowanych działań aktywizacyjnych.

Cel operacyjny 1: Poprawa sytuacji na rynku pracy poprzez efektywne wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu zapewnienia doradztwa zawodowego, organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych oraz wspierania ich w podnoszeniu kwalifikacji i zwiększaniu możliwości zatrudnienia.	Ograniczenie skali problemu bezrobocia na terenie Gminy.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	UM, OPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców poprzez prace społecznie użyteczne i interwencyjne oraz roboty publiczne.	Promowanie uczestnictwa mieszkańców Gminy pozostających bez pracy, w działaniach takich jak prace społecznie użyteczne i roboty publiczne.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	UM, OPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizowanie działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Podniesienie świadomości osób pozostających bez pracy na temat oferowanych form pomocy.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	OPS, PUP, UM	Budżet Gminy

Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych w celu aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie udziału osób bezrobotnych w programach aktywizacyjnych opartych na kontraktach socjalnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	OPS	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży.	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież.	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego.	placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do potrzeb tej grupy.	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy.	Liczba podjętych działań motywujących.	UM, NGO	Budżet Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036

Cel operacyjny 2: Wzmacnianie działań na rzecz ograniczenia problemu ubóstwa oraz wspieranie mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie niezbędnego wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej poprzez dostęp do świadczeń pomocy społecznej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	OPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Wsparcie w zakresie dożywiania w postaci zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zaspokojenie podstawowych potrzeb żywieniowych osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	OPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie wsparcia uczniom poprzez przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym udzielono pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	UM, OPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja zadania własnego Gminy w zakresie udzielania schronienia osobom w kryzysie bezdomności.	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności.	Liczba osób w kryzysie bezdomności korzystających ze wsparcia schronisk.	UM, OPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

6.2.6. Cel strategiczny nr 6

Wdrażanie kompleksowych działań ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji, profilaktyki i wczesnej pomocy.

Cel operacyjny nr 1. Budowa skutecznego systemu wsparcia oraz zwiększanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia psychicznego.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia dla osób zmagających się z problemami zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	OPS, UM, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów. Liczba uczestników.	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.	UM, PIK, placówki oświatowe, NGO, PPP, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

6.3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Kałuszyn. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Burmistrza,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Kałuszyn. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2024-2025, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. W prognozie na lata 2026-2036 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kałuszynie.

Tabela 43. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2024	241 872	1 977 137	230 777	13 170	333 3361	5 796 317
2025 ²⁶	225 000	2 274 309	0	5 000	333 8147	5 842 456
PROGNOZA						
2026	230 625	2 331 167	0	5125	342 1601	5 988 517
2027	236 391	2 389 446	0	5253	3 507 141	6 138 230
2028	242 300	2 449 182	0	5385	3 594 819	6 291 686
2029	248 358	2 510 412	0	5519	3 684 690	6 448 978
2030	254 567	2 573 172	0	5657	3 776 807	6 610 203
2031	260 931	2 637 501	0	5799	3 871 227	6 775 458
2032	267 454	2 703 439	0	5943	3 968 008	6 944 844
2033	274 141	2 771 025	0	6092	4 067 208	7 118 465
2034	280 994	2 840 300	0	6244	4 168 888	7 296 427
2035	288 019	2 911 308	0	6400	4 273 110	7 478 838
2036	295 219	2 984 090	0	6560	4 379 938	7 665 809

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

6.4. System wdrażania Strategii

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 zakłada realizację kompleksowego modelu polityki społecznej. Ze względu na długookresowy charakter dokumentu oraz jego perspektywiczne cele, kluczowym aspektem jest regularne monitorowanie, a w przypadku wystąpienia niekorzystnych tendencji – aktualizowanie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 wyznacza działania wymagające zaangażowania zarówno społeczności lokalnej, jak i instytucji publicznych oraz prywatnych. Partnerstwo oraz współpraca

²⁶ Wartość za rok 2025 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok dla gminy Kałuszyn

wszystkich podmiotów stanowią fundament skutecznej polityki społecznej. Ze względu na różnorodność zadań oraz udział wielu podmiotów, realizacja Strategii wymaga sprawnej koordynacji działań oraz ścisłej współpracy wszystkich jednostek zaangażowanych w działania rozwojowe. Głównym inicjatorem i koordynatorem planowanych działań jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie, odpowiedzialny za zarządzanie wdrażaniem dokumentu.

Harmonogram wdrażania założeń Strategii przewiduje cztery podstawowe etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 44. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Kałuszynie o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036”.	IV kwartał 2025 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2026 r. – IV kwartał 2036 r.
Etap III	Monitoring.	na koniec każdego roku w okresie od 2026 r. do 2036 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	II kwartał 2037 r.

Źródło: opracowanie własne

6.5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik OPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska

zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii OPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036, ale również nowe, nieuwjęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kałuszynie.

6.6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe mogą wspierać współpracę i utrzymywać stały kontakt zarówno z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników zaangażowanych bezpośrednio w administrowanie Gminą, wykorzystując ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne oraz kompetencje interpersonalne, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Jednocześnie kluczowa będzie efektywna komunikacja z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

6.7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań OPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez OPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kałuszynie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Kałuszyn do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim

stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja, prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe dotyczą danych dla 2024 roku, natomiast wartości docelowe wskazują oczekiwany rezultat.

Tabela 45. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (2024 r.)	Oczekiwany rezultat
Budowanie środowiska wspierającego rozwój dzieci i młodzieży poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	14	wzrost
	Liczba asystentów rodziny.	2	stabilizacja
	Liczba rodzin wspierających.	0	wzrost
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	5,7	spadek
	Wskaźnik deprywacji lokalnej (%).	3,76	spadek
	Liczba żłobków/klubów dziecięcych.	1	Wzrost/stabilizacja
	Liczba działających PWD dla dzieci i młodzieży.	0	wzrost

Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia sprzyjającego aktywizacji i włączeniu społecznemu osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych opieką wytchnieniową.	5	wzrost
	Liczba osób objętych opieką asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.	9	wzrost
	Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	6	spadek/stabilizacja
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	9,8	spadek
	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	10	wzrost
Ograniczanie problemów związanych z uzależnieniami poprzez rozwijanie działań edukacyjnych, prewencyjnych i interwencyjnych.	Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.	1	spadek
	Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie.	249	wzrost
	Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami.	0	wzrost
	Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami.	0	wzrost
	Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami.	0	wzrost
	Liczba PIK dla osób zmagających się z problemem uzależnień.	1	stabilizacja
	Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z PIK.	4	spadek/stabilizacja
	Liczba osób z problemem narkotykowym korzystających z PIK.	0	stabilizacja
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	1,7	spadek
Rozwijanie kompleksowego wsparcia dla osób uwikłanych w problem przemocy domowej oraz wzmacnianie świadomości społecznej poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne.	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	0,7	spadek
	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”.	20	spadek

	Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	32	spadek
	Liczba spotkań ZI.	8	min. 6 (min. raz na dwa miesiące)
	Liczba osób stosujących przemoc domową korzystających z PIK.	2	stabilizacja
	Liczba osób doznających przemocy domowej korzystających z PK.	5	stabilizacja
Zwiększanie szans na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją poprzez wdrażanie zintegrowanych działań aktywizacyjnych.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	11,0	spadek
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	8,1	spadek
	Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP (%).	51,7	spadek
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	25,6	spadek
	Liczba osób korzystających z zasiłku stałego.	27	stabilizacja
	Liczba osób korzystających z zasiłku okresowego.	17	stabilizacja
	Liczba osób korzystających z zasiłku celowego.	63	stabilizacja
Wdrażanie kompleksowych działań ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji, profilaktyki i wczesnej pomocy.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	0	stabilizacja
	Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego.	b.d.	wzrost

Źródło: opracowanie własne

6.8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kałuszyn na lata 2026-2036 zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Kałuszyn i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań

o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców.

Realizacja głównych założeń dokumentu powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Kałuszyn, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

7. Bibliografia

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie. Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
8. Pikula N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
9. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach lokalnych w 2023 roku. Zestawienia statystyczne.
10. Raport o stanie gminy Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 rok.
11. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.
12. Sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kałuszynie za 2022, 2023 i 2024 rok.
13. Sprawozdanie roczne z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Kałuszynie działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w gminie Kałuszyn za 2022, 2023 i 2024 rok.
14. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
15. Szatur-Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
16. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Katowice 2005.
17. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).
18. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939).

19. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).

Źródła internetowe:

1. GUS – Bank Danych Lokalnych: www.bdl.stat.gov.pl.
2. Mapa Egzaminów: www.mapa.wyniki.edu.pl.
3. Powiatowy Urząd Pracy w Mińsku Mazowieckim:
<https://minskmazowiecki.praca.gov.pl/> [data dostępu 01.10.2025]

8. Spis rysunków, tabel, wykresów

8.1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Kałuszyn.....	19
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Kałuszyn według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku).....	24
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej	34
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	35
Rysunek 5. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024	106
Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego.....	122
Rysunek 7. Wizja i Misja dla Gminy Kałuszyn	123

8.2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	10
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Kałuszyn w porównaniu do powiatu mińskiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	21
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy Kałuszyn w latach 2022-2024 (w procentach)	22
Tabela 4. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024 (bez oddziałów przedszkolnych)	26
Tabela 5. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola i poszczególnych oddziałów przedszkolnych w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024.....	27
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Kałuszyn w porównaniu do powiatu mińskiego w 2024 roku	31
Tabela 7. Liczba przestępstw w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024.....	32
Tabela 8. Ilość zdarzeń na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024, do których dysponowane były jednostki OSP	33
Tabela 9. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	36
Tabela 10. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024.....	38
Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2022-2024.....	41
Tabela 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych w latach 2022-2024.....	42
Tabela 13. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=119	51

Tabela 14. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=91	53
Tabela 15. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=92	53
Tabela 16. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=12	59
Tabela 17. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=12	59
Tabela 18. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=19.....	63
Tabela 19. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=26.....	77
Tabela 20. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=2.....	79
Tabela 21. Jakie były to substancje? N=1.....	79
Tabela 22. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=29	82
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=26	83
Tabela 24. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=41	84
Tabela 25. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=43	84
Tabela 26. Czy zdarza Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=174	87
Tabela 27. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat.....	97
Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2022-2024.....	98
Tabela 29. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2022-2024.....	98
Tabela 30. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2022-2024	99
Tabela 31. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024	99
Tabela 32. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2022-2024	102
Tabela 33. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych w latach 2022-2024.....	103
Tabela 34. Liczba uczestników działań nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi przeprowadzonych na terenie gminy Kałuszyn w latach 2022-2024.....	105
Tabela 35. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024	109

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024	109
Tabela 37. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024	110
Tabela 38. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024	112
Tabela 39. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Kałuszyn w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2022-2024.....	116
Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Kałuszyn oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu mińskiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	117
Tabela 41. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024.....	119
Tabela 42. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024	119
Tabela 43. Ramy finansowe Strategii	144
Tabela 44. Harmonogram wdrażania Strategii	145
Tabela 45. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	148

8.3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Kałuszyn w latach 2022-2024	20
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie mińskim na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	23
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do grup sekcji PDK oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024	24
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim, województwie mazowieckim oraz Polsce w latach 2022-2024.....	25
Wykres 5. Liczba dzieci w Przedszkolu i Szkole posiadających orzeczenia i opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym 2024/2025.....	27
Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim oraz województwie mazowieckim w latach 2022-2024.....	30
Wykres 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Kałuszyn, powiecie mińskim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2022-2024	39

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Kałuszyn w latach 2022-2024	40
Wykres 9. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024.....	41
Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2024 roku (liczba rodzin).....	43
Wykres 11. Płeć: N=122.....	45
Wykres 12. Wiek: N=122	46
Wykres 13. Wykształcenie: N=122	47
Wykres 14. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=122.....	48
Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N=122	49
Wykres 16. Jakiego grupy są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122.....	50
Wykres 17. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=122	51
Wykres 18. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=122	52
Wykres 19. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=122	54
Wykres 20. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=122	55
Wykres 21. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=122.....	56
Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=122	57
Wykres 23. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy w swoim domu? N=122.....	58
Wykres 24. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=122	58
Wykres 25. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=122.....	60
Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klapsy) jest metodą wychowawczą, która: N=122	61
Wykres 27. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/	

straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=122	62
Wykres 28. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze (np. zdrażki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=122	63
Wykres 29. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=122	65
Wykres 30. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=122	67
Wykres 31. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=122	68
Wykres 32. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122	68
Wykres 33. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=122	70
Wykres 34. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N=122	71
Wykres 35. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=122	72
Wykres 36. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=122	73
Wykres 37. Płeć: N=182	74
Wykres 38. Wiek: N=182	75
Wykres 39. Klasa: N=182	75
Wykres 40. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=182	76
Wykres 41. Ile razy zdarzyło Ci się: N=182	77
Wykres 42. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=182	78
Wykres 43. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=182	80
Wykres 44. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=182	81
Wykres 45. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=182	83
Wykres 46. Jak często w ciągu ostatniego roku szkolnego obserwowałeś/aś problem przemocy między uczniami w swojej szkole? N=182	85

Wykres 47. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/ponizanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=182	86
Wykres 48. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=182	87
Wykres 49. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=182	88
Wykres 50. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=182	89
Wykres 51. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=182	90
Wykres 52. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024	94
Wykres 53. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024	94
Wykres 54. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	95
Wykres 55. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	97
Wykres 56. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	101
Wykres 57. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024	106
Wykres 58. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kałuszyn, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2024 roku	107
Wykres 59. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu przemocy domowej w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	108
Wykres 60. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2022-2024	111

Wykres 61. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024.....	111
Wykres 62. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	114
Wykres 63. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024	114
Wykres 64. Mieszkańcy gminy Kałuszyn zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2022-2024.....	115
Wykres 65. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.	118
Wykres 66. Liczba osób, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezdomności w latach 2022-2024.....	120